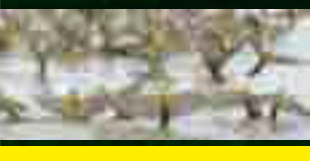

Извештај
о стратешкој процени утицаја
Регионалног просторног плана
Аутономне Покрајине Војводине
на животну средину

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА

Извештај о стратешкој процени утицаја Регионалног просторног плана Аутономне Покрајине Војводине на животну средину

Носилац израде Плана
**ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА УРБАНИЗАМ,
ГРАДИТЕЉСТВО И ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ**

Покрајинска секретарка
Душанка Д. Сремачки, дипл. грађ. инж.

Координатор

**Републичка агенција за просторно планирање,
Организациона јединица за територију Аутономне Покрајине Војводине**
Нови Сад

Директорка

Весна Поповић, дипл. инж. арх.

Обрађивач

ЈП „Завод за урбанизам Војводине“
Нови Сад

Директор

Владимир Зеленовић, дипл. инж. маш.

Руководилац тима:

мр Тамара Зеленовић Васиљевић

Стручни тим:

мр Љубица Протић Еремић, дипл.инж.хорт.

Тања Илић, маст.дипл.инж.зашти.жив.сред.

Теодора Томин Рутар, дипл.правник

Ангелина Богојевић, дипл.инж.арх.

Бранко Миловановић, дипл.инж.мел.

мр Владимир Пихлер, дипл.инж.арх.

Драгана Дунчић, дипл.пр.планер

Зоран Кордић, дипл.инж.саоб.

Зорица Санадер, дипл.инж.електр.

Милан Жижић, дипл.инж.маш.

Љиљана Јовичић Малешевић, дипл.ек.

Славица Пивнички, дипл.инж.пејз.арх.

Стојанка Будовалчев Папић, дипл.екон.

Драгана Митић, оператер

Аљоша Дабић, копирант

САДРЖАЈ

А) ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ	1
2. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА	2
2.1. ПОВОД, ПРЕДМЕТ И РАЗЛОГ ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА РПП АПВ	2
2.2. ПРАВНИ И ПЛАНСКИ ОСНОВ	4
2.3. ПЛАНСКИ ОСНОВ, ПРОЦЕДУРА И ПОСТУПЦИ ИЗРАДЕ РПП АПВ	5
2.4. КРАТАК ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА И ЦИЉЕВА РПП АПВ.....	6
2.4.1. САДРЖАЈ	6
2.4.2. ОПШТИ ЦИЉЕВИ РПП АПВ	7
2.4.3. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ РПП АПВ	8
2.4.3.1. ПРИРОДНИ СИСТЕМИ И РЕСУРСИ.....	8
2.4.3.2. СТАНОВНИШТВО, НАСЕЉА И ЈАВНЕ СЛУЖБЕ	9
2.4.3.3. ПРИВРЕДНЕ ДЕЛАТНОСТИ И ТУРИЗАМ	11
2.4.3.4. ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ	13
2.4.3.5. ЖИВОТНА СРЕДИНА, ПРЕДЕЛИ, ПРИРОДНА И КУЛТУРНА ДОБРА ...	15
2.5. ПРЕГЛЕД РЕЛЕВАНТНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА И ОДНОС СА РЕГИОНАЛНИМ ПРОСТОРНИМ ПЛАНОМ	17
2.6. ПРЕГЛЕД ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ОБУХВАТУ РЕГИОНАЛНОГ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА.....	19
2.6.1. ПРИРОДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ	19
2.6.1.1. ВАЗДУХ	19
2.6.1.2. ВОДА	20
2.6.1.3. ЗЕМЉИШТЕ	22
2.6.1.4. ОСТАЛИ ПРИРОДНИ РЕСУРСИ.....	24
2.6.2. ПРОСТОРНА ДИФЕРЕНЦИЈАЦИЈА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	28
2.6.3. СТВОРЕНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ	29
2.6.3.1. СТАНОВНИШТВО, НАСЕЉА И ЈАВНЕ СЛУЖБЕ	29
2.6.3.2. ПРИВРЕДНЕ ДЕЛАТНОСТИ И ТУРИЗАМ	33
2.6.3.3. ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ	38
2.6.4. ПРЕДЕЛИ, ПРИРОДНА И КУЛТУРНА ДОБРА	47
2.6.5. УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ	51
2.7. КАРАКТЕРИСТИКЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ПОЈЕДИНИМ ОБЛАСТИМА КОЈЕ МОГУ БИТИ ИЗЛОЖЕНЕ НЕГАТИВНОМ УТИЦАЈУ	51
2.8. РАЗМАТРАНА ПИТАЊА И ПРОБЛЕМИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У РЕГИОНАЛНОМ ПРОСТОРНОМ ПЛАНУ	54
2.9. ПРИКАЗ ПРИПРЕМЉЕНИХ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА, НАЈПОВОЉНИЈЕ ВАРИЈАНТНО РЕШЕЊЕ СА СТАНОВИШТВА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ВАРИЈАНТНО РЕШЕЊЕ У СЛУЧАЈУ НЕРЕАЛИЗОВАЊА ПЛАНА	57
2.10. РЕЗУЛТАТИ ПРЕТХОДНИХ КОНСУЛТАЦИЈА СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА БИТНЕ СА СТАНОВИШТА ЦИЉЕВА И ПРОЦЕНЕ МОГУЋИХ УТИЦАЈА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА	58
3. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА.....	59
3.1. ОПШТИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА	59
3.2. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА И ИЗБОР ИНДИКАТОРА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА.....	60
3.3. КОМПАТИБИЛНОСТ ЦИЉЕВА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА СА ЦИЉЕВИМА РПП АПВ	62

4. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА РЕГИОНАЛНОГ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	64
4.1. ПРИКАЗ ПРОЦЕЊЕНИХ УТИЦАЈА ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА И ОПИС МЕРА ЗА СПРЕЧАВАЊЕ И ОГРАНИЧАВАЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА И УВЕЋАЊЕ ПОЗИТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	64
4.1.1. ПРОЦЕНА УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ У ВАРИЈАНТИ ДА СЕ ПЛАН НЕ ПРИМЕНИ	65
4.2. ПОРЕЂЕЊЕ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА И ПРИКАЗ РАЗЛОГА ЗА ИЗБОР НАЈПОВОЉНИЈЕГ РЕШЕЊА.....	70
4.3. ПРИКАЗ ПРОЦЕЊЕНИХ УТИЦАЈА РПП АПВ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ И ОПИС МЕРА ЗА СПРЕЧАВАЊЕ И ОГРАНИЧАВАЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА И УВЕЋАЊЕ ПОЗИТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	76
4.3.1. ОПИС МЕРА ЗА СПРЕЧАВАЊЕ И ОГРАНИЧАВАЊЕ НЕГАТИВНИХ, ОДНОСНО УВЕЋАЊЕ ПОЗИТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	77
4.3.1.1. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ВАЗДУХА	77
4.3.1.2. МЕРЕ ЗА ЗАШТИТУ ВОДА	77
4.3.1.3. МЕРЕ ЗА ЗАШТИТУ ЗЕМЉИШТА	79
4.3.1.4. МЕРЕ ЗА ЗАШТИТУ ШУМА, ШУМСКОГ ЗЕМЉИШТА И У ОБЛАСТИ ШУМАРСТВА И ЛОВСТВА	79
4.3.1.5. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ОБЛАСТИ САОБРАЋАЈНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ	80
4.3.1.6. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ОБЛАСТИ ЕНЕРГЕТИКЕ.....	80
4.3.1.7. МЕРЕ ЗАШТИТЕ У ПРИРОДНИМ ДОБРИМА	81
4.3.1.8. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ПРЕДЕЛА.....	82
4.3.1.9. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ВАНРЕДНИХ СИТУАЦИЈА.....	83
4.3.1.10. МОГУЋНОСТ ПРЕКОГРАНИЧНОГ УТИЦАЈА	84
4.4. АНАЛИЗА ПРОЦЕЊЕНИХ УТИЦАЈА РПП АПВ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	85
5. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПРОЦЕНА УТИЦАЈА НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА.....	91
5.1. ДОНОШЕЊЕ ПРОСТОРНИХ И УРБАНИСТИЧКИХ ПЛАНОВА	91
5.2. СПРОВОЂЕЊЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА У РЕГИОНАЛНИМ И СЕКТОРКИМ ПЛАНОВИМА И ПРОГРАМИМА	91
5.3. СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА	91
5.4. ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПРОЈЕКТА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	92
6. ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	93
6.1. ОПИС ЦИЉЕВА ПЛАНА	93
6.2. ПРЕДЛОГ ИНДИКАТОРА ЗА ПРАЋЕЊЕ СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	93
6.2.1. ЗАКОНСКИ ОКВИР	94
6.3. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА	94
6.4. ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ ПОЈАВЕ НЕОЧЕКИВАНИХ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА	95
7. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА	95
7.1. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ	95
7.1.1. ОПШТИ МЕТОДОЛОШКИ ПРИНЦИПИ	95
7.1.2. ПРИМЕЊЕН МЕТОД РАДА	97
7.2. ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА	98
8. ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА	98
8.1. ПРИКАЗ РАЗЛОГА ЗА ИЗБОР ОДОГОВАРАЈУЋИХ ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА ТОКОМ РАЗМАТРАЊА ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА И ПРИКАЗ НАЧИНА НА КОЈИ СУ ПЛАНСКА РЕШЕЊА УСКЛАЂЕНА СА ЗАШТИТОМ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ.....	100
9. ЗАКЉУЧЦИ ДО КОЈИХ СЕ ДОШЛО ТОКОМ ИЗРАДЕ ИЗВЕШТАЈА О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ	102

Б) ГРАФИЧКИ ДЕО

ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА РЕГИОНАЛНОГ ПРОСТОРНОГ
ПЛАНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ
- Просторна диференцијација животне средине

A) ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Регионални просторни план АП Војводине (у даљем тексту: РПП АПВ), као израз сагласности о темељним циљевима уређења, заштите и коришћења простора, представља основ за дугорочно, континуирано и усклађено усмеравање просторног развоја Покрајине, подизање конкурентности, привредне ефикасности, социјалне правичности, безбедности, благостања и здравља становништва, заштите животне средине и еколошки прихватљиве интервенције у простору, уз поштовање правног поретка државе, културног идентитета, различитости и животних интереса свих њених грађана.

Заштита, уређење, коришћење и изградња на простору АП Војводине стратешки се опредељује кроз израду и доношење РПП АПВ. Последњи (и једини) план који је са овог аспекта третирао подручје Покрајине био је Просторни план АП Војводине, који је донет 1978. године. Плански хоризонт овог документа била је 2000. година.

Утврђивању нових стратешких опредељења Покрајине у области заштите, уређења, изградње и коришћења простора треба приступити не само због промена у држави и њеном непосредном међународном окружењу, него и због свеукупних промена у глобалном окружењу (политичких, економских, климатских, енергетских...).

Посебан значај за израду РПП АПВ има чињеница, да је, потписивањем Споразума о стабилизацији и придруживању, наша земља ступила у уговорни однос са Европском унијом, те да у том смислу мора прихватити и у своја документа имплементирати европске политике у области просторног развоја.

Поред одрживог економског раста, веће социјалне кохезије и заштите животне средине, основни задаци и изазови којима треба да одговори РПП АПВ су јачање територијалне кохезије и регионалног идентитета, као и боље коришћење просторног диверзитета. РПП АПВ утврдиће се њени просторни приоритети, услови и мере за њихову реализацију и обезбедити услови за приступ структурним фондовима ЕУ.

Законом о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", број 72/09, 81/09-исправка, 64/10-УС и 24/11) прописане су врсте планских докумената, њихов садржај, поступак израде, вршење стручне контроле и надлежност за њихово доношење.

Чланом 17. став 1. Закона регулисано је да се Регионални просторни план израђује за веће просторне целине административног, функционалног, географског или статистичког карактера, усмерене ка заједничким циљевима и пројектима регионалног развоја.

Регионални просторни план је плански документ који уз уважавање специфичних потреба које произлазе из регионалних посебности, разрађује циљеве просторног уређења и одређује рационално коришћење простора, у складу са суседним регионима и општинама.

Чланом 18. Закона о планирању и изградњи утврђена је садржина регионалног просторног плана.

Одредбом члана 35. став 4. истог Закона регулисано је да регионални просторни план за подручје аутономне покрајине доноси скупштина аутономне покрајине, те је у складу са овом одредбом Закона за доношење РПП АПВ надлежна Скупштина Аутономне Покрајине Војводине.

Стратешка процена утицаја на животну средину је процес којим се интегришу циљеви и принципи одрживог развоја у просторним плановима, с циљем избегавања, спречавања или ограничења негативних утицаја на животну средину, здравље људи, биодиверзитет, природна, културна и друге створене вредности.

Значај овог процеса је због тога што се:

1. обрађују утицаји ширег значаја - кумулативни и социјални ефекти;
2. утврђује одговарајући контекст за анализу утицаја конкретних пројеката, укључујући и претходну идентификацију проблема и утицаја који заслужују виши степен детаљности у истраживању;
3. утврђује хијерархијски оквир за даље спровођење поступка и активности заштите животне средине на планском подручју; и
4. омогућава се варијантна провера концепата, сценарија, стратешких опредељења и планских решења.

Стратешка процена утицаја на животну средину је инструмент којим се стварају услови за оптималну заштиту животне средине у процесу просторног планирања. Стратешка процена утицаја на животну средину као свеобухватан, комплексан и јединствен поступак, уводи се у праксу просторног планирања с циљем територијалне анализе планског подручја, са једне, и дефинисање решења и мера, којима ће заштита животне средине бити остварена на оптималан начин, са друге стране.

Принцип одрживог развоја, социјалне прихватљивости, економске оправданости и еколошке одрживости су законски дефинисани у смислу полазних основа просторног планирања. Са друге стране, одредбама члана 4. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", 135/2004 и 88/2010) утврђена су начела стратешке процене, и то:

- одрживог развоја,
- интегралности,
- предострожности,
- хијерархије и координације,
- јавности.

Овим начелима обезбеђује се оквир за усклађивање техно-економских, друштвених и природних система у целокупном развоју, укључујући и просторни развој. На принципима економичности користе се природне и створене вредности, с циљем да се очува и унапреди квалитет животне средине за садашње и будуће генерације. То се постиже разматрањем и укључивањем кључних аспеката животне средине у припрему и усвајање планова, пројеката и програма, утврђивањем услова за очување природних и створених вредности. Укључивањем услова заштите животне средине у просторни план кроз инструмент стратешке процене, даје се обавезујући - интегрални оквир заштите, реализацијом кроз одговарајуће међусекторске планове, програме и пројекте. У превентивном смислу, свака активност је планирана, односно свако планско решење је дефинисано с циљем да се спрече или смање негативни утицаји, обезбеди рационално коришћење ресурса, а ризик од акцидентних и негативних утицаја на људе сведе на минимум. Са друге стране, циљ је да се оживи депопулационо подручје, рационалним коришћењем потенцијала и обновљивих ресурса. У поступку стратешке процене остварује се координација између заинтересованих органа и организација, иако су у поступку израде плана прибављени неопходни услови. У поступку разматрања и усвајања обезбедиће се учешће јавности у поступку јавног увида и стручне расправе о Нацрту плана.

Чланом 8. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину прописан је поступак стратешке процене који обухвата три сегмента:

- (1) Доношење одлуке о изради стратешке процене,
- (2) Израду извештаја о стратешкој процени,
- (3) Одлучивање о давању сагласности на извештај о стратешкој процени, уз учешће заинтересованих органа и организација и јавности.

2. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА

2.1. ПОВОД, ПРЕДМЕТ И РАЗЛОГ ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА РПП АПВ

Подручје за које се доноси РПП АПВ чине територије јединица локалних самоуправа у њеним географским областима (Бачка, Банат и Срем).

Обухват РПП АПВ чини подручје обухваћено: на северу границом са Републиком Мађарском, на истоку са Републиком Румунијом, на западу са Републиком Хрватском, на југозападу са Републиком Босном и Херцеговином, и на југу са административном границом АП Војводине према централној Србији.

Природну границу обухвата РПП АПВ чине: међународне пловне реке Дунав, према Републици Хрватској и централној Србији, и Сава према Републици Босни и Херцеговини и централној Србији. Граница према Републици Мађарској дуга је 174,4 km, равничарска је и пружа се од реке Дунав на западу до насељеног места Рабе (општина Нови Кнежевац) на истоку. Граница према Републици Румунији дуга је 247,5 km, равничарска је и протеже се од насељеног места Рабе до ушћа реке Нере у реку Дунав. Административна граница према централној Србији дуга је 330,04km, и протеже се од истока од ушћа Нере у Дунав до ушћа реке Дрине у реку Саву и већим делом је природна граница током река Дунав, Тамиш и Сава, осим на подучју према територији Града Београда и подручју северне Мачве. Граница према Републици Босни и Херцеговини (Републици Српској) дугачка је 32,56 km, протеже се од истока од ушћа реке Дрине у реку Саву до границе са Републиком Хрватском и представља природну границу током реке Саве. Граница према Републици Хрватској дугачка је 253,3 km. Од реке Саве код насељеног места Јамена (општина Шид) протеже се кроз сремску равницу, прелази реку Босут и Фрушку гору и спушта се на реку Дунав између Илока и Бачке Паланке. Од Бачке Паланке до границе са Републиком Мађарском граница је трасирана углавном средином пловног пута.

Граница РПП АПВ почиње на северозападном делу територије Аутономне Покрајине Војводине на пресеку државне границе са Републиком Мађарском и средине тока реке Дунав. Од ове тачке граница РПП АПВ иде у правцу североистока и истока пратећи државну границу са Републиком Мађарском до тремеђе државних граница са Републиком Мађарском и Републиком Румунијом.

Након ове тачке граница иде на југоисток пратећи државну границу са Републиком Румунијом до места где се река Нера улива у реку Дунав.

Од овог места граница иде у правцу запада пратећи средину тока реке Дунав, потом североисточну и северозападну административну границу града Београда до места где се западна административна граница града Београда укршта са средином тока реке Саве.

Након овог места граница РПП АПВ иде у правцу запада средином тока реке Саве, а потом прати јужну административну границу града Сремске Митровице до места где се река Дрина улива у реку Саву.

Од овог места граница РПП АПВ иде у правцу запада пратећи границу са Босном и Херцеговином (Републиком Српском) до тремеђе граница са Републиком Хрватском и Босном и Херцеговином (Републиком Српском).

Након овог места граница РПП АПВ иде у правцу севера пратећи границу са Републиком Хрватском до места где се граница са Републиком Хрватском укршта са средином тока реке Дунав.

Од овог места граница иде у правцу северозапада и севера пратећи средину тока реке Дунав до државне границе са републиком Мађарском, почетном тачком описа.

Површина подручја обухваћеног изразом РПП АПВ износи 21 506 km².

Статут Аутономне Покрајине Војводине је прецизирао у члану 1. да је Војводина регија, а у члану 3. дефинисао да „територију АП Војводине чине територије јединица локалних самоуправа у њеним географским областима (Бачка, Банат и Срем) утврђене законом.“ АП Војводина је административно подељена на **7 области**. Територијалну организацију Војводине чини укупно **45 локалних самоуправа**, односно **6 градова** и **39 општина**. Градови Нови Сад, Зрењанин, Панчево, Суботица, Сомбор и Сремска Митровица статус града добили су Законом о територијалној организацији из 2007. године, а Нови Сад је добио и статус главног, административног центра АП Војводине. Овим су "маркирани" развојни центри на регионалној мапи Војводине – привредни, административни, институционални, кадровски, социјални, културни што је у контексту регионалног развоја утолико важније, ако се узму у обзир постојеће или будуће регионалне институције.

Влада Аутономне Покрајине Војводине, је након доношења Закона о планирању и изградњи (2003. године) исказала потребу да се утврди степен остваривања и начин спровођења Просторног плана Републике Србије на територији Покрајине, те је у том смислу у ЈП "Завод за урбанизам Војводине" урађен "Извештај о спровођењу Просторног плана Републике Србије на територији АП Војводине у периоду 1996-2003. година". Том приликом констатовано је да је процедура спровођења Просторног плана Републике Србије (у даљем тексту: ПП РС) реализована кроз израду законом предвиђене планске и урбанистичке документације, као и да само доношење ове документације у складу са ПП РС није гарантовало њену стварну имплементацију у простору. Такође је указано и на потребу преиспитивања одређених решења у ПП РС која се

односе на подручје Покрајине пре свега због новонасталих околности у држави које су, између осталог, утицале и на позицију Покрајине у односу на окружење.

Влада Аутономне Покрајине Војводине је у складу са донетим стратегијама на националном нивоу, у периоду 2003-2010. година усвојила бројне програме развоја који дефинишу развојне приоритете Покрајине у целини, или по појединим секторима и темама, као и задатке, мере и активности за њихову реализацију¹.

Имплементација стратешких опредељења Републике и Покрајине у различитим областима развоја привреде и друштва претпоставља и припрему и обезбеђење одговарајућих просторних претпоставки у квантитативном, квалитативном и функционалном смислу. Правилно дефинисан "просторни" одговор на нове развојне захтеве имаће и синергијски развојни ефекат на дужи рок.

Утврђивању нових стратешких опредељења Покрајине у области заштите, уређења, изградње и коришћења простора треба приступити не само због промена у држави и њеном непосредном међународном окружењу, него и због свеукупних промена у глобалном окружењу (политичких, економских, климатских, енергетских...). Недовољно развијене земље много су више изложене директном утицају глобалних промена од развијених земаља и утолико су обавезе и одговорност њихових управљачких структура у погледу релативизације ових утицаја веће.

Посебан значај за израду РПП АПВ има чињеница, да је, потписивањем Споразума о стабилизацији и придруживању, наша земља ступила у уговорни однос са Европском унијом, те да у том смислу мора прихватити и у своја документа имплементирати европске политике у области просторног развоја.

Поред одрживог економског раста, веће социјалне кохезије и заштите животне средине, основни задаци и изазови којима треба да одговори РПП АПВ су јачање територијалне кохезије и регионалног идентитета, као и боље коришћење просторног диверзитета. РПП АПВ утврдиће се њени просторни приоритети, услови и мере за њихову реализацију и обезбедити услови за приступ структурним фондовима ЕУ.

РПП АПВ дефинишу се стратешки прихватљиви, просторно оствариви циљеви и плански осмишљене пропозиције и управљачки механизми, који се заснивају на интегралној валоризацији свих релевантних фактора у доменима заштите, коришћења, организовања и уређења простора, са циљем одржавања еколошке равнотеже подручја кроз интерактивни повратни приступ. Будући концепт развоја се базира на принципима интегралног приступа простору и основним структурама (економска, социјална и еколошка), односно на принципима одрживог развоја.

Непосредан повод за израду предметног Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину је обавеза произашла из Одлуке о приступању изради стратешке процене утицаја на животну средину РПП АПВ.

2.2. ПРАВНИ И ПЛАНСКИ ОСНОВ

Регионални просторни план израђује се на основу **Закона о планирању и изградњи** ("Службени гласник РС", бр. 72/09, 81/09-исправка, 64/10 УС и 24/11) и **Правилника о садржини, начину и поступку израде планских докумената** ("Службени гласник РС", бр.31/10, 69/10 и 16/11), **Закона о Просторном плану Републике Србије** ("Службени гласник РС", бр. 88/10), и пратећих закона:

- **Закон о регионалном развоју** ("Службени гласник РС", бр. 51/09 и 30/10);
- **Закон о локалној самоуправи** ("Службени гласник РС", бр. 129/07);
- **Закон о утврђивању надлежности Аутономне Покрајине Војводине** ("Службени гласник РС", бр. 99/09);
- **Закон о пољопривредном земљишту** ("Службени гласник РС", бр. 62/06, 65/08 и 41/09);
- **Закон о пољопривреди и руралном развоју** ("Службени гласник РС", бр. 41/09);
- **Закон о сточарству** ("Службени гласник РС", бр. 41/09);
- **Закон о водама** ("Службени гласник РС", бр. 30/10);
- **Закон о водама** ("Службени гласник РС", бр. 46/91, 53/93, 54/96 и 67/93, 48/94, 101/05-др.закон - одредбе чл.81. до 96.);
- **Закон о јавним путевима** ("Службени гласник РС", бр. 101/05 и 123/07);

¹ Списак законских аката, усвојених стратегија, међународних уговора који су од значаја за израду Регионалног просторног плана АП Војводине налазе се у прилогу Концепта плана

- **Закон о ваздушном саобраћају** ("Службени гласник РС", бр. 73/10);
- **Закон о железници** ("Службени гласник РС", бр. 18/05);
- **Закон о заштити животне средине** ("Службени гласник РС", бр. 135/04 и 36/09);
- **Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину** ("Службени гласник РС", бр. 135/04 и 88/10);
- **Закон о процени утицаја на животну средину** ("Службени гласник РС", бр. 135/04 и 36/09);
- **Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине** ("Службени гласник РС", број 135/04);
- **Закон о заштити ваздуха** ("Службени гласник РС", бр. 36/09);
- **Закон о заштити од буке у животној средини** ("Службени гласник РС", бр. 36/09 и 88/10);
- **Закон о здравственој заштити** ("Службени гласник РС", бр. 107/05, 72/09 и 88/10);
- **Закон о управљању отпадом** ("Службени гласник РС", бр. 36/09 и 88/10);
- **Закон о експропријацији** ("Службени гласник РС", бр. 53/95 и 20/09);
- **Закон о заштити државне границе** ("Службени гласник РС", бр. 97/08);
- **Закон о геолошким истраживањима** ("Службени гласник РС", бр. 44/95 и 101/05-др.закон);
- **Закон о електронским комуникацијама** ("Службени гласник РС", бр. 44/10);
- **Закон о туризму** ("Службени гласник РС", бр. 36/09 и 88/10);
- **Закон о енергетици** ("Службени гласник РС", бр. 84/04);
- **Закон о културним добрима** ("Службени гласник РС", бр. 71/94);
- **Закон о рударству** ("Службени гласник РС", бр. 44/95, 34/06, 104/09 и 85/05, 101/05-др.закон);
- **Закон о шумама** ("Службени гласник РС" бр. 30/10);
- **Закон о заштити природе** ("Службени гласник РС", бр. 36/09, 88/10 и 91/10);
- **Закон о националним парковима** ("Службени гласник РС", бр. 39/93, 44/93, 53/93, 67/93, 48/94) (одредбе чл. 6. и 7. и опис подручја националних паркова);
- **Закон о дивљачи и ловству** ("Службени гласник РС", бр. 18/10);
- **Закон о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда** ("Службени гласник РС", бр. 36/09);
- **Закон о ванредним ситуацијама** ("Службени гласник РС", бр. 111/09);
- **Закон о одбрани** ("Службени гласник РС", бр. 116/07, 88/09 и 104/09-др.закон);
- **Закон о заштити од пожара** ("Службени гласник РС", бр. 111/09);
- **Уредба о утврђивању водопривредне основе Републике Србије** ("Службени гласник РС", бр. 11/02);
- као и други законски и подзаконски акти који на директан или индиректан начин регулишу ову област.

2.3. ПЛАНСКИ ОСНОВ, ПРОЦЕДУРА И ПОСТУПЦИ ИЗРАДЕ РПП АПВ

Подручје за које се доноси РПП АПВ обухвата територију Аутономне Покрајине Војводине коју чине територије јединица локалних самоуправа у њеним географским областима (Бачка, Банат и Срем).

Изради РПП АПВ приступило се на основу **Одлуке о изради Регионалног просторног плана Аутономне Покрајине Војводине** ("Службени лист АПВ", бр. 18/09), коју је донела Скупштина Аутономне Покрајине Војводине на седници одржаној 09. децембра 2009. године. Одлуком је утврђено да је Носилац израде РПП АПВ Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине, затим да ће припрему, координацију и праћење израде РПП АПВ обављати Републичка агенција за просторно планирање, Организациона јединица за територију Аутономне Покрајине Војводине, а за Обрађивача РПП АПВ одређено је Јавно предузеће за просторно и урбанистичко планирање и пројектовање "Завод за урбанизам Војводине", Нови Сад, уз ангажовање еминентних институција и стручњака за поједине области. Уважавајући чињеницу да оперативни рад на РПП АПВ представља примењени научно-истраживачки рад ангажовани су експерти за тематске области, у име Универзитета у Новом Саду, чије учешће обезбеђује неопходну научну основу.

Саставни део Одлуке о изради РПП АПВ ("Службени лист АПВ", бр. 18/09) је **Одлука о изради стратешке процене утицаја Регионалног просторног плана Аутономне Покрајине Војводине на животну средину** (бр. 350-286/2009-02, од 25.11.2009. године), која је донета од стране Републичке агенције за просторно планирање, Организационе јединице за територију Аутономне Покрајине Војводине. Правни и плански основ за израду Извештаја о стратешкој процени утицаја Регионалног просторног плана Аутономне Покрајине Војводине на животну средину (у даљем тексту: Стратешка процена), поред донете Одлуке, представља Нацрт Регионалног просторног плана.

Временски хоризонт РПП АПВ усаглашен је са ПП РС, тако да су за дугорочне основе организације, уређења, коришћења и заштите простора АП Војводине, у циљу усаглашавања економског и социјалног развоја са природним, еколошким и културним потенцијалима и ограничењима, прописане смернице за спровођење и даљу разраду до 2020. године.

Као прва фаза РПП АПВ урађен је Концепт РПП АПВ од стране ЈП Завода за урбанизам Војводине 2010. године. Комисија за стручну контролу и контролу усклађености РПП АПВ, на седници одржаној 28.01.2011. године, након разматрања РПП АПВ донела је *Извештај о извршеној стручној контроли Регионалног просторног плана Аутономне Покрајине Војводине – Концепт плана* (бр. 350-01-01318/2010-07, 02.02.2011.). Извештајем је донет позитиван закључак о упућивању РПП АПВ у даљи поступак прописан Законом о планирању и изградњи, а који се односи на приступање фази израде Нацрта плана. Упоредо, приступило се изради Стратешке процене утицаја Плана на животну средину. С обзиром да је плански документ у фази Нацрта, и да је Одлука о изради Стратешке процене донета паралелно са Одлуком о изради РПП АПВ, овим је омогућено интегрисање циљева и принципа одрживог развоја у све фазе израде Плана (од почетне циљне, преко дефинисања стратешких опредељења и утврђивања планских решења), а са циљем спречавања или ограничавања негативних утицаја на животну средину, здравље људи, биодиверзитет, природна, културна и друга створена добра.

Стратешка процена урађена је у складу са Законом о заштити животне средине и Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину, као и Одлуком о изради стратешке процене утицаја Регионалног просторног плана Аутономне Покрајине Војводине на животну средину.

У складу са законским одредбама и праксом стратешке процене у Европи, Извештај о стратешкој процени утицаја РПП АПВ на животну средину структурално обрађује:

- (1) полазне основе стратешке процене (амбијентални оквир за обављање стратешке процене);
- (2) циљеве и индикаторе (аналитички и циљни оквир за анализу и дијагнозу стања, дефинисања проблема и проналажења решења);
- (3) стратешку процену утицаја (стратешка процена утицаја на животну средину у ужем смислу – дефинисање матричног оквира процене);
- (4) смернице за ниже хијерархијске нивое (утврђивање смерница, стратешког и хијерархијског оквира за обављање процене утицаја у току спровођења плана);
- (5) програм праћења стања животне средине (мониторинг – оквир за праћење спровођења плана, односно очекиваних ефеката, стварних утицаја и новог стања на планском подручју);
- (6) коришћену методологију и тешкоће у изради (концептуални и методолошки оквир коришћен у току израде стратешке процене, односно објективне тешкоће које су утицале на стратешку процену);
- (7) начин одлучивања (оквир у коме су доношене одлуке, односно учешће јавности у поступку стратешке процене);
- (8) закључна разматрања и напомене (синтезни оквир стратешке процене са визијом за спровођење и унапређења стратешке процене).

2.4 КРАТАК ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА И ЦИЉЕВА РПП АПВ

2.4.1. САДРЖАЈ

РПП АПВ се израђује у складу са Законом о планирању и изградњи и Правилником о садржини, начину и поступку израде планских докумената.

Текстуални део Нацрта РПП АПВ садржи следећа главна поглавља:

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

1. Обухват и опис граница подручја Регионалног просторног плана
2. Обавезе, услови и смернице из планских докумената вишег реда и других развојних докумената
3. Скраћени приказ и оцена постојећег стања (потенцијали, ограничења, SWOT анализа)

II ПРИНЦИПИ, ЦИЉЕВИ И ОПШТА КОНЦЕПЦИЈА РЕГИОНАЛНОГ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

1. Визија и принципи регионалног просторног развоја
2. Општи циљеви регионалног просторног развоја
3. Циљеви развоја по појединим областима
4. Концепција регионалног просторног развоја

III КОНЦЕПЦИЈА, ПРОПОЗИЦИЈЕ И ПЛАНСКА РЕШЕЊА

1. Заштита, уређење, коришћење и развој природних система и ресурса
2. Просторни развој и дистрибуција становништва, насеља и јавних служби
3. Просторни развој и дистрибуција привредних делатности
4. Развој туризма, организација и уређење туристичких и рекреативних простора
5. Просторни развој саобраћаја и инфраструктурних система
6. Заштита животне средине, предела, природних и културних добара

7. Коришћење простора и основна намена простора

IV ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА

1. Мере за подстицање регионалног развоја и равномерног територијалног развоја
2. Смернице за израду планских докумената и друге развојне документације за подручје Плана
3. Приоритети и стратешко развојни пројекти прве етапе спровођења Плана
4. Мере и инструменти за спровођење Плана

Главна поглавља Нацрта РПП АПВ разрађена су тематски, у оквиру подпоглавља према конкретним областима.

Графички прилог Нацрта РПП АПВ односе се на графичке приказе у виду рефералних карата:

- **Реферална карта бр. 1 - Основна намена простора**
- **Реферална карта бр. 2 - Мрежа насеља и инфраструктурни системи**
 - 2.1. Мрежа насеља и центара, привредни системи и јавне службе
 - 2.2. Саобраћајна и водопривредна инфраструктура
 - 2.3. Електронергетска, термоенергетска и електронска комуникациона инфраструктура
- **Реферална карта бр. 3 - Туризам и заштита простора**
 - 3.1. Заштита природних добара и животне средине
 - 3.2. Туризам и заштита културних добара

2.4.2. ОПШТИ ЦИЉЕВИ РПП АПВ

РПП АПВ ће у складу са смерницама ПП РС, сходно улози коју овај регион има, његовим специфичностима и ресурсима са којима располаже, ближе дефинисати циљеве и концепцију дугорочног развоја региона АП Војводине.

У директној спрези са визијом налазе се **општи циљев** просторног развоја које АП Војводина треба да достигне, ослоњена на кључне елементе у развоју:

1. Смањење субрегионалних разлика у економском и социјалном погледу

Упадљиве разлике у степену развијености између развијених и неразвијених делова АП Војводине ће се смањивати уз помоћ (а) одговарајућих политика и инструмената Покрајине и Републике Србије (б) јачањем надлежности и одговорности локалне самоуправе, и (ц) могућих програма Европске Уније за развој неразвијених општина и региона. Регионалне развојне агенције, стратегије и стратешки планови као и планови на субрегионалном и локалном нивоу ће бити извор пројеката који треба да омогуће бржи развој неразвијених делова, али и даљи и квалитетнији развој развијених делова АПВ. Социјалне разлике и могућност већег степена социјалне инклузије ће бити предмет сталне пажње како институција на свим нивоима управе, тако и цивилног сектора.

2. Рационално активирање територијалног капитала на читавој територији АП Војводине преко децентрализације и полицентризма

Територијални капитал и потенцијал појединих делова односно општина и градова АП Војводине ће се активирати у већој мери развојем суштинске децентрализације односно јачањем улоге, надлежности, права и одговорности локалне самоуправе, али и зависно од креативности и иницијативности управе на локалном нивоу. Умрежавање општина и градова око заједничких пројеката ће у томе имати нарочит значај упућујући на улогу области (економских односно функционалних региона) у економском и социјалном развоју. Посебан значај ће имати градови АП Војводине са својим кадровским, економским и институционалним капацитетима, који као "мотори" развоја треба да добију већу подршку и одговорност за развој.

3. Јачање позиције села уз већу улогу у оквиру функционалних подручја градова

Села у АП Војводини која окружују градове ће бити предмет посебне пажње. Њихова судбина и могућност веће улоге у развоју ће у великој мери зависити од одређених државних и регионалних политика, нарочито оних које усмеравају пољопривреду, туризам и индустрију. Села АП Војводине у највећем броју случајева се налазе у оквирима функционалних подручја градова те спадају у надлежност области које ће да решавају однос између села и града. Враћањем својине општинама и преиспитивањем карактера, величине и броја општина, село са својим атаром може да постане значајнији фактор развоја АП Војводине. Европски фондови могу у овоме да одиграју значајну улогу.

4. Уређење и одрживо коришћење природе, предела, културног наслеђа и животне средине, уз заштиту од непогода и технолошких удеса

Развијена и уређена територија АП Војводине подразумева уређење и заштиту природе и природног наслеђа у складу са европским нормама и стандардима које ће бити примењене на

целој територији ангажовањем покрајинских и локалних капацитета. Културно наслеђе и предео ће да чини основ покрајинског, али и субрегионалног или локалног идентитета ради чега ће бити заштићено и уређено на савремен начин и коришћено као ресурс на одржив начин. Хазарди и могући удеси (поплаве, шумски пожари и сл.) ће бити стављени под одговарајућу контролу док ће животна средина бити предмет интензивне пажње како локалне самоуправе и покрајинских институција, тако и свих правних актера, грађана и цивилног сектора.

5. Интересно и функционално умрежавање региона Војводина са другим регионима у Европи

АП Војводина као један од региона Републике Србије и Европе ће посебну пажњу посветити јачању прекограничних веза својих општина и градова, у оквиру европских пројеката, али и повезивању са другим регионима у Европи који имају различита искуства и резултате у развоју. Позиционирање ће бити важан принцип преко кога АП Војводина треба да оцењује своју позицију у односу на друге. Интеррегионални пројекти ће бити значајан инструмент за интересно повезивање АП Војводине са другим регионима у Европи док значајно место може да има и стратешка кооперација са другим регионима у Србији. Трансдржавни пројекти око коридора VII (река Дунав) ће такође имати важну улогу у усмеравању развоја АП Војводине.

Општи циљеви развоја градова и урбаних насеља, односиће се на регион АП Војводине, тј. на све градове и урбана насеља. Циљеви и смернице дате предметним планом подразумевају обавезу за све ниже нивое, у фази разматрања и спровођења, тј. представљаће полазно-темељне одреднице за просторна решења на локалном нивоу. Формулације на локалном нивоу се могу разликовати у смислу њихове операционализације у зависности од околности, тј. проблема са којима се локални ниво суочава, обиму и врсти ресурса са којима располаже.

Основни предуслов за реализацију наведених циљева се односи на усмеравање **демографских кретања** у АП Војводини, односно на успоравање негативних тенденција и спречавање даљег погоршања виталних карактеристика популације, као и на стварање услова за повећање степена запослености.

2.4.3. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ РПП АПВ

Посебни циљеви уређења, развоја и заштите подручја АП Војводине, који ће бити разрађени кроз циљеве развоја по појединим областима, су:

- Стварање планског основа за организовани просторни развој, заштиту и уређење подручја АП Војводине;
- Стварање предуслова за функционално повезивање са регионима у окружењу, уз подршку општинама за прекограничну и интеррегионалну сарадњу;
- Подршка полицентричном развоју, јачањем улоге средњих и мањих градова уз спровођење политике децентрализације;
- Рационално коришћење простора ради повећања функционалне и развојне ефикасности (заустављање нерационалног ширења грађевинских подручја);
- Задржавање становништва у депопулационим подручјима, унапређењем квалитета живљења и обезбеђивањем услова за запошљавање;
- Јачање руралних подручја уз функционално повезивање са урбаним центрима;
- Повећање саобраћајне приступачности и опремљености простора техничком инфраструктуром;
- Очување, унапређење и заштита природе, посебних природних вредности, културних добара и предела, важних за регионални идентитет;
- Планирање и одрживо коришћење природних ресурса и коришћење обновљивих извора енергије.

2.4.3.1. ПРИРОДНИ СИСТЕМИ И РЕСУРСИ

ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ

Циљеви одрживог коришћења пољопривредног земљишта су следећи:

- Спречавање даљег губитка најквалитетнијег пољопривредног земљишта и очување његовог квалитета током коришћења;
- Рекултивација деградираног земљишта најмање до употребљивог земљишта;
- Повећати продукциону способност (бонитет);
- Спречавање даље алкализације пољопривредног земљишта коришћењем физиолошки киселих азотних ђубрива;
- Подићи шумске засаде на свим земљиштима чије коришћење за биљну производњу не даје одговарајуће резултате, или је његово коришћење у ту намену скопчано са повећаним улагањима.

ШУМЕ И ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ

Циљеви одрживог управљања и коришћења шума и шумског земљишта су:

- Повећање површина под шумама и заштитним појасевима дрвећа (пољозащитни и ветрозащитни појасеви и другим облици подизања зеленила);
- Унапређење стања шума;
- Развијање потребне семенске и расадничке производње;
- Задовољење заступљених и одговарајућих функционално - наменских захтева везаних за заштитно-регулаторне, привредне, социокултурне и др. функције уз успостављање стабилних стања састојина;
- Планска производња и координирано, односно интегрисано деловање.

МИНЕРАЛНЕ СИРОВИНЕ

Циљеви развоја су:

- Интензивирање детаљних истраживања минералних сировина на простору АП Војводине;
- Оптимално управљање лежиштима минералних сировина;
- Управљање еколошким конфликтима у поступку експлоатације минералних сировина.

ВОДНИ РЕСУРС

Циљеви развоја у области коришћења вода су:

- Успостављање интегралног и интересекторског планирања коришћења и заштите водних ресурса на целој територији АП Војводине;
- Иновирање и усвајање Водопривредне основе Србије (ВОС) и Водопривредне основе Војводине (ВОВ);
- Рационално коришћење водних ресурса и обједињавање корисника у регионалне водопривредне системе;
- Искоришћење енергетског потенцијала река и изграђених хидросистема;
- Успостављање економске цене воде;
- Смањење и контрола тачкастих и дифузних извора загађења;
- Рецикулација коришћених вода;
- Унапређење система заштите од спољних вода (поплава).

2.4.3.2. СТАНОВНИШТВО, НАСЕЉА И ЈАВНЕ СЛУЖБЕ

ДЕМОГРАФСКИ РАЗВОЈ

Циљеви демографског развоја су:

- Стационарно становништво;
- Прилагођавање очекиваним демографским променама.

МРЕЖА НАСЕЉА И ФУНКЦИОНАЛНА УРБАНА ПОДРУЧЈА

Циљеви развоја мреже насеља и функционалних урбаних подручја су:

- Умрежавање функционалних урбаних подручја у циљу уједначенијег регионалног развоја АП Војводине;
- Умрежавање и боље повезивање центара функционалних урбаних подручја;
- Умрежавање и боље повезивање функционалних урбаних подручја на територији АП Војводине са суседним функционалним подручјима (како на простору Републике Србије тако и са суседним државама);
- Институционално јачање регионалне управе;
- Дефинисање политика за развој функционалних урбаних подручја, поготово тренутно неразвијених;
- Дефинисање политика које би омогућиле самостални развој и напредак оних подручја које није могуће интегрисати у ФУП;
- Дефинисање мера за приступ функционалним урбаним подручјима оних подручја који тренутно нису у склопу ФУП-а.

РАЗВОЈ ГРАДОВА И ОСТАЛИХ УРБАНИХ НАСЕЉА

Циљеви развоја градови и урбаних насеља су:

- Коришћење компаративне локационе предности за развој, планирање и лоцирање специфичних локационо подстичућих урбаних садржаја; посебну пажњу посветити водним ресурсима;
- Базирање сопственог развоја на бази компаративних предности и процењене конкурентности, јачање идентитета града на основу културне, природне и привредне матрице;
- Забрана изградње на јавним, зеленим, отвореним и заштитним површинама и строго и рационално контролисање изградње на пољопривредном земљишту;

- Планирање просторног развоја на нивоу ФУП-а, и развијање обрасца интегрисаног простора и повезивања са селима у оквиру ФУП-а;
- Рад на усаглашавању просторно-функционалне матрице насеља са капацитетима средине, разрешавању конфликтних интереса и развојних проблема у простору, и подизању квалитета физичког простора;
- Развијање радних зона на бази „зелених“ приступа, „зелених“ технологија- технолошких решења одговорних према окружењу, у садејству са економским критеријумима и проценом ефеката на просторни развој;
- Третирање природног и културног наслеђа као развојни ресурс града или урбаног насеља и залагање за његово одрживо планирање и коришћење.

РУРАЛНИ РАЗВОЈ

Циљеви развоја у области руралног развоја су:

- Стварање инфраструктурних услова за обезбеђење потребног броја становника одговарајуће структуре (старосне и образовне);
- Стимулативним мерама пореске политике подстицати стварање производних погона у руралним крајевима са циљем упошљавања женске радне снаге;
- Одржавање физичког и менталног здравља становништва у руралним подручјима;
- Образовање и подизање капацитета кључних учесника на афирмацији тимског, заједничког и партнерског рада;
- Обезбедити лакши приступ услугама и развити сектор услуга. То захтева већу концентрацију на суседне регионе и подручја (нпр. у програмима рекреације, туризма и пратећим делатностима), обезбеђење лаког приступа едукацији, здравственим услугама итд. за локалну популацију и подизање атрактивности локалних подручја на бази специфичности које се могу развијати;
- Обезбедити поштовање власничких права али и унапређење предузетништва;
- Вршити едукацију у циљу подизања капацитета кључних учесника за афирмацију тимског, задружног и партнерског рада;
- Спровести децентрализацију социо-економског система уз примену савременог концепта руралне регионализације (по узор на развијене земље Европе);
- Развити и/или унапредити одговарајуће секретаријате, агенције, фондове и финансијске институције за подстицање и унапређење развоја.

ЈАВНЕ СЛУЖБЕ

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Циљеви развоја у области здравствене заштите су:

- Перманентна едукација становништва о здравим стиливима живота;
- Мотивисање стручног кадра за рад у мањим и неразвијеним срединама;
- Обезбеђење финансијских средстава за подизање нивоа здравствених услуга на локалном нивоу;
- Обезбеђење подједнаких услова здравствене заштите за укупно становништво побољшањем услуга у малим срединама, осавременавањем постојећих објеката или формирањем мобилних екипа;
- Побољшање локалне путне мреже, како би се остварила подједнака доступност услугама за све грађане, без обзира на место становања;
- Обезбеђење могућности примања здравствених услуга у најближем центру, без обзира на регионалну припадност (пример: Панчево – Београд).

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Циљеви развоја у области социјалне заштите су:

- Смањење стопе сиромаштва (отварање нових радних места, едукација угрожених категорија становништва....);
- Децентрализација услуга и њихово спуштање на локални ниво;
- Развој социјалне заштите на локалном нивоу – дефинисање модела интегралне социјалне заштите;
- Унапређење социјалне заштите за све категорије корисника, а посебно у неразвијеним општинама;
- Обезбеђење финансијских средстава за рад и развој установа социјалне заштите.

КУЛТУРА

Циљеви развоја у домену културе су:

- интензивније укључивање деце и младих, старије популације као и већа партиципација свих маргинализованих друштвених група у активности;
- Прилагођавање модалитета организовања и рада јавних служби и услуга демографским, социјалним, економским, културним и др. обележјима и потребама локалних заједница;
- Јачање компатибилних услуга (јавног саобраћаја, локалне путне мреже и сл.) као услова за повезивање корисника и интензивније коришћење културних садржаја;
- Децентрализација ради стварања једнаких услова у доступности за све грађане;
- Формирање асоцијација установа културе (јавни сектор, организације цивилног друштва и приватни сектор);
- Строга и доследна заштита објеката и садржаја културе од општег интереса;
- Развој и неговање мултикултуралности, културног идентитета и територијалне препознатљивости.

СПОРТ

Циљеви развоја у домену спорта су:

- Интензивније укључивање укупне популације у активности физичке културе;
- Децентрализација ради стварања једнаких услова у доступности за све грађане;
- Јачање компатибилних услуга (јавног саобраћаја и сл.) и побољшање комуналне опремљености насеља, као услова за интензивније коришћење спортских садржаја.

СТАНОВАЊЕ

Циљеви развоја у области становања су:

- Развој система социјалног и доступног становања;
- Посебним мерама социјалног и економског развоја ублажавати негативне демографске процесе, зауставити емиграцију младог стручног кадра и њихово ангажовање на "спашавању" и ревитализацији неразвијених подручја;
- Усклађени и одржив социо-економски развој на принципима енергетске ефикасности и заштите животне средине;
- Активирање територијалног капитала (стамбени фонд, привредни капацитети, природни потенцијали);
- Равномернија доступност јавним службама;
- Равномернија опремљеност и доступност саобраћајном и техничком инфраструктуром.

2.4.3.3. ПРИВРЕДНЕ ДЕЛАТНОСТИ И ТУРИЗАМ

ПРИВРЕДА

Циљеви развоја у области привреде су:

- Динамичан привредни развој (најмање 5% просечан раст БДП до 2020.);
- Реиндустријализација (учешће индустрије и инвестиција изнад 25% БДП);
- Интеграција Србије/Војводине у европски простор и регион ЈИ Европе;
- Повећање конкурентности привреде и извоза обезбеђењем повољних општих, инфраструктурних и просторних услова;
- Смањење регионалних неравномерности и заустављање негативних демографских кретања обезбеђењем равномерније просторне дистрибуције усклађене са потенцијалом регионалних, урбаних и руралних подручја;
- Рационалан, ефикасан и одржив просторни развој који подразумева ефикасну просторну организацију и развој просторних структура и локационих форми привредних активности који омогућавају смањење употребе материјалних инпута;
- Побољшање регионалне доступности изградњом одговарајуће инфраструктуре и боље комуналне опремљености индустријских локалитета.

ШУМАРСТВО И ЛОВ

Циљеви развоја у шумарству су:

- Повећање површина под шумама;
- Унапређење стања шума;
- Развијање потребне семенске и расадничке производње;
- Задовољење заступљених и одговарајућих функционално - наменских захтева везаних за заштитно-регулаторне, привредне, социокултурне и др. функције уз успостављање стабилних стања састојина;
- Планска производња и координирано, односно интегрисано деловање.

Циљеви развоја у ловству су:

- Доношење Програма развоја ловних подручја за територију АП Војводине;
- Стални мониторинг популација дивљачи и њихових станишта;
- Обезбеђивање средстава за заштиту, очување и унапређење популација дивљачи и њихових станишта и друге намене од значаја за развој ловства;
- Обезбеђивање подршке корисницима ловишта;
- Истраживачко-развојни рад у области ловства;
- Промоција ловства;
- Доношење планских докумената у ловству.

ПОЉОПРИВРЕДА

Циљеви развоја пољопривреде су:

- Повећање пољопривредне производње са циљем постизања прехранбених капацитета који ће задовољити сопствене потребе и омогућити стварање тржишних вишкова намењених извозу;
- Интензивирање ратарске производње како повећањем приноса, тако и изменом сетвене структуре усмерене на сетву тржишно вреднијих култура (поврће, индустријско и крмно биље);
- Повећање површина под сталним засадима (воћњаци, виногради);
- Боље коришћење природних ресурса, пре свега применом наводњавања, коришћењем потенцијала геотермалних извора;
- Афирмација Војводине као произвођача здравствено безбедне хране, што искључује сетву генетски модификованог семена и хормонски тов животиња;
- Коришћење дела пољопривредних ресурса за мултифункционалну пољопривреду (агро-еко туризам, еко-производња и производња обновљивих извора енергије), у циљу повећања економске ефикасности и ефективности агрокомплекса;
- Повећање интензивности и заступљености сточарске производње до нивоа еколошког оптимума заступљености стоке;
- Виши ниво финализације пољопривредних производа у сопственим прерађивачким капацитетима;
- Већи степен коришћења прерађивачких капацитета;
- Технолшка модернизација прерађивачке индустрије и изградња нових капацитета;
- Повећање извоза и смањење увоза пољопривредно-прехранбених производа;
- Стварање услова за интеграцију сељачких газдинстава кроз задругарство, што би повећало ефикасност и конкурентност агрокомплекса.

Циљеви развоја агроиндустрије и производње хране су:

- Унапређење ефикасности и обима пољопривредне производње као предуслов стварања и искоришћења сировинске базе која ће омогућити конкурентну позицију сектора агроиндустрије и производње хране;
- Оптимизација валоризације продуката примарне пољопривредне производње;
- Осавремењавање и ревитализација индустријских капацитета прехранбене индустрије;
- Подршка планском покретању МСП у агробизнису и производњи хране;
- Осмишљавање функционалних франшизних система базираних на домаћим потенцијалима.

ТУРИЗАМ

Циљеви развоја туризма су:

- Усклађивање развоја туризма и заштите ради унапређења животне средине, са акцентом на заштиту природног и културног наслеђа и њихово адекватно коришћење;
- Изградња и одржавање одговарајуће туристичке инфраструктуре;
- Повезивање туристичког сектора са комплементарним делатностима (пољопривреда, здравство, услуге итд.);
- Стварање кластера и подстицање сарадње међу општинама;
- Подизање свести локалног становништва о значају развоја туризма;
- Интеграција са осталим еврорегионима у привредном, економском, социјалном смислу;
- Јединствен наступ на туристичком тржишту кроз стварање јединственог туристичког кластера;
- Ефикаснија имплементација међународних стандарда у области инфраструктуре, кадра, заштите туристичких ресурса и потрошача;
- Адекватнија структура кадра у туризму према међународним пословним нормама;
- Туристичка понуда у складу са савременим трендовима на иностраном туристичком тржишту;
- Стварање сопствених брендова;
- Просторно структурирање Војводине уз издвајање туристичких центара.

2.4.3.4. ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ

САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА

Циљеви развоја друмско-путног саобраћаја су:

- Завршетак изградње и модернизација путних праваца на европским коридорима и трасама међународних путева;
- Ревитализација, модернизација и доградња постојеће путне мреже;
- Изградња и подизање квалитета саобраћајне инфраструктуре у насељеним местима, оспособљавање основне уличне мреже;
- Конципирање и остваривање јавног путничког превоза;
- Развој бициклическог саобраћаја;
- Повезивање друмске инфраструктуре са осталим видовима саобраћаја;
- Резервисање простора за планиране саобраћајнице;
- Подизање нивоа услуге саобраћајно-транспортног система;
- Унапређење и постизање ефикасне институционалне координације.

Циљеви развоја железничког саобраћаја су:

- Повећање конкурентске способности подизањем нивоа квалитета услуге у превозу путника и робе, која ће омогући рационалну прерасподелу на све видове саобраћаја;
- Усклађен развој са плановима суседних земаља и Европе као целине, смањење граничних препрека, повећање транзита, а тиме и економске добити;
- Развојем еколошки повољног вида транспорта допринети заштити животне средине и смањењу екстерних трошкова;
- Повећање нивоа безбедности саобраћаја и сигурности објеката, путника и робе;
- Развој према потребама и захтевима корисника железничких услуга усклађен са другим садржајима и корисницима простора;
- Створити услове за ефикасно и економски рационално функционисање и пословање.

Циљеви развоја водног саобраћаја су:

- Уједначавање карактеристика пловних путева и транспортне инфраструктуре и достизање нивоа развоја у државама чланицама Европске Уније;
- Развој терминала мултимодалног транспорта у лукама и њихово укључивање и интеграција у националну и међународну саобраћајну мрежу;
- Умањење значаја границе на Дунаву - слободна пловидба Дунавом;
- Развој путничког саобраћаја;
- Развој наугичког туризма.

Циљеви развоја ваздушног саобраћаја су:

- Дефинисање планова активности и убрзан рад на плановима и пројектима ради искоришћење постојећих ресурса и развоја инфраструктуре неопходне за организовање ваздушног саобраћаја на вишем нивоу од постојећег.

Циљеви развоја мултимодалног транспорта су:

- Развој терминала мултимодалног транспорта (контејнерски, Ro/Ro, Huckle-pack) и њихова интеграција у националну и међународну саобраћајну мрежу;
- Рационална употреба капацитета грана и чворова саобраћајних мрежа и возних средстава.

ВОДОПРИВРЕДА И ВОДОПРИВРЕДНА ИНФРАСТРУКТУРА

Циљеви развоја водопривреде и водопривредне инфраструктуре су:

- Доношење планског документа Стратегије газдовања водама у АПВ;
- Израда Водопривредне основе Војводине (ВОВ);
- Усаглашавање и хомогенизација законских и институционалних основа у свим областима водопривреде са захтевима директива ЕУ о водама;
- Ревитализација постојећих и изградња нових система за водоснабдевање насеља и индустрије;
- Ревитализација и изградња нових система за канализацију употребљених вода насеља и индустрије;
- Ревитализација и изградња, према савременим технолошким принципима, постројења за пречишћавање употребљених вода (ППОВ) насеља и индустрије;
- Спровођење мера контроле емисије из расутих и других извора загађења са циљем побољшања квалитета воде у водотоцима;
- Ревитализација и реконструкција система за одвођење унутрашњих атмосферских вода са пољопривредних и других површина;

- Изградња и ревитализација регионалних система (Бачка, Банат и Срем) за обезбеђење воде за наводњавање, технолошке потребе индустрије и друге садржаје;
- Доградња, реконструкција и ревитализација хидросистема ДТД;
- Изградња, реконструкција и санација објеката за одбрану од спољних вода, одбрана од поплава;
- Сарадња са околним земљама (Хрватска, Мађарска и Румунија) на успостављању регионалне политике у области воде.

ЕНЕРГЕТИКА И ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

Циљеви развоја у области енергетике су:

- Обезбеђивање интерконективних трансграничних веза;
- Технолошка модернизација енергетских објеката;
- Реконструкција, ревитализација и модернизација постојеће инфраструктуре;
- Изградња нове инфраструктуре и производних енергетских капацитета;
- Повећање сигурности напајања корисника електропреносног система, повећање поузданости рада преносног система и смањење губитака у преносном систему;
- Смањење потрошње финалне енергије;
- Обезбеђивање услова за унапређење енергетске ефикасности у обављању енергетске делатности (у производњи и преносу) и потрошњи енергије у свим енергетским секторима;
- Супституција електричне енергије за добијање топлотне енергије другим енергентима;
- Развој централизованих система снабдевања топлотном енергијом, посебно на бази локалних горива (отпаци бомасе, и др.);
- Изградња когенерационих објеката за комбиновану производњу електричне и топлотне енергије;
- Смањење штетних утицаја;
- Изградња магистралних и разводних гасовода;
- Побољшање рада и поузданости постојеће магистралне и разводне гасоводне мреже;
- Повећање производње сирове нафте и природног гаса путем концесија у земљи и из иностранства;
- Изградња система продуктовода и нафтовода;
- Функционално коришћење и штедња необновљивих ресурса;
- Изградња подземног складиште гаса Банатски Двор до пуног капацитета;
- Дефинисање трасе паневропског нафтовода;
- Дефинисање трасе гасовода јужни ток;
- Дефинисање трасе продуктовода;
- Дефинисање траса разводне гасоводне мреже;
- програм реконструкције и модернизације постојећих капацитета и осавремењивања технологије производње нафтиних деривата, што ће допринети постизању светских стандарда у овој производној технологији, подизању квалитета горива на нивоу захтева ЕУ, као и побољшање стања животне средине у овом производном сегменту;
- изградња система продуктовода и полагање оптичког кабла за систем даљинског надзора и управљање системом;
- изградња продуктовода и нафтовода у случају изградње објеката за прераду сирове нафте на Дунаву.

Циљеви развоја обновљивих извора енергије (ОИЕ) су:

- Обезбеђивање фондова за реализацију;
- Промоција и подстицање примене ОИЕ на регионалном и локалном нивоу;
- Утврђивање базе података о свим обновљивим изворима са њиховим потенцијалима и активностима у којима би могли бити коришћени;
- Укључивање свих интересних група (локалне управе, становништва, стручне јавности инвеститора и невладиних организација) у процесе имплементације програма обновљивих извора енергије;
- Међуинституционална сарадња ради дефинисања заједничких опредељења.

ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ И ИНФОРМАЦИОНИ СИСТЕМИ

Циљеви развоја у области електронских комуникација и информационих система су:

- потпуна дигитализација електронске комуникационе инфраструктуре;
- обезбеђивање ефикасног приступа информацијама и знању;
- уравнотежен развој на подручју целог региона;
- развој широкопојасне мреже на целом подручју;
- увођење савремених услуга електронских комуникација;
- повећање броја претплатника фиксне мреже и достизање пенетрације од око 42%;
- достизање просечног нивоа развијености електронских комуникација у ЕУ;

- потпуно укидање двојника;
- искоришћење постојећих слободних капацитета оптичког кабла који је део система за надзор и управљање над транспортним системом за транспорт сирове нафте и његове повезаности са истим системом у Републици Хрватској;
- искоришћење будућих слободних капацитета оптичког кабла који ће бити положен уз систем продуктовода, будућег нафтовода и продуктовода до рафинерије на Дунаву и паневропског нафтовода (ПЕОП), као и осталих оптичких каблова који се буду градили за потребе енергетских и осталих система;
- развој приступне мреже одређеног квалитета;
- повећање пенетрације интернет корисника од преко 30%;
- повећање пенетрације широкопојасних услуга;
- широкопојасни приступ мрежи сваком привредном субјекту, државним установама и организацијама и грађанима који то затраже;
- универзални сервис сваком домаћинству;
- снимање стања постојеће инфраструктуре и израда урбанистичких планова за коридоре електронске комуникационе мреже у сарадњи са локалном самоуправом;
- изградња широкопојасних метрополитен мрежа и свим већим центрима у АП Војводини;
- изградња широкопојасних метрополитен мрежа и свим локалним самоуправама у АП Војводини;
- реализација пилот мреже најновије генерације на територији АП Војводине, којом би се подстакао развој нових технологија;
- модернизација фиксне мреже и омогућавање пружања мултимедијалних услуга (КДС, интернет);
- обезбеђивање јавних терминала за приступ интернету (јавним установама, школама, библиотекама, аутобуским и железничким станицама, домовима здравља, месним заједницама, поштама и др.);
- обезбеђење приступа интернету на местима од јавног значаја (тргови, паркови);
- обезбеђивање бежичне електронске комуникационе мреже за ретко насељена и удаљена подручја и насеља, као и садржаје ван насеља;
- развој информационог друштва у циљу повећања ефикасности рада, веће запослености и подизање квалитета живота грађана;
- отворен, свима доступан приступ интернету;
- развијено е-пословање, укључујући е-управу, е-трговину, е-правосуђе, е-здравље и е-образовање;
- повећање квалитета услуга мобилних комуникација у свим условима;
- најмање по један мобилни прикључак сваком грађанину;
- повећање процента покривености простора коришћења услуга мобилних комуникација и достизање пенетрације од око 97%;
- потпуна дигитализација радиодифузије;
- реализација пилот пројекта дигиталне радиодифузне мреже у АП Војводини;
- доступност најмање седам радио-ТВ канала, у дигиталном облику, до сваког становника;
- подизање нивоа и унапређење квалитета поштанских услуга, као и увођење нових услуга у поштански систем;
- достизање стандарда квалитета поштанских услуга прописаних у ЕУ;
- формирање и примена адресног кода;
- примена европских стандарда у области сигурности и безбедности.

2.4.3.5. ЖИВОТНА СРЕДИНА, ПРЕДЕЛИ, ПРИРОДНА И КУЛТУРНА ДОБРА

ЗАШТИТА И УНАПРЕЂЕЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

- еколошка одрживост као основни принцип просторног развоја АП Војводине;
- заштита и очување постојећих природних вредности и природних ресурса;
- минимизација загађења природних ресурса- ваздуха, воде и земљишта
- институционално, организационо и кадровско јачање система заштите природне и животне средине;
- санација најугроженијих - "црних тачака" на територији АП Војводине;
- израда регистра извора загађивања животне средине, покрајинског и локалних, као дела националног регистра;
- успостављање оптималне мреже аутоматских мониторинг станица за ваздух, воду и земљиште на територији АП Војводине;
- рационално коришћење природних ресурса, уз фаворизовање коришћења обновљивих извора енергије;
- стварање услова за коришћење отпада у енергетске сврхе;
- примена БАТ технологија;
- подршка "brownfield" инвестицијама;

- смањење климатских промена минимизацијом емисије гасова са ефектом стаклене баште путем модернизације индустрије, изградње комуналне инфраструктуре и применом концепта одрживог саобраћаја;
- очување еколошке функције слободног простора на територији АП Војводине, због његовог значаја за воду, ваздух и земљиште, као и биљни и животињски свет, и очување биодиверзитета;
- стварање повољних микроклиматских услова на територији АП Војводине повећањем површина под шумама и ваншумским зеленилом;
- подршка примени концепта органске пољопривреде;
- стварање услова за пренамену и заштиту постојећих деградираних простора;
- предtretман и пречишћавање свих отпадних вода (комуналних и индустријских);
- снабдевање свих корисника (становништва и индустрије) потребном количином квалитетне воде за пиће;
- санација, рекултивација и рехабилитација еколошки најугроженијих подручја, пре свега свих непрописно лоцираних неуређених одлагалишта отпада на територији АП Војводине и других деградираних простора (напуштени копови, јаловишта, депоније исплаке и др.);
- гасификација свих насеља у АП Војводини;
- функционално повезивање са земљама у окружењу уз подршку локалним и регионалним јединицама за прекограничну сарадњу у контексту заштите животне средине;
- стална едукација грађана и подстицање развоја еколошке свести.

Циљеви у области **управљања отпадом** су:

- Усаглашавање прописа са ЕУ директивама и доношење регионалних и локалних планова управљања отпадом;
- Промоција и подстицање рециклаже и поновног искоришћења отпада;
- Санитарно депоновање комуналног и нетоксичног индустријског отпада у складу са Стратегијом управљања отпадом за период 2010-2019. године, Законом о управљању отпадом и важећим правилима;
- Адекватно управљање опасним отпадом;
- Одлагање отпада животињског порекла у складу са Законом о ветеринарству;
- Изградња регионалних центара за управљање комуналним отпадом на основу рационалног просторног концепта управљања отпадом и у складу са принципима одрживог развоја;
- Успостављање система за управљање посебним токовима отпада (отпадне батерије и акумулатори, отпадна уља, отпадне гуме, неупотребљива возила, медицински отпад, и др.);
- Промоција и подстицање кућног компостирања због специфичности насеља у АП Војводини и промоција рециклаже и поновног искоришћења отпада;
- Затварање и санација постојећих неуређених депонија, ремедијација контаминираних локација опасног отпада и ревитализација простора.

ЗАШТИТА И УРЕЂЕЊЕ ПРЕДЕЛА

Циљеви заштите и уређења предела су:

- Очување изворних одлика и диверзитета предела;
- Заштита и очување природних предела кроз активности, програме и пројекте очувања биодиверзитета и заштићених природних добара;
- Заштита и очување културних (руралних и урбаних) предела са стварањем нових препознатљивости које не угрожавају идентитет;
- Очување морфологије, структуре, унутрашње и спољашње физиономије (силуете) руралних и урбаних насеља;
- Реализација нове изградње која је усаглашена са традицијом руралних и урбаних насеља;
- Очување и унапређење слике урбаног предела, односно, градова, кроз наглашавање идентитета његових посебно важних делова, промоцију културних вредности, креирање нових вредности и спречавање непланске и дивље градње;
- Ревитализација нарушених природних и културних предела;
- Промоција природних и културних предеоних одлика АП Војводине и њихова интеграција у европске системе;
- Рационално и одрживо коришћење ресурса предела без деградације и загађивања животне средине и предеоног идентитета;
- Јачање регионалног и локалног идентитета предела АП Војводине кроз очување и заштиту свих природних и културних одлика;
- Успостављање процедуре за укључивање јавности, покрајинске и локалних власти у одређивању и примењивању предеоних политика;
- Јачање свести о значају, очувању и заштити предела, кроз програме информисања и едукације;
- Подстицање развоја оних облика туризма који се базирају на промоцији и презентацији изворних елемената природних и културних предела и који подстиче њихову заштиту.

ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ДОБАРА И БИОДИВЕРЗИТЕТА

Циљеви заштите природних добара и биодиверзитета су:

- Повећање површине под заштићеним подручјима, успостављање националне еколошке мреже (чији део представља еколошка мрежа АП Војводине) и идентификација подручја за европску еколошку мрежу;
- Унапређење/осавремењивање планова управљања и јачање оспособљености управљача заштићених подручја; номинација и проглашење заштићених подручја од међународног значаја; увећање бројности популација ретких и угрожених врста и реинтродукција ишчезлих;
- Спровођење мера (конзервације, санације-ревитализације и рекултивације, и др.) и режима заштите и мониторинга стања заштићених подручја;
- Заснивање информационог система заштићених подручја;
- Унапређење система финансирања заштите природе и управљања заштићеним подручјима.

ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ КУЛТУРНИХ ДОБАРА

Циљеви заштите у области културних добара су:

- Промовисање свести о заједништву и идентитету у локалним заједницама богатим културним наслеђем;
- Заштита и очување старих структура и стилова кроз строгу контролу просторних промена и естетских стандарда;
- Повећање конкурентности културног подручја, културног предела или историјског језгра као инвестиционе локације. Привлачење нових "унутрашњих" улагања путем појачаног маркетинга и употребом разних логистичких подршки;
- Модернизација урбане структуре и промовисање маркетиншких смерница за уклапање нових архитектонских форми, које су знатно слободније, флексибилније и одговарајуће тржишту, али се хармонично повезују са културним наслеђем;
- Стварање нових и снажних визија о културном диверзитету наслеђа, као симболу економске и политичке моћи, путем коришћења новог, усаглашеног језика урбаних и руралних форми и стварањем нове скале вредности укупног фонда непокретних културних добара.

ЗАШТИТА ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И ТЕХНОЛОШКИХ УДЕСА

Циљеви заштите од елементарних непогода и технолошких удеса су:

- Утврђивање зона потенцијалних ризика и вероватноће јављања елементарних непогода на основу просторно – временске анализе;
- Планирање превентивних мера и активности у контексту очекиване природне непогоде или техничко-технолошког удеса;
- Приправност за потенцијалну манифестацију непогоде или удеса;
- Планирање локација нових постројења и траса транспорта опасних материја у складу са претходно утврђеном повредивошћу простора, са приоритетом очувања здравља становништва, природних и створених вредности.

2.5. ПРЕГЛЕД РЕЛЕВАНТНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА И ОДНОС СА РЕГИОНАЛНИМ ПРОСТОРНИМ ПЛАНОМ

Према Уставу Републике Србије (2006.) и Закону о планирању и изградњи (2009.), нови ПП РС (2010.) има неколико кључних задатака:

- а) да настави посао започет изградњом Стратегије просторног развоја Републике Србије (2009);
- б) да успостави нови систем планских решења и пропозиција којима се регулише заштита, уређење и развој на територији Републике Србије и њених регионалних целина;
- в) да успостави корелацију између физичко-еколошког, економског и социјалног развоја на принципима одрживог просторног развоја;
- г) да утврди рационални оквир за остварење стратешких приоритета, који ће се остварити у оквиру постојећег институционално-нормативног система;
- д) да успостави систем показатеља за мониторинг просторног развоја Републике Србије.

Према овим задацима постављена је и методологија израде РПП АПВ, у чијем Концепту се принципи, циљеви и концепција заснивају на поставкама ПП РС.

Национална стратегија одрживог развоја ("Службени гласник РС", број 57/2008)

Национална стратегија одрживог развоја дефинише одрживи развој као свеобухватан и синергетски процес који утиче на све аспекте живота, пре свега економски, социјални, еколошки и институционални.

Циљ стратегије је уравнотежење три кључна фактора: одрживи развој економије, привреде и технологије, одрживи развој друштва и заштита животне средине и рационално управљање и коришћење природних ресурса.

У области заштите и унапређења животне средине као национални приоритет истиче се рационално коришћење природних ресурса, очување и унапређивање система заштите животне средине, смањење загађења и притисака на животну средину, коришћење природних ресурса тако да остану расположиви и за будуће генерације.

У оквиру приоритетних активности које су дефинисане у Националној стратегији одрживог развоја РС у области заштите животне средине наводи се и минимизација генерисања отпада, као и неопходност изградње потребне инфраструктуре за управљање отпадом, доношења прописа који регулишу ову област и израда одговарајућих регионалних и локалних планова за управљање отпадом.

Национални програм заштите животне средине ("Службени гласник РС", број 12/2010)

Планирање и управљање заштитом животне средине обезбеђује се и остварује спровођењем Програма. Једно од кључних питања у успешном Програму је разумевање, консензус и осећање власништва различитих заинтересованих страна, као и сврсисходна структура управљања која је обезбедила делотворно управљање процесом израде Програма.

Програм заштите животне средине дефинише краткорочне континуиране и средњерочне циљеве у области заштите животне средине у периоду до 2009. године и у периоду од 2009. до 2014. године који се односе на територију АП Војводине у областима: заштите вода и водног ресурса, управљања отпадом, управљања хемикалијама и заштитом од удеса, квалитетом ваздуха и климатским променама, заштите природе, биодиверзитета и шума, буке, земљишта, јонизујућих и нејонизујућих зрачења, као и у секторима: индустрија, енергетика, пољопривреда, шумарство и ловство и транспорт.

Предложене реформе обухватају реформе регулаторних инструмената, економских инструмената, система мониторинга и информационог система, система финансирања у области заштите животне средине, институционална питања и захтеве везане за инфраструктуру у области заштите животне средине.

Националним програмом заштите животне средине осим стратешких циљева политике заштите животне средине дефинисани су и специфични циљеви за квалитет природних ресурса: воде, ваздуха и земљишта. Такође, утврђени су и краткорочни и средњерочни циљеви у области управљања отпадом и предложене су одговарајуће реформе које се односе на регулаторне и економске инструменте као и систем мониторинга и информационог система, систем финансирања и друга институционална питања у области управљања отпадом.

Стратегија увођења чистије производње у Републици Србији ("Службени гласник РС", број 17/2009)

Чистија производња је императив за одрживи развој Србије и АП Војводине, с обзиром на то да поставља превентивни приступ заштити животне средине, са тежиштем на смањењу настанка загађења животне средине, односно, потпуне елиминација извора загађења где год је то могуће, а не третман отпадних токова.

Главни узроци загађења су застареле технологије, недостатак пречишћавања гасова, недостатак енергетски ефикасних и еколошки прихватљивих технологија, недовољно развијени системи за праћење и мере за заштиту животне средине. У АП Војводини постоји проблем са отпадом из нафтних бушотина. Изградња депоније у Новом Милошеву је у току.

Стратегија управљања отпадом за период 2010-2019. године ("Службени гласник РС", број 29/2010)

Стратегија управљања отпадом за период 2010.-2019. представља стратешки документ којим су дате смернице за одрживо и рационално управљање отпадом на територији Србије, а самим тим и АП Војводине. Национална стратегија као приоритетне активности дефинише неопходност успостављања уравнотежене мреже регионалних депонија, трансфер станица, постројења за сепарацију отпада, центара за компостирање, постројења за третман опасног отпада итд. Такође, дефинисан је низ развојних мера и активности на регионалном нивоу. Стратегијом је предвиђена изградња 9 регионалних центара за управљање комуналним отпадом на територији

АП Војводине: Сомбор, Суботица, Нови Сад, Кикинда (Нови Бечеј), Панчево, Вршац, Зрењанин, Инђија и Сремска Митровица, дефинисани су индикатори за праћење спровођења стратегије, и финансијски план.

Национална стратегија за укључивање Републике Србије у механизам чистог развоја Кјото протокола за секторе управљања отпадом, пољопривреде и шумарства ("Службени гласник РС", број 8/2010)

Ова Стратегија обезбеђује основне информације о механизму чистог развоја Кјото протокола (у даљем тексту: CDM), процедурама, искуствима и могућностима за реализацију CDM пројеката, идентификује проблеме у спровођењу CDM пројеката и даје потенцијална решења за секторе управљања отпадом, пољопривреде и шумарства. Према овој Стратегији, на основу међународних искустава и ситуације у управљању отпадом у Републици Србији, следеће врсте пројектних активности могле би имати потенцијал за развој у оквиру CDM на националном нивоу:

- Сакупљање и сагоревање депонијског гаса;
- Сакупљање депонијског гаса и производња енергије;
- Компостирање чврстог комуналног отпада;
- Други алтернативни облици управљања отпадом.

2.6. ПРЕГЛЕД ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ОБУХВАТУ РЕГИОНАЛНОГ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

2.6.1. ПРИРОДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

Анализа квалитета животне средине указује на начин коришћења простора у односу на могућности и ограничења природних ресурса и створених вредности, а истовремено представља полазну основу у оптималном планирању и дефинисању основних опредељења просторног развоја АП Војводине.

У последњих десет година, због изразито негативних економских трендова, као и миграција становништва, животни услови у урбанизованим подручјима су лошији. Градска подручја се суочавају са повећаном количином чврстог отпада, интензивнијим загађењем ваздуха (услед утицаја индустрије, саобраћаја и грејања), променом намене земљишта, и сл. У приградским подручјима долази до експанзије нелегалне градње, па индиректно и неорганизованог решавања проблема комуналне инфраструктуре, што као последицу има директну деградацију животне средине. Обновљиви извори енергије још увек нису афирмисани, тако да се неретко називају алтернативним изворима енергије, што само презентује постојеће стање коришћења ресурса и животне средине.

2.6.1.1. Ваздух

Квалитет ваздуха је нарушен, пре свега, у урбанизованим подручјима или у утицајним подручјима субурбаних зона. Главни извори загађивања ваздуха су: енергетски сектор, транспорт и различита индустријска постројења. Међу најзначајније загађиваче ваздуха индустријског порекла спадају: рафинерије нафте у Панчеву и Новом Саду, цементара у Беочину, хемијски комбинати у Панчеву. Индустрију у АП Војводини представљају углавном застареле технологије, где је присутан недостатак пречишћавања димних гасова или ниска ефикасност филтера, нерационално коришћење сировина и енергије, лоше одржавање итд. Значајно загађивање ваздуха потиче и од неадекватног складиштења и одлагања нуспродуката, као што су летећи пепео из термоелектрана (Нови Сад, Сремска Митровица, Зрењанин и др.). На многим локацијама, посебно током хладнијег дела године, квалитет ваздуха зависи од индивидуалних и комуналних котларница и интезитета саобраћаја. У порасту је загађење од саобраћаја, укључујући концентрације чађи, нарочито у градовима.

Прва систематска мерења имисије специфичних загађујућих материја у ваздух на територији АП Војводине извршена су током 2003. године према Програму контроле квалитета ваздуха у 2002. и 2003. години ("Сл. гласник РС", бр.17/2002), као и Плану и програму редовног мониторинга Покрајинског секретаријата за заштиту животне средине и одрживи развој. Праћење квалитета ваздуха извршено је у 11 насеља на територији АП Војводине: Нови Сад, Беочин, Суботица, Сомбор, Сремска Митровица, Зрењанин, Вршац, Сечањ, Кикинда, Сента и Панчево.

Поред редовних, систематских мерења, спроводи се и интервентни мониторинг у циљу идентификације загађења на одређеном простору.

Током 2008. године, успостављена је државна мрежа за аутоматски мониторинг квалитета ваздуха, који обухвата 7 аутоматских станица лоцираних у Суботици, Сомбору, Зрењанину

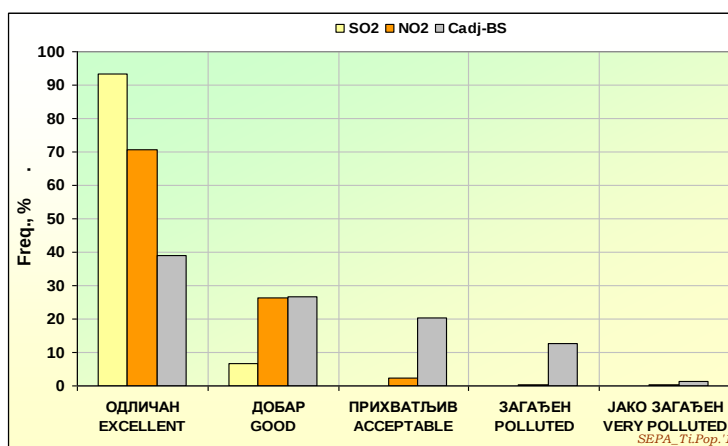
(праћење утицаја саобраћаја), Кикинди и Новом Саду-МЗ Шангај (праћење утицаја индустрије) и у СРП Обедска бара и СРП Делиблатска пешчара (референтне станице).

Применом AQI (*Air Quality Index*)² - индекса квалитета ваздуха се веома ефикасно приказује свакодневно стање квалитета ваздуха и његовог утицаја на здравље изложеног становништва.

На основу расположивих података о просечним дневним концентрацијама SO₂, NO₂ и чађи за 2009. годину на територији Суботице, Кикинде, Зрењанина, Новог Сада и Панчева, закључено је да је ваздух на територији АП Војводине најчешће био одличан због износа средње дневних концентрација сумпордиоксида, у 93.2% случајева, а најређе био одличан због износа средње дневних концентрација чађи, у 38.9% случајева.

Идући према лошијим категоријама квалитета ваздуха опада учесталост појављивања свих полутаната, али брзина опадања учесталости је различита (Графикон 1. и Табела 1.)

Графикон 1. Приказ учесталости класа квалитета ваздуха током 2009. године у АП Војводини у зависности од дневних концентрација SO₂, NO₂ и чађи

Извор: Агенција за заштиту животне средине

Табела 1. Учесталост у %, класа квалитета ваздуха током 2009. године у АП Војводини у зависности од дневних концентрација SO₂, NO₂ и чађи

	SO ₂	NO ₂	ЧАЂ
ОДЛИЧАН	93.2	70.7	38.9
ДОБАР	6.8	26.3	26.5
ПРИХВАТЉИВ	0.1	2.3	20.4
ЗАГАЂЕН	0.0	0.5	12.8
ЈАКО ЗАГАЂЕН	0.0	0.2	1.4
> GVI	0.0	0.7	14.2

На основу класификације приказане у Табели 1., у класи прихватљив квалитет ваздуха, (непосредно испод границе загађености), учесталост, односно допринос аерозагађењу сумпордиоксида је 0.1%, азотдиоксида 2.3% и чађи 20.4%. У класама загађен и јако загађен доминирају чађ (са учесталашћу 12.8% и 1.4%) и азотдиоксид (са учесталашћу 0.5% и 0.2%).

Анализирајући станице, на које у највећој мери утиче саобраћај, може се закључити да је уочљива сезонска варијација у концентрацијама, али и више просечне месечне концентрације што указује на интензиван саобраћај у близини мерних места.

2.6.1.2. Вода

Један од најтежих проблема водопривреде Војводине, је заштита квалитета површинских и подземних вода од загађивања.

² Индекс квалитета ваздуха AQI (*Air Quality Index*) представљају релативне бездимензионалне величине којима се оцењује штетност утицаја загађујућих материја у ваздуху на здравље људи и животну средину. Индекс квалитета ваздуха интегрише утицаје концентрација појединих полутаната.

Загађивачи вода у Војводини се могу сврстати на концентрисане и расуте загађиваче. Концентрисани загађивачи су погони у којима се обавља нека делатност и насеља који своје отпадне воде преко канализационих система, по правилу не пречишћене испуштају у водотокове. Најчешће су то:

- урбана насеља;
- индустријски објекти (хемијске, петрохемијске, прехранбене, металне и др.);
- енергетски објекти (термоелектране, топлане, прерада нафте, прерада угља и хидроенергетски објекти);
- пољопривредни објекти за тов стоке;
- депоније (уређене).

Према подацима Водопривредне основе Републике Србије око 40% загађења потиче од становништва.

На територији Војводине регистровано је 511 загађивача вода (индустрија 326 загађивача, пољопривреда - сточарство 113 загађивача, насеља 44 загађивача и остало 20 загађивача). На јавну канализацију прикључено је око 30% становништва. Остали део становништва одлаже своје отпадне воде у подземље, путем септичких јама или на неки други начин.

На основу вишегодишњих испитивања квалитета вода на територији Војводине може се констатовати следеће:

- воде Дунава налазе се у II класи квалитета захваљујући знатној способности самопречишћавања;
- воде Тисе долазе већ прекомерно загађене и налазе се у III класи са повременим одступањима ка IV класи;
- воде Саве долазе прекомерно загађене и углавном задржавају III класу бонитета;
- банатски водотоци дотичу из Румуније прекомерно загађени и претежно имају IV класу бонитета; најтежа ситуација је на Старом и Пловном Бегеју где је квалитет "ван класе";
- каналска мрежа Хс ДТД је неуједначено оптерећена; најугроженија деоница је Врбас-Бездан (Велики бачки канал) где се квалитет категорише као "ван класе";
- акумулације показују тренд убрзане еутрофизације што у знатној мери ограничава њихову примену;
- воде језера Палић и Лудаш налазе се углавном у III класи са уоченим трендом еутрофизације, као последица неадекватног пречишћавања отпадних вода града Суботице и освежавања њихових вода (доградња ППОВ-а је у завршној фази).

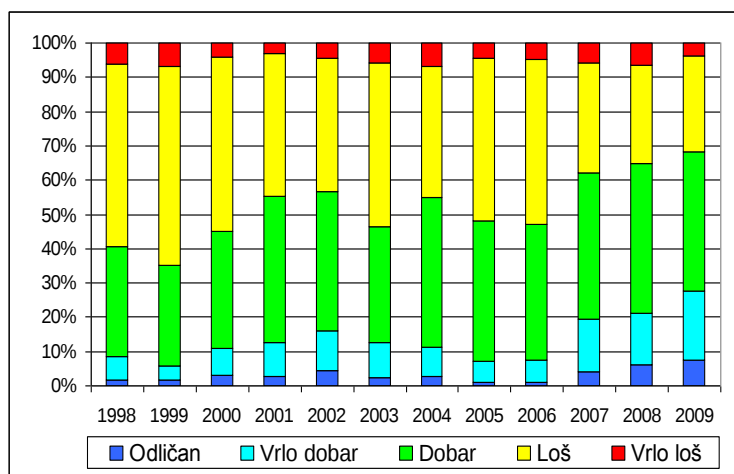
Најугроженији водотоци у Војводини су:

- Канал Врбас-Бездан (деоница од 0+000 до 6+000 речног километра);
- Пловни Бегеј (од Румунске границе до преводнице Клек);
- Александровачки канал;
- Бегеј (ток кроз Зрењанин до бране код Стаићева);
- Надела (у доњем току од уставе Јабука до ушћа у Дунав);
- Кудош (код Руме);
- Криваја (низводно од Бачке Тополе);
- Канал Богојево - Бечеј (на току од улива канала Врбас-Бездан до ушћа у Тису) и
- Тиса (од Сенте до бране на Тиси).

Квалитет површинских вода у АП Војводини је лош и даље се погоршава. Квалитет вода је посебно угрожен нутријентима и органским и неорганским загађењем (услед испуштања нетретираних отпадних вода и дренажних вода из пољопривреде) поред великих градова као и услед прекограничног загађења вода које улазе у Србију. Већина градова и насеља у АП Војводини нема постројење за пречишћавање комуналних отпадних вода.

Према подацима РХМЗ о квалитету водотока на 143 мерна места, за период 1998–2008. године, у Агенцији за заштиту животне средине извршена је анализа квалитета воде применом **SWQI** (*Serbian Water Quality Index*). На основу резултата анализа квалитета површинских вода може се констатовати да су најугроженији реке и канали у АП Војводини.

Графикон 2. Проценат квалитета узорака вода Војводине одређених методом Serbian Water Quality Index

Извор: Агенција за заштиту животне средине

Квалитет воде за пиће С обзиром на лош квалитет воде за пиће, током 2005. и 2006. године, вршена је контрола квалитета воде³, одређивањем концентрације арсена у води, у бунарима за водоснабдевање. Обухваћено је 653 бунара на територији АП Војводине, из којих се врши редовна експлоатација воде за потребе јавног водоснабдевања. Овим мониторингом је обухваћено 27 војвођанских општина које се територијално налазе у западно-бачком, северно-бачком, севернобанатском, средње-банатском округу и делимично јужно-бачком и сремском округу. На основу резултата мерења закључено је да је у укупном броју анализираних бунара (98) у западно бачком округу у 48 (49%) детектована повишена концентрација арсена. Највећи проценат прекорачења МДК (64% анализираних бунара) забележен је на територији општине Сомбор. Квалитет бунарске воде, са аспекта садржаја арсена, најлошији је у подручју северног и средњег Баната, што је нарочито карактеристично за општине Зрењанин, Нови Бечеј и Чока. У погледу садржаја арсена, квалитет бунарске вода са територије северне Бачке налази се између Срема и Баната, узимајући у обзир број вредности већих од МДК и износе појединих прекорачења.

Током 2008. године извршена је анализа садржаја арсена у подземној води на територији Јужног Баната⁴ (Општине: Панчево, Ковин, Вршац, Опово, Бела Црква, Ковачица, Алибунар и Пландиште) у укупно 230 банара који служе за водоснабдевање становништва⁵.

На територијама Општине Вршац, Алибунар, Бела Црква концентрација арсена је била испод МДК вредности Правилника о хигијенској исправности воде за пиће ("Сл. гласник СРЈ" 42/98 и 44/99), док је у осталим општинама повремено прелазила МДК вредности (посебно Ковин и Панчево).

2.6.1.3. Земљиште

Земљиште, као један од најважнијих природних ресурса споро се образује, а у процесу деградације брзо уништава. С обзиром то да Војводина, у складу са својим природним потенцијалима, припада изразито ратарској области, као императив се указује потреба праћења и очувања квалитета земљишта у циљу производње здравствено-исправне хране и високих и стабилних приноса.

На **загађивање земљишта** у АП Војводини највише је утицала неодговарајућа пракса у пољопривреди, укључујући неконтролисану и неадекватну примену вештачких ђубрива и пестицида, као и одсуство контроле квалитета воде која се користи за наводњавање. Спорадична појава тешких метала у земљишту резултат је нетретираних процедних вода са депонија и енергетских објеката. Необрађено пољопривредно земљиште, односно конверзија пољопривредног у грађевинско земљиште, представља посебан проблем уз питање последица

³ Мерења је извршио АД "Био-еколошки центар", Зрењанин

⁴ Мерења је извршио Универзитет у Новом Саду, Природно-математички факултет – Департман за хемију.

⁵ Узорковање воде из бунара извршено је у складу са Правилником о начину узимања узорка и методама за лабораторијску анализу воде за пиће ("Сл. лист СФРЈ", бр. 33/87). За одређивање садржаја As примењена је графитна техника на аутоматском апсорпционом спектрофотометру (Perkin Elmer Analyst 700).

непланске изградње, негативних ефеката приватизације пољопривредних комбината, гринфилд инвестиција, које се по правилу реализују у тзв. "периурбаним" зонама. Загађење земљишта заступљено је у подручјима интензивне индустријске активности, неадекватних одлагалишта отпада, рудника, као и на местима различитих акцидената.

Највећи извори деградације и загађивања земљишта су неконтролисано и неадекватно одлагање индустријског отпада, посебно у околини великих индустријских центара (Панчево, Нови Сад, Инђија, Кикинда) и саобраћај, односно таложење загађујућих материја из издувних гасова моторних возила дуж саобраћајница, посебно путева I и II реда.

У контексту утврђивања квалитета земљишта на територији Војводине, вршена су повремена мерења, а у периоду 2002.-2005. Покрајински секретаријат за заштиту животне средине и одрживи развој финансирао је мониторинг непољопривредног земљишта.

Контрола квалитета земљишта у 2003. години извршена је на 46 локалитета АП Војводине, од чега је:

1. 36 узорак непољопривредног земљишта, под различитим видовима заштите и земљишта која се планирају да буду заштићено природно добро (Национални парк "Фрушка гора", СРП "Обедска бара", СРП "Стари Бегеј-Царска бара", СРП "Лудаш", СРП "Делиблатска пешчара", СРП "Карађорђево", СРП "Засавица", СРП "Горње Подунавље", СРП "Пашњаци велике дропље", СРП "Селевињска пустара", СРП "Слано Копово", Регионални парк "Вршачке планине", Парк природе "Бегечка јама", Парк природе "Поњавица" Тителски брег, Суботичко-хоргошка пешчара, СРП "Ковиљско-петроварадински рит", Бисерно острво, Јегричка);
2. 10 узорак непољопривредног земљишта индустријских зона већих градова у АП Војводини (Нови Сад, Панчево, Суботица, Зрењанин, Сомбор, Врбас).

На основу испитивања узорак непољопривредног земљишта, узетог на локалитетима под различитим видовима заштите, узорак земљишта за која се планира законска заштита и земљишта индустријских зона већих градова у АП Војводини, у погледу његовог квалитета, изведена истраживања дала су почетне резултате, који могу бити основа за даљи мониторинг квалитета непољопривредног земљишта, на различитим локалитетима у АП Војводини, под различитим видовима заштите и земљишта индустријских зона већих градова. Праћење испитиваних параметара је неопходно, како због природе појединих полутаната (разградљивост, испирање), тако и због могућих нових загађења.

На основу испитивања узорак непољопривредног земљишта, узетих на локалитетима под различитим видовима заштите и узорак земљишта за која се планира законска заштита, могло се закључити да нису загађени опасним и штетним материјама. У земљиштима индустријских зона већих градова у АП Војводини, у погледу његовог квалитета, забележен је већи садржај ПАХ-ова (збир 16 одабраних представника) у односу на напред наведена земљишта. Изведена истраживања дала су почетне резултате, који могу бити основа за даљи мониторинг квалитета непољопривредног земљишта, на различитим локалитетима у Војводини. Праћење испитиваних параметара је неопходно, како због природе појединих полутаната (разградљивост, испирање), тако и због могућих нових загађења.

Глобалним прегледом добијених резултата радиолошких анализа може се закључити да у овим медијумима не постоје значајно повећани ниво радиоактивности. Изузев неколико локација, концентрације активности природних радионуклида су у уобичајеним границама.

Током 2005. године, у оквиру мониторинга квалитета земљишта урађена је анализа и контрола квалитета земљишта у околини индустријских комплекса на територији АП Војводине (Панчево, Сомбор, Кикинда и Беочин), на основу којих је, такође, закључено да процес педогенезе земљишта и начин коришћења земљишта имају битног утицаја на хемијске (рН, СаСО₃, садржај хумуса) и микробиолошке особине земљишта.

У циљу одређивања квалитета земљишта, односно утврђивања садржаја опасних и штетних материја у земљишту, током 2008. године, извршено је узорковање и анализа земљишта на појединим дечијим игралиштима на територији града Новог Сада.

На основу добијених резултата уочава се да су земљишта на дечијим игралиштима под снажним антропогеним утицајем што, у одређеном броју узорак, за последицу има повишен садржај опасних и штетних материја. Због тога је потребно извршити детаљну карактеризацију контаминације земљишта на локалитетима где контаминација постоји и проширити мониторинг на дечија игралишта у другим градовима и приградским насељима у АП Војводини.

2.6.1.4. ОСТАЛИ ПРИРОДНИ РЕСУРСИ

Пољопривредно земљиште

Подручје Војводине располаже са 1.729.000 ha квалитетног пољопривредног земљишта (по саставу доминира карбонатни чернозем), које чини 83,1% укупне површине територије АП Војводине. Обрадиво земљиште заузима површину од 1,648 милиона ha (95,3% укупног пољопривредног земљишта). У структури обрадивог пољопривредног земљишта доминирају ораничне површине (око 1,58 милиона ha или 96,34% обрадивог земљишта). Воћњаци заузимају 1%, виногради 0,61%, ливаде 2,06%, пашњаци 6,25%, а баре, рибањаци и трстици 1,79% пољопривредног земљишта АП Војводине. Шумске површине у Војводини заузимају укупно 163.062 ha, од чега је у приватном власништву 102 ha, а доминантан део шума од 162.960 ha су у државном власништву.

На педолошкој карти АП Војводине издвојено је чак 87 различитих систематских јединица земљишта на нивоу типа подтипа варијетета и форме од којих свака поседује одређена морфолошка, хемијска, водно-физичка, а с тим у вези и производна својства. Већина од њих су природно плодна земљишта, која пружају оптималне услове за постизање високих стабилних и економски оправданих приноса одговарајућег квалитета (нпр. черноземи, ливадске црнице, ритске црнице, флувисоли).

Највећи део пољопривредних површина користе породична газдинства, чија величина у просеку износи 3,59 ha. Сељачка газдинства заузимају око 2/3 земљишних капацитета.

Неуређеност земљишног поседа је висока, те је на око 50% површина потребно извршити комасацију.

Основне агроеколошке карактеристике простора - Са аспекта степена погодности за коришћење у пољопривреди (бонитет земљишта) земљишни потенцијал Покрајине разврстан је у осам бонитетних класа. Заступљеност земљишта погодних за обраду је велика и износи 91% (черноземи, ливадске црнице, ритске црнице, флувисоли) док заступљеност земљишта која су непогодна за обраду износи свега 9%.

Губитак и деградација земљишта - Главни процеси везани за губитак и деградацију земљишта на територији Војводине су следећи: промена намене коришћења и губитак и оштећења земљишта услед индустријских, рударских, енергетских и саобраћајних активности, смањење садржаја органске материје земљишта, алкализација и заслањивање земљишта, различити облици загађивања земљишта (прекомерна примена агрохемикалија, тешки метали, индустријска загађења и сл.), еолска ерозија и сабијање - компакција земљишта. Од свих наведених видова деградације најинтензивнија је ерозија ветром. У Војводини је око 85% пољопривредног земљишта угрожено еолским ерозионим процесима, уз просечан губитак од 0,9 t/ha земљишта годишње.

Шуме и шумско земљиште

Укупна површина којом газдују субјекти на територији АП Војводине износи 186.584,80ha, од тога шума и шумског земљишта има 153.305,27ha или 82,20% (шума 96.886,49ha, шумских култура 43.493,42ha и шумског земљишта 12.925,36ha), док осталог земљишта има 33.279,53ha или 17,80% (неплодног земљишта 16.439,56ha и земљишта за остале сврхе 16.839,97ha).

Највећи део шума (по катастарским подацима) у АП Војводини је државно власништво (87%). У приватном власништву је 7% шума, док је преосталих 6% у другим облицима својине.

Посматрајући намену шума на територији Војводине, све шуме су разврстане у три глобално-наменске целине:

- Производно заштитне шуме - 41,8% површине;
- Заштитно-регулаторне шуме - 8,5% површине;
- Заштићена природна добра - 49,6% површине.

У АП Војводини највише има састојина чија је главна врста ЕА топола (20,5% од укупно обрасле површине). Нешто мању површину заузимају састојине у којима је главна врста храст лужњак (18,9%) и састојине багрема (17,3%).

По пореклу, преовладавају вештачки подигнуте састојине (41,6% обрасле површине). Остало су претежно састојине изданачког порекла (39,1%), а природних састојина семеног порекла има (19,4%). Стање шума по пореклу је повољније него у осталим деловима Републике Србије.

Процентуална заступљеност високих шума и интензивних засада и плантажа је 60.93% од укупно обрасле површине. У односу на 1973. годину када су високе шуме заузимале 74,9% обрасле површине може се констатовати да се површина под високим шумама смањила, а под изданачним повећала што указује на погоршање квалитета шума.

По очуваности, преовладавају очуване састојине (58,2%), разређених састојина има 35,7% од обрасле површине, а деградираних 6,1%..

Однос чистих (73.636,65ha) и мешовитих (66.743,26ha) састојина је приближно уједначен, са незнатно више чистих. Овај однос је релативно задовољавајући, мада је констатација да би требало да буде више мешовитих састојина које дају већу стабилност екосистему.

Од врста дрвећа преовладавају тврди лишћари који у укупној запремини учествују са 61,8%. Међу њима су најзначајнији храст лужњак (25,6%) и пољски јасен (9,2%). Меки лишћари чине 34,9% запремине, а то су претежно еурамеричке тополе са 18% од укупне запремине. Четиначке врсте дрвећа учествују са 3,4% запремине. Фитоценолошки састав шума је одраз станишних услова и досадашњег газдовања и може се оценити као задовољавајући.

У шумама Војводине има 27 заштићених делова природе. Укупна површина заштићених делова природе је 94.006,72 ha, што је чак 50,4% од укупне површине. Обрасла површина под заштитом је 70.712,63 ha или 50,4% шумом обрасле површине у Војводини. Под заштитом је 12.895.044 m³ или 45,6% запремине и 415.140 m³ или 44,1% прираста.

Заштитне појасеве дрвећа који се, ако су већи од 5 aри сматрају шумом, чине ветрозаштитни и пољозаштитни појасеви, дрвореди, заштитно зеленило уз токове и путеве, као и мање површине неуређених шума за које се не зна власништво. Ово зеленило не испуњава своју основну функцију - повезивање мањих површина под шумама са шумама главних корисника шума (ЈП "Војводинашуме", Национални парк "Фрушка гора" и шумама Посавине, Подунавља, Потисја и Потамишја), као и заштитно регулаторну функцију и намену. Прекид контакта шумске вегетације утиче на био-еколошки систем који може бити изложен негативним утицајима окружења.

Такође, посебан значај имају и актуелни проблеми који захтевају хитан ангажман, како и онако незадовољавајуће стање не би било погоршано: велика угроженост шумских екосистема од абиотичких (загађеност шума и шумских земљишта, шумски пожари и др.) и биотичких фактора (болести и штеточине, бесправне сече и др.); промена нивоа подземних вода које директно утичу на распоред и опстанак шумске и друге вегетације и природно сушење шума на мањим и већим површинама у контексту глобалних промена и њиховог негативног утицаја.

Минералне сировине

Нафта и гас

На основу Рангирања истражног простора Републике Србије према степену изучености и потенцијалности издвојени су геолошки комплекси и одређен им је степен истражености и потенцијалности (НИС а.д., 2010. год.). Скоро трећина територије Војводине сврстана је у први ранг (веома перспективан).

На истражном простору Републике Србије откривено је 63 нафтних и гасних поља, у оквиру којих је дефинисано 327 лежишта. На територији Војводине су до сада откривене највеће резерве нафте и гаса у Србији (око 97% од укупно откривених резерви).

Производња нафте и гаса обавља се на 51 нафтних и гасних поља са 166 лежишта, односно из 780 нафтних, 150 гасних бушотина и 2 бушотине за производњу CO₂.

Еруптивном методом ради 20% бушотина (све нафтне и гасне бушотине). У 70% бушотина уграђене су дубинске пумпе (клипне ЕСП), а преосталих 10% ради помоћу система гас-лифт методе (континуални, повремене и клипни).

Резерве и експлоатација угља

На територији АП Војводине постоје лежишта мрког угља и лигнита. Квалитетан мрки угаљ, дуги низ година експлоатисан је у Врдничком угљоносном басену, на јужним падинама Фрушке горе. На северним и западним обронцима Фрушке горе, као и на десној обали Дунава постоји више потенцијалних лежишта: Черевих, Банаштор, Сремска Каменица и др.

На територији АП Војводине, данас се експлоатација угља врши само у руднику угља "Ковин". Експлоатација лигнита из ковинског рудника, врши се из подводног копа, са дна корита реке Дунав. Истраживања на овом локалитету започета су још 1976. године и до сада утврђене резерве угља износе око 230.000.000 тона.

Укупне резерве угља на територији АП Војводине се процењују на на нивоу 525.000.000 милиона тона.

Металичне минералне сировине

Појаве и потенцијална лежишта металичних минералних сировина на подручју АП Војводине регистроване су и истраживане само на Фрушкој Гори и на Вршачком брегу. Карактеристике и потенцијали Вршачког брега, изузев појединих неметаличних минералних сировина, у протеклом периоду су недовољно истражене и испитане.

Међу појавама металичних минерала/минералних сировина, никал и гвожђе заузимају доминантно место, а затим следе појаве олова и цинка. Поред олова и цинка евидентиране су и геохемијске аномалије бакра, сребра и волфрама.

Неметаличне минералне сировине и сировине за добијање грађевинског материјала

На територији АП Војводине регистровано и истражено је преко 360 појава и лежишта за 16 врста неметаличних минералних сировина.

Истражени и утврђени потенцијали неметаличних минералних сировина знатно су већи од њихове тренутне експлоатације.

Као сировине за производњу грађевинских материјала користе се цементни лапорац, кречњак, туф и опекарска глина.

На подручју АП Војводине у претходном периоду регистроване су и истражене следеће врсте неметаличних минералних сировина: магнезити, бентонити, азбест, полудраги камен, тресет, пелоиди-лековито блато и зеолити.

Водни ресурс

Површинске воде

Речну мрежу АП Војводине чине три велике реке - Дунав, Сава и Тиса, са свим својим притокама и каналима. Све реке се одликују малим падом, спорим и кривудавим током, великом акумулативном моћи и склоношћу ка стварању мртваја и меандара. На самој територији Војводине своја сливна подручја формирају и мали водотоци, као што су: Криваја и Чик у Бачкој, Манђелоски поток, Галовица, Јарчина и већи број потока који се сливају са Фрушке Горе у Срему, као и Златица, Бегеј (Стари и Пловни), Тамиш, Брзава, Моравица, Караш, Нера, Надела, Ројга у Банату. У водну слику Војводине улазе и језера од којих је најзначајније Палић код Суботице (око 5,8 km²), затим Лудошко језеро, Бело блато и Обедска бара и низ језера на Фрушкој Гори и Бачкој. Површинске воде Војводине се у потпуности налазе у сливу Дунава и користе се за водни транспорт, као реципијенти употребљених вода насеља и индустрије, наводњавање, снабдевање индустрије, туристичке и спортско рекреативне активности.

Карактеристика подручја АП Војводине је што су транзитне воде (5.241,5 m³/s), са суседних територија, 100 пута веће од сопствених (52,0 m³/s), што представља просечно специфично отицање са сопствене територије од око 1 l/s km² за равничарски део и око 30 l/s km² за планински део. Са специфичном расположивошћу властитих површинских вода од око 750 m³ по становнику годишње (дупло мање од целе Србије у глобалу), АП Војводина спада у водом сиромашнија подручја Србије и Европе. Просечни коефицијент отицаја за Војводину је око 0,12, али се на Телечкој висоравни (Северна Бачка) креће и свега око 0,06.

Табела 2. Расположиве површинске воде у (m^3/s).

ВОДОТОК	ПРОСЕЧНЕ ВОДЕ		МАЛЕ ВОДЕ	
	Транзитне	Сопствене	Транзитне	Сопствене
Дунав са Дравом	2.824		1094,5	
Тиса	789	5,5	126,3	
Тамиш	37	9,0	0,3	
Пловни Бегеј	19.3		10,5	
Стари Бегеј	3.2		0,9	
Брзава, Моравица, Караш, Нера	35		3,8	
Бачка и Банат (потоци и канали)		24,5		1,3
Срем		13,0		0,5
Баја-Бездан и Плазовић	2			0
Сава	1.532		270,6	
Укупно (m³/s):	5.241,5	52,0	1506,9	1,8
Просечне воде				
a) Транзитне	5.241	Транзитне просечне воде су 100 пута веће од сопствених		
b) Сопствене	52			
Укупно (m³/s):	5.293			
Мале воде				
a) Транзитне	1506.9	Транзитне мале воде су једини расположиви ресурс при малим водама		
b) Сопствене	2,0			
Укупно (m³/s):	1.508.9			

Количина од око 2.500 m^3 по становнику годишње домаћих вода је доња условна граница на основу које се утврђује потпуна и дугорочна самодовољност вода једне земље за њен несметан и одржив развој, без угрожавања животне средине.

Војводина је са својих 750 m^3 далеко испод ове границе по становнику годишње домаћих вода, с тим да је ситуација много повољнија ако се томе додају спољне воде ($75.870 \text{ m}^3/\text{становник}$ за годину), међутим спољне воде су подложне страним утицајима.

Подземне воде

Издани Војводине са пијаћим водама, у зависности од генезе водоносне средине, дубине и режима издани, физичко-хемијских карактеристика воде и других специфичности, могу се поделити на:

- **артеске издани** - За водоснабдевање становништва и индустрије Војводине пијаћом и санитарном водом изузетно важну улогу имају артеске. Из артеских издани Војводине, (Водни биланс 1998. године), на око 260 изворишта користи се просечно дневно $3,3 \text{ m}^3/\text{s}$ воде (највише у Банату $1,6 \text{ m}^3/\text{s}$, затим у Бачкој $1,4 \text{ m}^3/\text{s}$, а најмање у Срему $0,3 \text{ m}^3/\text{s}$).
- **издани са слободним нивоом** - Из ових издани експлоатише се просечно дневно $2,5 \text{ m}^3/\text{s}$ подземне воде. Најинтензивнија експлоатација врши се из приобаља Дунава и његових тераса $2,1 \text{ m}^3/\text{s}$, знатно мање из приобаља Саве $0,4 \text{ m}^3/\text{s}$ (нису урачунате количине које се експлоатишу за потребе Београдског водовода), а најмање из приобаља Тисе $0,02 \text{ m}^3/\text{s}$.

Реонизација издани са слободним нивоом је извршена у следеће групе:

- издани формиране у алувијалним наносима река и у речним терасама (1);
- издани формиране у лесним наслагама и еолским песковима (2);
- издани формиране у језерско-барским седиментима холоцена (3);
- издани формиране у пренеогеним геолошким формацијама (4).

Најповољније хидрогеолошке и хидродинамичке карактеристике имају алувиони Дунава и Саве у појединим сегментима речног тока. Приобаље Дунава има најбоље филтрационе карактеристике на секторима Бездан-Богојево, Футог-Петроварадин, Ковин-Дубовац и на потезу код Панчева, а приобаље Саве на секторима Јамена-Сремска Митровица и Јарак- Грабовци.

Значај ресурса подземних вода је посебно у томе што су целокупно становништво и знатан део индустрије и пољопривреде оријентисани искључиво на тај ресурс. Данас се просечно из подземља захвата преко $6 \text{ m}^3/\text{s}$ воде, а у наредних 20-30 година може се очекивати чак и повећање потреба на око $8 \text{ m}^3/\text{s}$. Резерве квалитетне воде из артеских издани се у појединим деловима Војводине смањују, јер су захватања већа од динамичких резерви, а циклус обнављања је релативно спор. Газдовање овим водама системски није уређено. Квалитет воде за пиће, из прве издани веома озбиљно је угрожен неконтролисаним загађењима. Директно захватање воде из површинских водотока нема реалне основе.

Степен истражености појединих области, за које је утврђена перспективност с аспекта отварања нових изворишта локалног или чак регионалног карактера, је веома низак. Хидрогеолошка истраживања перспективних области представљају први корак ка побољшању водоснабдевања становништва у Војводини.

Општа оцена је да ни подземних вода нема довољно, и да су доста сужене могућности за њихово коришћење. Због надексплоатације подземних издани и неадекватне заштите изворишта све већи проблем постаје квалитет подземних вода, тако да се све више доводи у питање могућност коришћења низа изворишта, чак и из ОВК, без употребе постројења за пречишћавања, и то са доста захтевним технологијама. Зато квалитетне и искористиве подземне воде постају драгоценост, која ће се чувати само за становништво и оне технолошке процесе који захтевају воду највишег квалитета.

2.6.2. ПРОСТОРНА ДИФЕРЕНЦИЈАЦИЈА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Просторна диференцијација животне средине

У ППРС је извршена просторна диференцијација животне средине према стандардима и искуствима ЕУ, а узимајући у обзир постојеће стање квалитета животне средине и тренд у наредном периоду.

У наведеном контексту, територија АП Војводине је просторно издиференцирана на следеће категорије:

1. **Подручја са локалитетима деградиране животне средине** (локалитети са прекорачењем граничних вредности загађивања, урбана подручја, подручја отворених копова лигнита, јаловишта, регионалне депоније, термоелектране, коридори аутопутева, водотоци IV класе, са негативним утицајима на човека, биљни и животињски свет и квалитет живота.

У овој категорији се налазе: Панчево, Нови Сад, Суботица, Кикинда, коридори аутопута Београд-Нови Сад, Београд-Шид. Највећа емисија гасова SO₂, NO_x и суспендованих честица је на подручју Јужно-банатског округа. Урбана подручја која спадају у ову категорију су и: Зрењанин, Рума, Сремска Митровица, Врбас, као и садашњи водотоци четврте класе и "ван" класе (банатски водотоци, који дотичу из Румуније су прекомерно загађени и претежно имају IV класу бонитета, а најтежа ситуација је на Старом и Пловном Бегеју где је квалитет "ван класе" ; каналска мрежа Хс ДТД је неуједначено оптерећена, а најугроженија деоница је Врбас-Бездан (Велики бачки канал) где се квалитет категорише као "ван класе").

2. **Подручја угрожене животне средине** (локалитети са повременим прекорачењем граничних вредности, субурбане зоне насеља најугроженијих подручја из I категорије, сеоска и викенд насеља, туристичке зоне са прекомерним оптерећењем простора, подручја експлоатације минералних сировина, државни путеви I и II реда, железничке пруге, велике фарме, зоне интензивне пољопривреде, пољопривредне воћарске и виноградарске зоне, аеродроми, речна пристаништа, водотоци III класе) са мањим утицајима на човека, живи свет и квалитет живота.

У овој категорији су: Сомбор, Апатин, Црвенка, Кула, Оџаци, Бачка Паланка, Бајмок, Србобран, Нови Кнежевац, Чока, Сента, Ада, Темерин, Бачка Топола, Кањижа, Бечеј, Тител, Бач, Бела Црква, Ковин, Инђија, Стара Пазова, Шид, зоне интензивне пољопривреде (цела АП Војводина), линије државних путева I и II реда и пруга, речна пристаништа (међународне луке: Апатин, Бачка Паланка, Нови Сад, на реци Дунав и Сента на реци Тиси и националне луке: Ковин, Сремска Митровица и Сомбор). Подручја експлоатације минералних сировина укључују: околину Кањиже, Кикинде и Новог Бечеја и др.

3. **Подручја квалитетне животне средине** (шумска подручја, туристичке зоне контролисаног развоја, подручја са природном деградацијом, ливаде и пашњаци, ловна и риболовна подручја, водотоци II класе) са преовлађујућим позитивним утицајима на човека, живи свет и квалитет живота.

У овој категорији су: Сремски Карловци, зоне са виноградарством (Сремски и Банатски рејон и рејон суботичко-хоргошке пешчаре), коридори локалних путева, као и територије сеоских насеља општина које припадају II категорији, подручја са природном деградацијом (еродирани површине, заслањена земљишта, клизишта, плавни терени и др).

4. **Подручја веома квалитетне животне средине** (подручја заштићених природних добара, мочварна подручја, подручја заштићена међународним конвенцијама, планински врхови и тешко приступачни терени, водотоци I класе) у којима доминирају позитивни утицаји на човека и живи свет.

У ову категорију спадају заштићена подручја (национални парк „Фрушка гора“, 13 специјалних резервата природе, 6 строгих резервата природе, 7 паркова природе, два предела изузетних одлика, два регионална парка, 89 споменика природе (од којих је 18 у поступку скидања заштите), подручја од културно-историјског значаја, станишта заштићених врста, као и подручја од међународног значаја.

2.6.3. СТВОРЕНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

2.6.3.1. Становништво, насеља и јавне службе

Демографски развој

Укупан број становника АП Војводине (попис становништва из 2002. године) износи 2.031.992 становника. Развој становништва АП Војводине има неповољне тенденције због успореног демографског раста, чињенице да број умрлих надмашује број живорођене деце (природна депопулација), израженог процеса демографског старења, распрострањености самачког живота, као и утицаја миграционих процеса. На основу процене Републичког завода за статистику у 2009. години број становника је смањен, у односу на последњи попис, за 3,1%. Сви окрузи, изузев Јужно-Бачког бележе смањење броја становника (од 3% до 8,6%). Период друге половине 20. века у Војводини је обележен великим досељавањима, али и великим одсељавањима, о чему сведочи и допринос појединих компоненти кретања становништва у његовом укупном порасту.

У 2008. години свих седам округа у Војводини бележи негативан **природни прираштај**. Највишу стопу имао је Западно-бачки округ (-8‰) Све до пред крај XX века ратови су били узроци минималних (током ратних година) и максималних вредности (послератни компензациони период) природног прираштаја у Војводини. Уколико се настави тенденција негативне стопе и ако не буде осетнијег доприноса миграција у Војводини ће неминовно доћи до депопулације која би могла да, до средине XXI века, узрокује смањење становништва за око пола милиона становника.

Смањење фертилитета и природног прираштаја директно је утицало на депопулацију, односно на интензивирање **процеса старења становништва**.

Војводину карактерише дугорочна тенденција смањења младог и повећања удела старог становништва. Наиме, контингент младог становништва смањен је са 30,0% у 1971. години на 22,6% у 2002. години, односно на 21,5% у 2008. години. У истом периоду удео старог становништва порастао је са 14,8% 1971. године на 21,4% 2002. године, да би се већ 2008. њихово учешће изједначило са контингентом младог становништва (21,5%). Уколико се негативни демографски процеси наставе, неминовно је да ће и у Војводини у блиској будућности број лица старих 60 и више година бити већи од броја младих.

Поред утицаја светске економске кризе, **тржиште рада** суочено је са вишегодишњим кумулираним транзиционим проблемима. Велику незапосленост узрокује нарочито високо учешће дугорочно незапослених, односно велика незапосленост младих и нестручних лица, а такође и присутна велика незапосленост жена.

Од укупног броја становника у Војводини 2008. године категорији становништва радног узраста (15-64) припадало је 66,7% становништва. Од укупног броја становника који су припадали категорији биолошки радно способног узраста, 62,6% чинило је **активно становништво**.

Активно становништво старости 15 и више година чинило је 49,4% укупног број становника те категорије, односно 41,7% укупног броја становника у Војводини у 2008. години. Стопа активности становништва радног узраста у Војводини износила је 2008. године 60,8%, односно била је за 1,9% мања од стопе активности у Републици, и за 2,2% мања него у Централној Србији. Највећа стопа активности код становништва радног узраста присутна је у старосним групама 30-34 године, потом код становништва старог 35 до 39 година и у старосној категорији 40-44 године.

Мрежа насеља и функционална урбана подручја

Мрежа насеља АП Војводине је релативно равномерно развијена захваљујући генералној планској реконструкцији целокупног система насеља током XVIII века, којом су утврђене основне смернице просторне дистрибуције становништва и самим тим и сам изглед данашње мреже насеља. Основна карактеристика насеља АП Војводине је планска композиција геометријског карактера.

Једна од основних карактеристика градова је, да многе њихове функције имају снагу која превазилази потребе локалног становништва и усмерене су ка задовољавању потреба становништва

ужег или ширег круга околних насеља. Све градске функције немају исти досег деловања на околину. То је својствено и највећим гравитационим центрима, код којих се деловање неких функција протеже по великим територијама, док је деловање других ограничено само на њихову најужу околину. Због тога се, унутар пространих гравитационих подручја великих градова, формирају гравитациони центри нижег ранга, који окупљају само насеља из своје непосредне околине.

Блиска суседства гравитационих центара не доводе само до ексцентричности њиховог положаја унутар околне територије, већ и до формирања микрогравитационих подручја мале површине и са малим бројем насеља. Примери су околине Темерина, Србобрана, Малог Иђоша, Инђије и др.

У Покрајини постоји 467⁶ насеља распоређених у 45 општина. На подручју АП Војводине формирана је мрежа насеља не претерано велике густине настањености, односно, на сваких 100 km² налази се у просеку 2,16 насеља, што је далеко испод републичког просека од 7,0 насеља на 100 km².

Табела 3. Густина насељености

Области	1991.		2002.	
	Број становника	Густина насељености st/km ⁵	Број становника	Густина насељености st/km ⁵
Јужнобачки	543 878	135,5	593 666	147,9
Јужнобанатски	315 633	74,3	313 937	73,9
Севернобачки	202 493	113,5	200 140	112,2
Севернобанатски	177 542	76,3	165 881	71,3
Средњебанатски	216 574	66,6	208 456	64,1
Сремски	303 216	87,0	335 901	96,4
Западнобачки	210 679	87,1	214 011	88,5
АП Војводина	1 970 015	91,6	2 031 992	94,5

Од укупно 467 насеља на територији АП Војводине њих 282 бележи пад броја становника, 184 пораст, а само једно насеље стагнацију када је у питању број становника, посматрајући број становништва насеља према пописима 1991. и 2002. године.

Функционална класификација насеља

Уважавајући критеријуме величине насеља, структуре становништва, развијености појединих градских функција, положај и значај у мрежи насеља, насеља на територији АП Војводине је могуће диференцирати у следеће групе:

- Градови – макрорегионални центар и остали регионални центри;
- Градска насеља – субрегионални и мањи центри;
- Сеоска насеља.

Функционална класификација насеља је релативно различита чак и у оквиру једне групе насеља. Према броју активног становништва у одређеним привредним делатностима насеља АП Војводине могу се поделити у следеће функционалне типове:

Табела 4. Функционални типови насеља

Функционални тип насеља	Број насеља	Број активног становништва	% од укупног становништва АПВ
Аграрно-услугна	82	65 867	3,24
Аграрно-индустријска	73	61 545	3,03
Аграрна	164	64 882	3,19
Индустријско-услугна	39	76 678	3,77
Индустријско аграрна	13	14 034	0,69
Индустријска	1	2 117	0,10
Услужно-индустријска	62	293 294	14,43
Услужно-аграрна	23	21 626	1,06
Услугна	10	101 069	4,97
Укупно АП Војводина	467	701 112	34,48

6 Извор података: РЗС, 2009. година.

Највећи проценат активног становништва живи у насељима услужно-индустријског карактера. Посматрано према броју становника у насељима у којима доминира аграрно становништво, може се закључити да у ова два функционална типа насеља живи подједнак број становништва.

Према ESPON класификацији функционално урбано подручје представља променљив простор који обухвата морфолошко урбано подручје (МУП) града/насеља и његово шире окружење које генерише радну снагу града на 45-минутној дистанци од места становања.

Функционална урбана подручја (ФУП) могу се дефинисати као:

- **ФУП међународног значаја** – са популацијом преко 250 000 становника;
- **ФУП државног значаја** – са популацијом између 100 000 и 250 000 становника;
- **ФУП регионалног значаја** – са популацијом између 50 000 и 100 000 становника.

На подручју АП Војводине у 2010. години постоји један део центара у категорији **MEGA (Metropolitan Growth Area)** – ФУП града Београда, један ФУП међународног значаја – Нови Сад, пет функционално урбаних подручја националног значаја (Панчево, Сомбор, Сремска Митровица, Суботица и Зрењанин) и два функционална урбана подручја регионалног значаја (Кишкинда и Вршац).

Треба истаћи да се поједине општине истовремено налазе у два функционална урбана подручја. Тако на пример општина Жабаљ припада ФУП-у Новог Сада и Зрењанина, општине Нови Бечеј и Нова Црња припадају ФУП-у Кишкинде и Зрењанина и сл. Поједине општине тренутно не припадају ниједном ФУП-у (Ада, Нови Кнежевац, Бела Црква, Бач и др.).

Јавне службе

Образовање и васпитање

Васпитање

Предшколским образовањем и васпитањем у АП Војводини обухваћена су пре свега деца предшколског узраста (6-7 год.), а у много мањој мери деца од три до 6 година. Заслени узраст је обухваћен само у већим насељима.

У већини насеља у АП Војводини су оделења предшколског узраста у склопу основне школе, често без одвојеног отвореног простора (дворишта). Вртиће претежно имају центри општина, а јаслице су заступљене углавном у већим центрима.

Основно образовање

На подручју АП Војводине раде 344 редовне основне школе и 224 издвојених одељења (делови ван седишта). Постоји и 21 музичка школа, као и 2 балетске школе. Такође у Новом Саду, Сомбору и Суботици раде школе за образовање и васпитање одраслих, а одељења за те потребе постоје и при једној редовној школи.

Образовање и васпитање се у основним школама одвија на шест наставних језика: српском, мађарском, словачком, румунском, русинском и хрватском језику, као и двојезично - на српском и на неком од језика националних мањина. Изборна настава: матерњи језик са елементима националне културе изводи се, поред наведених језика и на украјинском и на ромском језику.

Средњошколско образовање

Након основног образовања, младима у АП Војводини су на располагању гимназије, стручне школе, мешовите школе, уметничке школе, средње школе за образовање одраслих и средње школе за ученике са сметњама у развоју.

Мрежа средњих школа је дефинисана Одлуком о броју, структури и просторном распореду средњих школа чији је оснивач АП Војводина ("Службени лист АПВ", бр. 7/2005, 8/2006, 13/2007 и 20/2008).

Укупно има 117 редовних средњих школа у 39 општина, као и 10 средњих школа за ученике са сметњама у развоју.

За средње школе, као и за основне, потребна су додатна средства за уређење и опремање, како би се настава одржавала на савремени начин и у адекватним условима. Недостатак услова за наставу физичке културе и недостатак слободне површине по ученику је још више изражен, него код основних школа.

Високо образовање

Високо образовање у АП Војводини стиче се на факултетима Универзитета у Новом Саду. Универзитет је основан 1960. године. Ову образовну, научну и уметничку установу чини 14 факултета. Највећи број факултета налази се у Новом Саду, а остали су у Суботици, Зрењанину и Сомбору.

Настава на факултетима, у зависности од нивоа студирања, траје три до осам година. Студентима су на располагању: основне струковне, основне академске, дипломске-мастер, специјалистичке и докторске студије из интердисциплинарних и мултидисциплинарних научних области. Такође, Универзитет додељује и титулу почасног доктора наука.

Поред факултета, у оквиру Универзитета у Новом Саду раде и Центар за интердисциплинарне и мултидисциплинарне студије и развојна истраживања за потребе привреде - ЦИМСИ, Центар за међународну сарадњу и студије, Центар за истраживачку делатност и Академска рачунарска мрежа - АРМУНС.

Поред чланица Универзитета у Новом Саду, Покрајински секретаријат за образовање је издао дозволе за рад за још пет високошколских установа чији оснивач није АП Војводина. Још шест високошколских установа чији оснивач није АП Војводина је у процесу акредитације или добијања дозволе за рад.

Образовање се одвија у 9 високих школа струковних студија. Три су у Новом Саду, две у Суботици, а по једна у Зрењанину, Кикинди, Сремској Митровици и Вршцу, односно три високе техничке школе струковних студија, једна висока пословна школа струковних студија, као и пет високих школа струковних студија за образовање васпитача.

Законом о високом образовању прописано је да се високо образовање стиче на српском језику, али да се настава може изводити и на језицима националних мањина.

Здравствена заштита

Домови здравља, као примарни ниво здравствене заштите, постоје у свим општинама, а у већини насеља општина су формиране здравствене станице/амбуланте. Апотеке такође постоје у свим општинама, мада, у неким од мањих насеља општина нису заступљене.

Болнице (опште и специјалистичке), као секундарни ниво здравствене заштите постоје у већим центрима у Покрајини.

У Новом Саду су заступљени сви нивои здравствене заштите. Клинички центар Војводине пружа услуге секундарне и терцијарне здравствене заштите, јер на територији града не постоји општа болница. Осим грађана Новог Сада у наведеној установи здравствену заштиту реализују и становници са целе територије Војводине. Опште болнице су организоване у Суботици, Зрењанину, Сомбору, Сремској Митровици, Врбасу, Кикинди, Панчеву и Сенти, док је виши облик здравствене заштите на свим нивоима (примарни, секундарни и терцијарни) засатупљен у Новом Саду.

Социјална заштита

Укупне промене политичког, привредног и вредносног система и неповољна демографска кретања, довела су до нарушене социјалне равнотеже друштва. Последица оваквих негативних кретања је велики пораст незапослености, сиромаштва и социјалног раслојавања и повећање угрожености деце, немоћних и старијих људи.

Према подацима из 2007. године у АП Војводини је обухваћено 36665 малолетних лица корисника социјалне заштите (14159 у Бачкој, 17345 у Банату и 5161 у Срему) и 79543 пунолетних лица (30892 у Бачкој, 37030 у Банату и 11621 у Срему).

На територији АП Војводине се налази 27 установа социјалне заштите за смештај корисника, организованих у складу са "Одлуком о мрежи установа социјалне заштите за смештај корисника", ("Службени гласник РС", бр. 51/08), чији је оснивач ИВ АПВ.

Установе за смештај деце и омладине обухватају децу без родитељског старања и ометену породичним приликама, децу с поремећајима у понашању, ментално заосталу и децу ометену у физичком развоју.

Установе за смештај одраслих лица, поред смештаја старих лица (домови за смештај старих лица и геронтолошки центри), обухватају инвалидна лица, лица ометена у менталном развоју и душевно оболела лица.

Култура

Према подацима Покрајинског секретаријата за културу, на подручју АП Војводине постоји развијена мрежа установа културе - архива, библиотека, галерија, домовна културе, музеја, позоришта, завода за културу и завода за заштиту споменика културе, али је уочљива њихова претежна концентрација у градовима. Изузев ових јавних установа, активна су још разна удружења уметника и други субјекти у култури: културно-уметничка друштва, народни универзитети, издавачи, задужбине, фондације и фондови.

Оно што Војводини даје специфичност и чини је посебном у односу на друге регије у Србији је њена мулти и интеркултуралност (постојање и прожимање више етничитета, језика, религија и културних образаца), која се нарочито уочава кроз различите културне садржаје и активности. Важна је чињеница да су у Војводини, оснивањем Завода за културу националних мањина, створене и институционалне гаранције за очување те јединствене културне шароликости, неговање и развијање културних посебности и традиције.

Спорт

Спортски објекти заступљени су у већини преко физкултурних сала уз школе и као отворени терени. Спортске хале су изграђене у већим насељима, а спортски центри само у неколико центара (Нови Сад, Вршац, Суботица, Кикинда...).

Физкултурне сале често нису у одговарајућим објектима, што значи да немају прописане димензије и немају савремену опрему. Отворени терени су углавном терени за фудбал, без пратећих садржаја.

2.6.3.2. ПРИВРЕДНЕ ДЕЛАТНОСТИ И ТУРИЗАМ

Привреда

Карактеристично за Србију/АП Војводину је, као и за све земље ЈИЕ, да је реч о малој привреди која има недовољну усклађеност са европским и међународним нормама и стандардима (иако је тај процес у току), да су индустријски производи недовољно конкурентни, као и да бележи висок дефицит трговинског биланса. На додатни проблем указује чињеница да је доминација секторских над структурним и просторним критеријумима у вишедеценијском периоду допринела неравномерном развоју, нерационалном регионалном распореду привредних активности, демографском пражњењу сеоских подручја и великој поларизацији. Постојећа привредна структура АП Војводине условљена је закаснелом транзицијом, дугогодишњом изолацијом и одсуством са светског тржишта, дуготрајним дезинвестирањем и значајним технолошким заостајањем за развијеним привредама.

Економски положај АП Војводине у Србији према неким развојним показатељима:

- Према подацима за 2009. годину, на подручју Покрајине запослено је 497.910 лица, односно 26,4% укупно запослених у Србији и налази се 26,7% укупно незапослених;
- Процењује се да је 2009. године у Покрајини у основна средства инвестирано 22,5% инвестиција у Србији. Остварене инвестиције око пет пута су веће од инвестиција у 2001. години;
- Војводина је у 2009. извоз утростручила у односу на 2001. годину, а увоз удвостручила. У извозу Србије, Војводина учествује са 34,6%, а у увозу 28,1%;
- У реалном сектору Војводине послује око 23.500 привредних субјеката (26% укупног броја привредних субјеката у Србији), са око 275.000 запослених (25% запослених у Србији);
- Војводина са 27% становника Србије остварује 23,4% укупног БДВ реалног сектора Србије. БДВ по стан. износи 87% просека Србије (Војводина 142 хиљ. дин, Србија 164 хиљ. дин.);
- Привредна структура реалног сектора Војводине разликује се од структуре Србије.

Табела 5. Привредна структура Србије и Војводине 2008.

	Србија, %	Војводина, %
БДВ реалног сектора	100,0	100,0
Пољопривреда	3,7	9,7
Индустрија	41,5	53,4
Грађевинарство	9,0	6,9
Услуге	45,9	30,0

Извор: РЗР на основу података НБС

У формирању БДВ реалног сектора Србије пољопривреда АП Војводине (без индивидуалног сектора) учествује са 61,7%, индустрија са 30,2%, грађевинарство са 17,9% и сектор услуга са 15,3%.

- У структури сектора **прерађивачке индустрије** Војводине највећи део БДВ генеришу прехрамбена индустрија (43%) и хемијска индустрија (18%);
- У формирању БДВ прерађивачке индустрије Србије Војводина учествује са 31%, а прехрамбена индустрија и производња производа од осталих минерала са по 44,5% у укупној производњи у овим областима на нивоу Србије;
- Од 55 **великих индустријских система** у Србији (са више од 1.000 запослених), 10 се налази на територији Војводине, у њима је запослено око 27.000 радника;
- Највећи **индустријски центри** у Србији су: Београд са 117.000 запослених у сектору индустрије и Нови Сад са 35.000. Од 22 индустријска центра Србије средње величине (од 5 до 20.000 запослених) у Војводини се налази 5 центара, док се од 50 малих индустријских центара (од 1.000 до 5.000 запослених) 20 налази у Војводини.

Анализа развоја реалног сектора привреде АП Војводине указује на изражену концентрацију привредне активности у Јужнобачком округу, односно Новом Саду као носиоцу активности. У привреди Војводине послује 23.384 привредних субјеката са 274.600 запослених. Великих предузећа је 244. У Јужнобачком округу послује 42,8% привредних субјеката који запошљавају 43,5% запослених и генеришу 58,4% прихода, односно 52,5% укупне бруто додате вредности АП Војводине.

Ниво индустријске производње је у 2009. за само 11,2% виши у односу на 2000. годину (Србија 2,9%). Прерађивачка индустрија је нешто брже расла и за око 14,2% је виша од нивоа производње у 2000. години.

Досадашњи ниво инвестиционе активности био је недовољан за значајније подизање конкурентности. У транзиционом периоду (2001-2008) учешће инвестиција у БДП се креће око 20%, а у другим транзиционим земљама око 30%.

Посебан проблем АП Војводине је регионална поларизација између Новог Сада, односно Јужнобачког округа и осталог дела АП Војводине. Прилив капитала и његово ефикасно улагање је основни предуслов привредног раста, зато је неопходно учинити атрактивним за привлачење инвестиција и остале области Војводине, поред Јужнобачког округа. За то је, пре свега, неопходно улагање у савремену привредну инфраструктуру.

Сектор МСП чији се развој подстиче у транзиционом периоду и који је у већини региона значајан сегмент привреде у спровођењу структурних реформи и отварању нових радних места, није битније утицао на смањење регионалних диспропорција. Сектор МСП је најразвијенији у великим градовима који су уједно и носиоци развоја округа и региона. Посматрано по окрузима, овај сектор најразвијенији је у Јужнобачком, а најнеразвијенији у Сремском округу.

Запосленост и незапосленост

Тржиште рада у АП Војводини карактерише висока незапосленост, велика прикривена незапосленост, ниско учешће запослености у приватном сектору и недовољна мобилност радне снаге.

Укупан број запослених лица у АП Војводини, у периоду 2005-2008. године се смањивао за 3,91% и 2008. године износио је 722.1923 лица. Ипак, у односу на 2007. годину тај број се повећао за 3,26% (у Р. Србији 3,23%).

Посматрано по окрузима у АП Војводини, највећа стопа запослености 2008. године забележена је у Севернобанатском округу (44,6%) где је приметна тенденција раста стопе запослености у периоду 2005-2008 за 3%, док је у Западнобачком округу она била најмања (40,3%).

Шумарство

Привредни потенцијал шума у АП Војводини огледа се првенствено кроз укупну дрвну масу која износи 28 298 649 m³, што је просечно 202 m³/ha. Просечна запремина у високим шумама је 333 m³/ha, у изданаčким 142 m³/ha, а у интензивним засадама 197 m³/ha. Просечна запремина се у односу на 1973. годину значајно повећала. Запремински прираст је 941 698 m³ годишње, што је просечно 6,7 m³/ha годишње. Ови подаци указују на значајне могућности побољшања стања и то првенствено прираста нарочито у интензивним засадама – плантажама. Према слободној процени, производни потенцијал станишта у односу на предпостављени оптимум се користи са 70%.

Обим сеча се одређује планским документима и за целу АП Војводину износи 969.798 m³. Стање са шумским путевима је задовољавајуће, тако да се сече спроводе на планираним местима.

Највећи део укупне запремине у шумама АП Војводине чини храст лужњак са 7 234 762 m³, затим ЕА тополе са 5 087 818 m³, пољски јасен и липа, а најмање је ОТЛ. Највеће учешће у прирасту је код ЕА топола са 339 456 m³, затим код лужњака са 133 697 m³, а најмање код ОМЛ са 882 m³ или 0.1%. Са аспекта привредне функције шума, приоритет је максимална и трајна производња дрвета најбољег квалитета.

Огревно дрво се продаје синдикалним организацијама или слободном продајом крајњим потрошачима. Потражња за огревним дрветом је знатно већа од укупне производње тако да је у потпуности обезбеђен и пласман огревног дрвета.

Производња квалитетног шумског семена се остварује на 655,60 ha регистрованих семенских објеката. То су највише састојине лужњака, а осим њега се скупља и семе пољског јасена, граба, китњака, липе и неких осталих лишћара и четинара.

Лов

За развој лова као привредне гране постоје предуслови, посебно услови станишта, који погодују развоју дивљачи. Бујна вегетација је станиште разноврсне дивљачи, са могућношћу унапређивања ловног туризма.

Од производа лова и ловне привреде из шума Војводине најважнији су месо дивљачи и ловно-туристичке услуге. Ловишта и смештајне капацитете користе углавном домаћи ловци, а мањим делом и ловци из иностранства. Месо дивљачи се продаје на домаћем и страном тржишту.

Корисници највећих површина ловишта у Војводини су Ловачки савез Војводине, а потом Јавно предузеће „Војводинашуме“. Посматрано по деловима Војводине, највеће површине ловишта су у Бачкој, Банату, а затим у Срему.

Уколико се анализира трофејни одстрел јелена у ЈП "Војводинашуме", види се да се највећи број трофеја налази у рангу "бронза" или "без медаље", што упућује на предузимање адекватних мера ради побољшања квалитета, а тиме и повећања економских ефеката газдовања ловиштем.

Пољопривреда

Структура коришћења пољопривредног земљишта показује високи степен усклађености с природним погодностима и ограничењима. Удео пољопривредног земљишта у укупној територији Покрајине износи 83,20% од тога је обрадиво земљиште кога чине њиве, вртови, воћњаци, виногради и ливаде, заступљено са 76,57% а необрадиво, кога чине пашњаци, трстици и мочваре заступљено са 6,63%.

Земљиште под шумама обухвата 6,64% територије АП Војводине и са пољопривредним земљиштем (83,20%), представља укупно плодно земљиште, које чини 89,84% укупне територије АП Војводине.

Неплодно земљиште обухвата свега 10,16% територије.

У структури ораница око 65% чине жита (кукуруз и пшеница), индустријско биље око 25%, поврће око 5% и крмно биље 5%. Преко 90% укупних површина под индустријским биљем у Србији лоцирано је у Војводини, где су лоцирани и капацитети за прераду индустријског биља (шећеране, уљаре, сојара). У односу на друге делове Србије, у Војводини су мање заступљени поврће и крмно биље.

Житарице су убедљиво најзаступљенија категорија гајених биљака и обухватају 66% укупно засејаних усева, следи индустријско биље са 22%, крмно биље 5% и поврће 5%.

Воћарска и виноградарска производња у Војводини је недовољно заступљена, далеко испод природних могућности.

Најзаступљеније воће је јабука, 40% укупних засада, затим шљива 22%, вишња 11%, крушка 11%.

Укупна производња грожђа распоређена је делом на окућницама и мањим плантажама, или концентрисана у три већа виноградарска подручја - околина Вршца, околина Суботице и Фрушка

гора - у форми великих плантажа. Последњих година јачају предузетничке иницијативе, тако да је приметно подизање породичних воћњака и винограда са винаријама, на мањим површинама (неколико ha).

Сточарство је релативно мало заступљено, око 24 условна грла на 100 ha пољопривредне површине, у сваком случају испод могућности. У структури сточарства доминира свињарство 49%, потом говедарство 38%, живинарство 7% и овчарство 3%.

АП Војводина располаже изузетно значајним хидропотенцијалом. Поред великих река, као што су Дунав, Тиса, Сава и Тамиш, хидропотенцијал АП Војводине чине и мрежа канала Дунав-Тиса-Дунав, као и два природна језера: Палићко и Лудашко језеро. С друге стране, подаци Републичког хидрометеоролошког завода Србије о падавинама у последњих неколико година указују на то да суша представља озбиљан проблем са којим се АП Војводина суочава.

АП Војводина располаже системом за наводњавање на само 90.000 ha. Поред тога, степен коришћења постојећих система је од 50.000 ha, што чини око 3% пољопривредних површина. Значајан део постојећих система за наводњавање је ван употребе због запуштености и/или неисправности. Оспособљавањем постојећих система за наводњавање у наредном периоду могуће је обезбедити наводњавање још 50.000 ha.

Рибарство

У АП Војводини постоји 12.500 ha изграђених рибњачких површина, а само на подручју Баната постоји око 100.000 ha земљишта веома слабе плодности, које идеално одговара за проширење рибњачких површина.

Изградњом Хс ДТД створене су могућности за развој рибарства у два основна правца:

- у самој каналској мрежи површине 5000 ha;
- изградњом рибњака дуж Хс ДТД.

Поред Хс ДТД, узгој риба везан је и за остале водотоке на подручју АП Војводине.

Понуда слатководне рибе на тржишту конзумне рибе је неповољна како по количинама, тако и по расположивим врстама, уз изразити сезонски карактер, уз све то производња у рибњацима је неоправдано ниска. Овај проблем могао би се решити значајнијим коришћењем грабљивих врста риба (сом, смуђ, штука и буцов) у сврху порибљавања и производње рибе, како у рибњацима, тако и на погодним акумулацијама и каналима.

Туризам

Учешће туризма у привреди и запослености АП Војводине је још увек на ниском нивоу, с обзиром на потенцијале који постоје за његов развој.

У погледу туристичког промета на простору АП Војводине, од 1987. године до 2000. године, број туриста и остварених ноћења је био у паду. У 2000. години Војводину је посетило 281.000 туриста (од тога домаћи туристи чине 89,3%, а странци 10,7%), који су остварили 809.000 ноћења (91,3% домаћи туристи, а странци 8,7%).

Број страних туриста и остварених ноћења у периоду од 1999. године до 2008. бележи константан раст са изузетком 2003. године. У 2008. години странци су чинили 31% остварених туристичких долазака.

Када се анализира туристички промет по окрузима у датом периоду, запажа се доминација Севернобачког и Јужнобачког округа, који у 2002., али и у 2007. години, имају учешће од 57% у укупном броју туриста у Војводини. Највећи туристички промет се остварује у градским центрима - седиштима округа, те се може закључити да туризам Војводине има првенствено карактеристике градског туризма. Изузетак је Севернобанатски округ, где највећи број туриста (51% од укупног броја туриста у округу) посети бању Кањижу.

Кључни видови туризма су: догађаји (манифестације); специјални интереси (бициклизам, јахање, лов, риболов, сплаварење, параглајдинг и др.); наутика; планине и језера и рурални туризам. Поред тога, највећи потенцијал је за градски одмор и пословни туризам.

АП Војводина је један од шест туристичких кластера и просторно обухвата четири туристичке дестинације: Горње Подунавље, Нови Сад - Фрушка гора, Суботица - Горња Тиса и Доња Тиса. Све оне припадају типу "дестинације са доминантном летњом понудом".

Кључни туристички производи АП Војводине, који су најафирмисанији су: манифестациони туризам, ловни туризам, градски туризам и бањски туризам.

Туристички производи изузетног потенцијала, али недовољно уређени и афирмисани су: наутички туризам, рурални туризам, културни туризам, етно-гастрономски туризам, пословни туризам и екотуризам.

Манифестациони туризам – АП Војводина има велики број манифестација са солидном базом у развоју манифестационог туризма. Велики је број манифестација које још увек немају предзнак туристичких, већ се одржавају као локална и регионална културно-историјска дешавања.

Ловни туризам - Иако је АП Војводина традиционални ловно-туристички простор, смањење фонда гајених врста дивљачи, опадање туристичког промета, забрањен увоз меса одстрелене дивљачи из наше земље у државу ЕУ, све јача конкуренција земаља у окружењу и др. још више истичу неминовност и обавезу дефинисања ловно-туристичке стратегије Војводине/Србије.

Градски туризам - У АП Војводини постоје одличне могућности за развој градског туризма. У већини градова у Војводини постоје бројна догађања (Нови Сад, Суботица, Сомбор, Зрењанин, Вршац) али туристички развој градова није на нивоу на којем би могао бити сходно културним вредностима градова.

Бањски туризам - Минералне, термалне и термоминералне воде у Војводини представљају једина природно лековита богатства. На подручју АП Војводине бањски туризам је развијен у Бањи Кањижа, Јунаковић и Врднику, али генерално посматрано, укупним резултатима развоја бањског туризма у АП Војводини не можемо бити задовољни.

Наутички туризам – АП Војводина управо захваљујући разгранатој мрежи квалитетних пловних путева, који пролазе ободом и кроз њену територију, потенцијално представља веома значајну наутичко-туристичку дестинацију. Главне пловне путеве у АП Војводини чине Дунав, Тиса и Сава, а затим Тамиш, Бегеј и око 664 км пловних канала у оквиру Хидросистема Дунав-Тиса-Дунав.

Рурални туризам - У АП Војводини постоје села, салаши, етно-куће, манифестације које могу да пруже управо један аутентичан доживљај.

Културни туризам - Иако културни туризам није довољно афирмисан, мора се нагласити да су на територији АП Војводине регистрована 424 непокретна културна добра од изузетног (65) и великог значаја (359). Према својим својствима су подељена на: споменике културе (318), археолошка налазишта (15), просторне културно-историјске целине (16) и знаменита места (10).

У сврху развоја културног туризма АП Војводине (Србије) до сада су реализовани нпр. и пројекат Тврђаве на Дунаву (започета реализација) и пројекат Пут културе римских царева.

Етно-гастрономски туризам - Досадашња истраживања су показала да је туристичка вредност очуваних етнографских добара АП Војводине велика. Базира се на аутохтоности, па и ексклузивности појединих објеката и појава, који се могу наћи само овде. На подручју Војводине јавља се велика мешавина кухиња, а самим тим и велики број различитих јела. Гастрономија једна од атрактивнијих туристичких понуда Војводине.

Пословни туризам – АП Војводина, као туристички регионални кластер, има велике потенцијале за развој производа пословног туризма, а нарочито кроз заједничку понуду са другим производима, као што су понуда на Дунаву, сеоски туризам и туризам специјалних интереса.

На простору АП Војводине се издвајају три примарне дестинације пословног туризма: Нови Сад, Суботица и Вршац, док се као секундарне дестинације тренутно могу издвојити Зрењанин и Сомбор.

Екотуризам - Развој екотуризма у АП Војводини треба повезати са просторима заштићених природних добара и просторима са међународним статусима у заштити (рамсарска подручја, ИБА и ИПА подручја).

2.6.3.3. ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ

Транспортна инфраструктура и логистика

АП Војводина има изузетно повољан саобраћајни положај, с обзиром да се кроз њену територију простиру мултимодални европски коридори X са основном трасом, као и крак Хб. и коридор VII. Поред тога, кроз територију АП Војводине пролази и неколико међународних путних и железничких праваца. Преко реке Дунав као међународног пловног пута, односно коридора VII, Војводина и Србија имају приступ отвореном мору. Кроз територију Војводине пролази и веома значајни међународни бициклистички путеви Euro Velo 6 и 11. Погодан терен омогућио је изградњу разуте саобраћајне мреже друмских, железничких и пловних путева, тако да АП Војводина има добру унутрашњу повезаност између градова и насеља на њеној територији, као и са градовима и насељима других региона Србије и регионима суседних држава. Приступачност територије АП Војводине као једне од регионалних целина Републике Србије, је један од кључних чинилаца њеног будућег развоја.

Путни-друмски саобраћај

Преко територије АП Војводине трасирана су два пута међународног значаја А класе, односно ТЕМ путеви (*Trans European Motorways*) и то Е-75 Вардо (Норвешка) – Крит (Грчка) и Е-70 Ла Корунја (Шпанија) – Потти (Грузија), као и пут међународног значаја Б класе Е-662 Осијек–Сомбор–Суботица. Ови путеви спадају у категорију државних путева првог реда. Дужина ДП I реда бр.22 (Е-75) кроз Војводину износи 191 km, ДП I реда бр. 1 (Е-70) кроз Војводину износи 168 km (87 km аутопут), а међународни друмски правац Б класе кроз АП Војводину је Е-662 (ДП I реда бр.17.1) Суботица – Сомбор – Осијек, у дужини од 100 km.

Општа карактеристика путне мреже у АП Војводини, у смислу изграђености, своди се на констатацију да државни путеви I и II реда поседују солидну изграђеност (елементи пута: коловоз, банке, канали), изузимајући поједине деонице, као и проласке траса кроз насељена места.

Локална (општинска) путна мрежа (2.268 km) у АП Војводини је у најлошијем стању, што се тиче експлоатационих параметара и на њој је потребно извршити највеће инетрвенције у наредном периоду.

Железнички саобраћај

Укупна дужина пруга у АП Војводини износи 1.735,50 km. У лошем техничком стању је 283,40 km пруга, носивости од 12 и 14 t/осовини. Минимум техничких услова за обављање саобраћаја испуњава 739,80 km пруга чија је носивост од 16 и 18 t/осовини. Задовољавајуће услове за одвијање путничког и теретног саобраћаја има 712,3 km пруга носивости од 20 и 22,5 t/осовини. Једна трећина пруга је електрифицирана, док су све остале неелектрифициране. Поједине пруге су ван функције (обустављен је саобраћај), док су поједине пруге и индустријски колосеци демонтирани.

Војводину пресецају три значајне магистралне европске пруге: Будимпешта – Суботица – Нови Сад – Београд – Ниш, са краком Ниш – Скопље – Солун – Атина (Е-85); Париз – Торино – Милано – Трст – Љубљана – Загреб – Шид – Београд – Ниш – Софија – Истамбул (Е-70) и Београд – Вршац – Темишвар (Е-66) са везом за железнички правац Е-51 према Букурешту и Одеси.

Према подацима Министарства за капиталне инвестиције, из 2002. године стање железничке инфраструктуре је било такво да је на свега 45,9% укупне дужине пруга била дозвољена брзина од 80 до 100 km/h. На 11,3% пруга, дозвољене су брзине од 60 до 80 km/h, а на 42,8% брзина од 60 km/h. Постојећу мрежу карактерише старост и дотрајалост пруга и технолошка застарелост опреме.

Водни саобраћај

Систем унутрашњег водног саобраћаја на територији АП Војводине чине реке Дунав, Сава и Тиса, као и мрежа пловних канала у оквиру Хидросистема Дунав-Тиса-Дунав (ДТД). Укупна дужина пловних путева износи око 1677 km, од чега је 1036 km висококатегоризованог пловног пута (од III категорије навише).

Према препорукама Дунавске комисије, а на основу критеријума за класификацију унутрашњих пловних путева ЕСМТ, према препорукама IWI, светског удружења за водне путеве, а на основу резолуције УН бр. 52 сви пловни путеви од I до VII класе задовољавају РЦ или РД рекреативну класу.

У Војводини се пловидба одвија на Дунаву (од 1433 km до 1071 km-на ушћу Непе), Тиси (од km 0 до km 164), Сави (од km 0 до km 211), као и по каналима Хс ДТД. Дунав на комплетној деоници кроз нашу земљу задовољава катгорију VII међународне класификације пловних путева. Тиса је категорије Va, до бране код Новог Бечеја, а узводно категорије IV. Река Сава је категорије IV.

Мрежу пловних путева у АП Војводини, према режиму пловидбе, чине:

- међународни водни пут, којем припада Дунав, а сагласно одредбама Дунавске комисије важи међународни режим пловидбе, што значи да Дунавом могу пловити бродови свих застава;
- међународни водни пут река Сава; и река Сава, као и река Дунав отворена је за међународну пловидбу (слободна за међународну пловидбу свих застава);
- међудржавни водни пут, коме припадају Тиса и Бегеј. На овим пловним путевима права пловидбе имају само две земље које те токове повезују-Србија и Мађарска, односно, Србија и Румунија);
- Државни водни пут, који обухватају пловне канале и реке, у саставу Хс Дунав-Тиса-Дунав на којима је, без посебног одобрења, дозвољена пловидба само пловилима Републике Србије.

Изградња Хидросистема има посебно велики значај за пловидбу. Повезаност свих канала са Тисом и Дунавом, њихова довољна дубина и ширина, омогућују пловидбу и повезаност свих значајнијих центара у Бачкој и Банату са мрежом пловних путева у Европи. У оквиру хидросистема ДТД има укупно 600 km пловних канала, од чега је око 330 km пловно за теретњаке од 1000 t носивости.

Стање у унутрашњем водном саобраћају у АП Војводини карактеришу низак степен искоришћености лука и мали промет робе на мрежи унутрашњих пловних путева услед застареле речне флоте и недостатка улагања у модернизацију, приватизације лука и бродарских предзећа и само делимично имплементираног речног информационог сервиса (РИС).

Искоришћеност капацитета лука је тренутно око 10 – 20%, а стање лучке инфраструктуре је релативно лоше. Опрема је застарела и делимично неупотребљива, док је одржавање објеката и опреме неадекватно. Луке дуж Дунава су већином опремљене порталним дизалицама (покретним пристанишним крановима), а дужина и стање кеја и газа дуж кеја је углавном довољна за претовар генералних и расутих терета. Од 1990. год. изграђено је само 13 нових бродова док је већи део српске речне флоте старији од 25 година.

Ваздушни саобраћај

У АП Војводини постоји цивилни аеродром у Вршцу са асфалтном пистом дужине 1000 m и ширине 25 m, (војни аеродроми Сомбор, Ковин и Бела Црква), као и ваздушна пристаништа у: Сремској Митровици, Новом Саду, Бечеју, Зрењанину, Белој Цркви, Кикинди и Суботици.

Само аеродром у Вршацу има одређене могућности за међународни ваздушни саобраћај. Остала летишта користе се за спортске и делимично за одређене привредне активности. Савремена кретања у авионском путничком саобраћају указују да постоји потреба за изградњом мањих аеродрома који могу користити нискобуџетне компаније. Ово би свакако допринело и повећању приступачности одређених региона, а допринело би и развоју туризма. Проблем представља недостатак планске документације за оспособљавање појединих аеродрома, као и недостатак концепта развоја.

Мултимодални саобраћај и интермодалне технологије

У АП Војводини постоје контејнерски терминали у лукама Нови Сад, Панчево и Сента. Контејнерски терминал у луци Нови Сад је мањег капацитета, са складишним простором за 12 TEU/h. Саобраћајна инфраструктура терминала омогућава претовар контејнера из пловила, са железничких кола и са друмских возила. Претоварни подсистем обухвата мосну решеткасту дизалицу носивости 50 t, и складишни подсистем површине 4 800 m². Постоји и подсистем за техничко одржавање и оправку контејнера као и простор намењен за пуњење и пражњење контејнера.

Контејнерски терминал у луци Панчево је капацитета 50 TEU/h. Саобраћајна инфраструктура терминала омогућава претовар контејнера из пловила, са железничких кола и са друмских возила. Претоварни подсистем обухвата самоходну мосну дизалицу за претовар контејнера носивости 50 t и складишни подсистем површине 21 000 m². Постоји и подсистем за техничко одржавање и оправку контејнера, као и простор за паковање (пуњење и пражњење) контејнера. Мултимодални транспорт је слабо развијен и превасходно се идентификује са транспортом контејнера у интерконтиненталном саобраћају. Присуство осталих технологија интермодалног транспорта Ro/Ro и Huckle-pack, у укупним интермодалним токовима је занемарљиво мало, пре

свега због непостојања одговарајућих терминала за претовар интермодалних транспортних јединица.

На територији АП Војводине не постоји ниједан Ро-Ла терминал, а на целом току Дунава кроз нашу земљу не постоји ниједна рампа (терминал) за Ро-Ро транспорт. Измењиви транспортни судови се у недостатку одговарајућих домаћих возила и претоварних капацитета превозе искључиво камионима страних компанија. У власништву домаћих компанија је мање од 500 конテナ, углавном од 20 ft, open top, који могу да саобраћају само у домаћем, унутрашњем транспорту.

Водопривреда и водопривредна инфраструктура

Снабдевање водом насеља

Стање у области водоснабдевања у АП Војводини није задовољавајуће. Велики проблем представља лош квалитет захваћене подземне воде чији третман до нивоа прописаног Правилником о хигијенској исправности воде за пиће захтева врло сложене и скупе технологије.

Подаци прикупљени са територија општина и водопривредних предузећа указују да се данас у АП Војводини захвата око $6,8 \text{ m}^3/\text{s}$ воде, од чега се око $5,5 \text{ m}^3/\text{s}$ троши у јавним водоводима, а остало је индустрија која захвата посебно воду за своје технолошке потребе. Од наведених количина просечна дневна експлоатација подземних вода за јавно водоснабдевање становништва и индустрије износи на подручју Бачке око $3,9 \text{ m}^3/\text{s}$, на подручју Баната око $2,14 \text{ m}^3/\text{s}$ и на подручју Срема око $0,8 \text{ m}^3/\text{s}$.

Постројења за припрему воде за пиће ("фабрике воде") на територији Војводине налазе се на извориштима јавног водоснабдевања следећих насеља: Суботица, Сента, Бездан, Апатин, Бачка Паланка, Нови Сад, Панчево, Ковин, Тител, Рума и Сремска Митровица. Од укупно захваћене подземне воде на територији Војводине око 33% подвргава се третману. Осталих 67% се директно упумпава у водоводни систем, са евентуалним хлорисањем, што у принципу значи да две трећине коришћене воде не задовољава Правилник о хигијенској исправности воде за пиће (Сл.лист СФРЈ 33/87 и 13/91). Од укупно 45 општина, вода не одговара Правилнику у 38 општина.

Снабдевање водом за технолошке потребе

У садашњим транзиционим условима због смањења привредних активности смањена је и потрошња воде за технолошке потребе. За потребе индустрије користи се око $2,45 \text{ m}^3/\text{s}$ или $77,26 \times 10^6 \text{ m}^3/\text{годишње}$. Од ове количине $1,15 \text{ m}^3/\text{s}$ се користи из јавних водоводних система (око 20% од капацитета јавних водовода), а осталих $1,3 \text{ m}^3/\text{s}$ индустрија директно захвата из подземља.

Снабдевање водом индустрије се решава на три начина:

- из јавног водовода (ако су потребе мање, или је потребна квалитетна вода);
- самостално (при великим потребама у води);
- комбинацијом ова два начина (санитарна вода из водовода, а технолошка из самосталних извора).

Може се рећи да се јавно водоснабдевање и самостално снабдевање индустрије готово искључиво ослања на подземне воде.

Одводњавање и заштита од унутрашњих вода

Данашњи степен изграђености одводних система у Војводини већином је постигнут још 1980. год., тако да је одводњавањем обухваћено 2 165 474 ha површине АПВ (85% од укупне површине АП Војводине). Од тога непосредно се одводњава 1.630.648 ha а посредно 491.133 ha, и то:

- Бачка 896.200 ha (42,9 %);
- Банат 836.150 ha (40,0 %);
- Срем 357.630 ha (17.1 %).

Основни подаци о објектима: 285 система за одводњавање, 20.703 km канала, 160 црпних станица капацитета $349,12 \text{ m}^3/\text{s}$, 234 устава капацитета око $250 \text{ m}^3/\text{s}$, на 45.146 ha уграђена хоризонтална цевна дренажа, просечна густина канала $12,5 \text{ m}/\text{ha}$, док је на неким системима у инундационим подручјима и 30-40 m/ha.

Процењује се да је прва фаза заштите од сувишних површинских вода путем отворене каналске мреже достигнута са 90%, а друга фаза заштите од сувишних површинских и подземних вода путем хоризонталне цевне дренаже је достигнута са свега 20%.

Заштитни системи за режим успора "68/63" ХЕ „Ђердап“ на територији Војводине изграђени су тако да у целини решавају проблеме сувишних вода на подручју, а не само негативан утицај успора од ХЕ "Ђердап".

Наводњавање

Земљиште погодно за наводњавање је површине 936 000 ha (Бачка 350 000 ha, Банат 402 000 ha и Срем 184 000 ha), а на 750 000 ha је могуће наводњавање без претходних радова (одводњавање, поправка квалитета земљишта и др.).

Већина система је изграђена пре 20-30 година и у врло лошем су стању. Укупно је у АП Војводини било изграђено заливних система на 90.278 ha. Процењује се да би се од ових система могло релативно брзо ревитализовати око 47 000 ha. Сходно претходном, процена је да је у функционалном стању у Војводини око 30 000 ha на бившим друштвеним газдинствима, с тим да због економских кретања у пољопривреди, а и у зависности од године, ни ови се системи се не користе у потпуности. На основу ових података може се закључити да се у Војводини наводњава, свега 2,2% од укупних пољопривредних површина, односно свега 4,3% се наводњава од површина које су погодне за наводњавање.

Квалитет воде у рекама (осим суспендованог наноса) и регионалним системима је задовољавајући за потребе наводњавања. Подземне воде из прве издани нису употребљиве због малих издашности и релативне заслањености (приобаље Тисе). Друга издан је доброг квалитета али се мора чувати за пиће, а и по позитивној законској регулативи може се користити само за водоснабдевање становништва и изузетно у индустрији.

Хидроенергетика

Укупан бруто хидроенергетски потенцијал од вода које отичу на територији Србије износи око 27 200 x 10⁶ KWh/год (27,2 TWh/год). По великим рекама које протичу кроз водно подручје Војводине тај потенцијал је (у GWh/год.) Дунав – 10 000 и Сава – 464.

Основна карактеристика Дунава, Тисе и Саве на подручју Војводине је њихова велика проточност са малим падовима нивоа од 4-5 cm/km.

Пловидба

Изградња Хидросистема ДТД има посебно велики значај за пловидбу. Повезаност свих канала са Тисом и Дунавом, њихова довољна дубина и ширина, омогућује пловидбу и повезаност свих значајнијих центара у Бачкој и Банату и шире са мрежом пловних путева у Европи. У оквиру хидросистема ДТД има укупно 600km пловних канала, од чега је око 330 km пловно за теретњаке од 1 000 тона носивости.

Одбрана од поплава и регулације река

На територији АП Војводине поплавама је директно угрожено око 260 насеља са целокупним привредним и пољопривредним потенцијалом, преко 1 000 000 ha обрадивих површина, више од 800 индустријских објеката, 150 km пруга и 3 840 km путева.

Насипи су најзаступљенији начин заштите од поплава, а према важећем Оперативном плану за одбрану од поплава њихова дужина износи 1.459,11 km. Одбрамбене линије су грађене у различитим временским периодима (највећим делом у XIX веку), а током времена у више наврата су дограђиване и појачаване што је довело да различитог степена сигурности на појединим деоницама.

У протеклом периоду је реконструисана скоро цела одбрамбена линија осим што је на Дунаву потребно изградити још око 7,60 km насипа и то у непосредној близини насеља Челарево и Черевих (веома критична ситуација током одбране од поплава у пролеће 2006. године). У току је израда пројектно техничке документације за изградњу одбрамбене линије насеља Черевих.

Постојећа одбрамбена линија на Тиси, као и на уливним деоницама Кереша и Канала Бегеј који су под режимом Тисе, реконструисана је на рачунски водостај вероватноће појаве 1% у дужини

од око 258 km (што је око 85% укупне дужине тиских насипа). У току су активности на завршетку целокупне одбрамбене линије на Тиси.

Насипи дуж Саве (на левој и десној обали) су реконструисани у периоду 1963. – 1991. године, за рачунски водостај вероватноће појаве 1%, а преостало је да се изгради 24,74 km насипа. У граничном сектору на банатским водотоцима постигнут је степен сигурности који одговара протицају вероватноће појаве 5%, уз напомену да се сигурност насипа од државне границе према ушћу ових водотока у ОКМ Хс ДТД повећава због позитивног утицаја ОКМ на снижење максималног водостаја.

На Тамишу су у току радови на левом и десном насипу од државне границе са Румунијом до моста код Сечња у дужини од око 33 km. Процена је да је потребно реконструисати 124 km насипа уз Стари Бегеј, Пловни Бегеј, Тамиш (обухваћени и радови који се тренутно изводе) и Моравици.

Уз реку Караш, која је потпуно нерегулисан водоток са становишта заштите од вода, потребно је изградити нове објекте.

Бране и акумулације

Као једна од активних мера за заштиту од поплава користи се изградња брана. На подручју Војводине у периоду од 1965 г. до 1990 г. изграђено је 20 акумулација, и то: 11 на територији Срема, 7 на подручју Бачке и 2 у Банату. Сврха градње ових акумулација углавном је одбрана од бујичарских вода, акумулисање воде ради наводњавања пољопривредних култура, рекреација и туризам, рибогојства, гушчарства, индустрије, итд.

Остали објекти

Објекти изграђени у одбрамбеној линији (уставе, црпне станице, цевоводи, преводнице и др.) углавном представљају локалитете на којима одбрамбена линија не задовољава тражени степен сигурности за цео систем одбране, па су то у већем броју и слаба места.

Регулациони радови (обезбеђење пловног пута и заштита приобалног подручја од штетног дејства великих вода) представљају саставни део одбране од поплава.

Ови радови су најинтензивнији били на Дунаву и систематизовани су оснивањем Дунавске комисије (1948.г.) и доношењем Међународне конвенције о режиму пловидбе на Дунаву. Сходно усвојеним нормативима до средине осамдесетих година на Дунаву је изведено око 75% предвиђених регулационих радова, односно укупна дужина регулационих грађевина износи око 250 km, од чега на леву обалу одпада око 150 km.

Регулационим радовима на Тиси просечено је укупно 13 кривина на територији АП Војводине. Ови радови су скратили дужину основног тока Тисе са 1 419 Km на 962 Km, и самим тим убрзали евакуацију великих вода са горњег тока. Ови радови су имали контра ефекат на мере одбране од поплава, јер је дошло до коинциденције поплава таласа Тисе и њених низводних карпатских притока.

Сава је трећа река по обиму регулационих радова, карактеристичан је за њу велики коефицијент развијености од 1,47. Укупна дужина тока од Београда (ушће) до Јамене (граница са Хрватском) је 210 km, а дужина долине 140 km. Сходно великој вијугавости и малом паду средња брзина тока се креће око 0,8 m/s и она није довољна за транспорт наноса (нарочито из Дрине) па се јављају спрудови, аде и плићаци. Супротно од тога, на појединим деоницама се јављају велике дубине чак и од 21 m. Укупна дужина регулационих грађевина на нашем сектору Саве износи око 50 km, од чега су 54% обалоутврде, 18% паралелне грађевине, 23% напери и 5% преграде.

На осталим водотоцима у Војводини, а нарочито у Банату у ранијем периоду су рађени регулациони радови у смислу проширења протицајног профила, односно каналисања тока. Изградњом Хс ДТД већина ових водотокова је укључена у основну каналску мрежу, а њиховим режимом се управља системом устава и канала.

ЕНЕРГЕТИКА И ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

Енергетика је област привреде која се бави производњом, преносом и дистрибуцијом енергената и енергије.

Основна карактеристика свих делова енергетског система је изразита технолошка застарелост, ниска енергетска ефикасност почев од производње, преноса и дистрибуције, до крајњег корисника, веома неповољно стање са становишта заштите животне средине, нерационално коришћење енергије и заостајање у енергетским индикаторима за чланицама ЕУ и земљама у окружењу.

Последњих година у развоју енергетике АП Војводине остварен је позитиван тренд који се огледа у увођењу нових технологија, реконструкцији постојећих постројења и изради инвестиционих пројеката (чија се реализација) или барем почетак, може очекивати у периоду до 2012. године, као и донешеном законском регулативом (Закон о енергетици) и развојним програмима (Стратегије и Програми) на нивоу Републике и АП Војводине.

Основни билансни показатељи

Укупна производња примарне енергије у АП Војводини износи 0,963 мтое у 2008. год. (око 11,2 ТWh). Евидентно је да доминира нафта са 64% учешћа, следе природни гас са 21%, угаљ са 7% и 7,6% обновљиви извори енергије. Појава обновљивих извора енергије у енергетском билансу је свакако позитиван помак. Разлог је пуштање у погон индустријских котлова на биомасу и фабрике за производњу биодизела.

Укупна потрошња примарне енергије у АП Војводини је 4,01 мтое. Ако би преузету електричну енергију од ЕПС-а прерачунали у примарну енергију са коефицијентом трансформације 0,39, тада би укупна потрошња примарне енергије у АП Војводини износила 5,16 мтое у 2008. години (око 60 ТWh/a).

Очигледна је разлика потрошње примарне енергије (5,16 мтое) према производњи (0,963 мтое).

Потрошња укупне енергије исказане у примарном облику на територији АП Војводине указује на доминацију електричне енергије са 36,7%, следе нафта и нафтни деривати са 35,6% и природни гас са 20,0%, учешће уља је са 6,2%, а неконвенционални извори су свега 1,5%.

Увозна зависност за АП Војводину (изражена у примарној енергији) износи: за електричну енергију 94,1% (преостала електрична енергија је произведена из фосилних горива у енергетским трансформацијама на територији АПВ), следе гас са 80,6%, затим угаљ са 78,6% и нафта са 65,2%.

Табела 6. Укупна потрошња електричне енергије у АП Војводини (2008. година)

Домаћинства	Високи и средњи напон	Остало	Укупно испоручено	Губици електро-дистрибуцији	Из преноса	ВРШНА СНАГА
GWh/a	GWh/a	GWh/a	GWh/a	GWh/a	GWh/a	MW
3977,9	2432,0	1424,6	7834,5	1131,4	8965,9	1650,9

У табели 38. је дата потрошња електричне енергије у АП Војводини за 2008. годину. Важно је приметити да је вршна снага 1650,9 MW. Осим тога треба рећи и да су губици у електродистрибуцији 12.6% што представља један од највећих губитака у Европи.

Потрошња електричне енергије по глави становника је једна од највећих у региону што указује на ниску ефикасност и неоправдано и недопустиво коришћење електричне енергије за грејање станова.

Упоређујући ефикасност трансформације у Србији са просеком ЕУ 27, може се закључити да Србија још увек заостаје и да је то још једна потврда ниске енергетске ефикасности уопште.

Производња природног гаса у Војводини задовољава око 15% годишњих потреба. У табели 39 су дати извори гаса, домаћи и увозни, са просечном доњом топлотном вредношћу у току 2007. и 2008. године.

Енергетски систем АП Војводине

Конзумно подручје АП Војводине се може посматрати као заокружена целина. Обухвата површину од 21.506 km² на којој живи 2.031.992 становника задовољавајући своје животне и радне потребе за енергијом коришћењем следеће примарне енергије: природног гаса, течних деривата нафте, угљева, гревног дрвета и отпадака из пољопривредне, пре свега ратарске, производње и друге облике обновљивих извора енергије (ветар, сунце и геотермална).

Сектор природног гаса

Снабдевач целог конзумног подручја АП Војводине природним гасом је "Србијагас" са седиштем у Новом Саду, а дистрибуцију природног гаса обавља, осим ЈП Србијагас-а, и 24 локална дистрибутера. Природни гас се обезбеђује из домаће производње и увозом из Русије. Транспортни систем је јединствен. Укупна дужина гасоводне мреже је 1 560 km са тенденцијом даљег пораста.

Сектор нафте

Потребе конзума за дериватима нафте су задовољене посредством већег броја снабдевача. На територији Војводине егзистира више од 150 снабдевача, а највећи број њих се бави само снабдевањем моторним горивима. Када је реч о снабдевању индустрије и јавних комуналних предузећа (дистрибутера топле или вреле воде за грејање) доминантни снабдевачи дериватима нафте за енергетске потребе (пре свега мазутом) су: НИС ад Нови Сад огранак НИС-Петрол Београд, Лукоил – Беопетрол Београд.

Рафинеријска прерада нафте

Рафинеријска прерада нафте одвија се у рафинерији нафте Панчево (РНП) и рафинерији нафте Нови Сад (РНС). У њима се производе моторна и енергетска горива, путни и индустријски битумен, петрохемијске сировине, специјални бензини, солвенти и други малотонажни производи на бази нафте.

Расположиви рафинеријски капацитети у потпуности задовољавају потребе домаћег тржишта и омогућују прераду нафте, односно производњу деривата за друга тржишта. Постојећа производно-технолошка конфигурација рафинерија Нови Сад и Панчево указује на њихову комплементарност и компатибилност, што омогућава да се ове две рафинерије посматрају као јединствена технолошка целина.

Међутим, због вишегодишњег заостајања у технолошком развоју, рафинерије практично нису у могућности да производе деривате према европским стандардима. Тренутно НИС ад улаже средства у модернизацију рафинерија како би се у њима производили деривати чији квалитет у сагласности са европским стандардима.

Гасоводна и нафтоводна инфраструктура

Потенцијал енергетског развоја представља и повољан географски положај у односу на основне енергетске токове и везе АП Војводине са окружењем.

Постојећа магистрална, разводна и дистрибутивна гасоводна мрежа, постојеће подземно складиште гаса у Банатком Двору, објекти за експлоатацију лежишта и производњу нафте и гаса, постојећи Нафтовод ЈА-НА (ДН-1) и мрежа нафтовода са постојећим нафтним рафинеријама и терминалима у Панчеву и Новом Саду и нафтним терминалом у Сомбору, постојећи подуктовод СО₂ Суботица-Бечеј (који се тренутно не користи), као и постојеће геотермалне бушотине и лежишта нафте, природног гаса и геотермалних вода представљају велики потенцијал енергетског развоја.

Сектор угља

Када је реч о снабдевању угљевима ситуација се драматично променила у односу на време од пре петнаестак година. Тада су снабдевање угљевима обављали велики дистрибутери за потребе широке потрошње, а индустрија и други већи потрошачи су углавном угаљ куповали директно из рудника. Данас су снабдевање широке потрошње преузеле бројне мале трговачке фирме, пензионерске и синдикалне организације, па чак и неовлашћени појединци. Велики потрошачи се и даље снабдевају директно, али у знатно смањеним количинама. Основни разлог за то је да је до данашњих дана већи део индустрије у АП Војводини већ прикључен на природни гас. Истовремено се потрошња угља у АП Војводини знатно смањила и због чињенице да значајан део

привреде ради са смањеним капацитетима, а многа предузећа су и затворена, док је и велики број домаћинства гасифициран или прикључен на топлане.

Електропривреда и електроенергетика

На подручју АП Војводине нема значајних објеката за производњу електричне енергије, осим објеката ТЕ-ТО енергана. АП Војводина има 3 термоелектране топлане (ТЕ-ТО) у Новом Саду, Зрењанину и Сремској Митровици, укупне номиналне електричне снаге 405,50 MW и укупне топлотне снаге око 500 MW. Када би се ти расположиви капацитети користили око 6000 h/a (електрични) и 4000 h/a (топлотни) трансформисали би један део скупе примарне енергије (око 0,60 мтое/а). Међутим, због високе производне цене електричне енергије из ових електрана капацитет се користи углавном као вршна производња (356,45 у 2005. и 138,50 GWh_e/а у 2006. години), што је мање од 15% од техничке могућности код наведеног већег коришћења капацитета.

И поред велике покривености преносном електроенергетском мрежом и објектима, због велике просечне старости објеката (од 20-40 год.) стање преносне мреже и енергетских објеката се може окарактерисати као неповољно (посебно у источном Банату).

Електроенергетски преносни систем АП Војводине чини преносни систем електричне енергије напонског нивоа од 400 kV, 220 kV и 110 kV, као и значајне преносне интерконективне везе (400 kV, односно 110 kV напонског нивоа), према Мађарској, Румунији, Хрватској и БиХ, енергетски објекти за трансформацију напона (трансформатори 400/X kV, 220/X kV, 110/X kV), електронски комуникациони систем, информациони систем и друга инфраструктура неопходна за функционисање електроенергетског система, као део основног електроенергетског система Републике Србије. Оператер преносног система одговоран за техничке перформансе рада система, сигурност рада система и поузданост испоруке електричне енергије, одржавање, планирање и изградњу преносне мреже надлежно је предузеће ЈП Електромрежа Србије, Београд, односно за АП Војводину Погон преноса Нови Сад. Укупна дужина далековода 110-400 kV износи 2152,78km, а укупна инсталисана снага у трансформаторским станицама 110/x, 220/x и 400/x kV, 2970 MVA.

Дистрибутивна мрежа обухвата електроенергетску мрежу напонског нивоа до 110 kV, односно мрежу 1 kV, 10 kV, 20 kV и 35 kV и трафостанице 10(20)/0,4 kV, 35/x kV и 110/x kV. На подручју АП Војводине за дистрибуцију електричне енергије, управљање дистрибутивним системом и трговине на мало за снабдевање тарифних купаца, надлежност има "Електровојводина", организована као Привредно друштво са ограниченом одговорношћу које има статус зависног привредног друштва у односу на ЈП ЕПС.

На подручју АП Војводине има 67 постројења 110/x kV, од којих су 59 у саставу дистрибутивне мреже, а осталих 8 припадају Железници, Електромрежи Србије и директним потрошачима Рудник Ковин, Азотара, Панчево, ЛБФЦ Беочин. У дистрибутивној мрежи на подручју АП Војводине има укупно 14 трансформаторских станица 110/35 kV са 22 трансформатора и 44 трансформаторских станица са 78 трансформатора. Прва трафостаница 110/35 kV је изграђена 1955. год. (ТС Нови Сад1), а последња 1974. год. (ТС Бачка Паланка 1). Прва трафостаница 110/20 kV је изграђена 1975. год. (Панчево 3), чиме је и започет прелазак на двостепену трансформацију 110/20 kV уместо тростепене 110/35/10 (20) kV, тј. прелазак на 20 kV напонски ниво.

На подручју АП Војводине има 78 трансформаторских станица 35/20/10 са 173 трансформатора, 8847 трансформаторских станица 20/0,4 kV и 1627 трансформаторских станица 10/0,4 kV у власништву Електровојводине и трећих лица. Ове се постепено укидају, као и 110/35 kV.

Дистрибутивном мрежом покривено је целокупно подручје АП Војводине. Ова мрежа, углавном реконструисана на 20 kV напонском нивоу је квалитетна, док је постојећу 10 kV мрежу потребно у целости у наредном периоду заменити новом 20 kV.

Систем даљинског грејања

Изграђеност система даљинског грејања у градовима представља потенцијал даљег енергетског развоја АП Војводине.

Знатан део комуналне енергетике, грејање стамбених и других објеката, у градовима је прикључен на системе даљинских грејања и блоковске котларнице у надлежности комуналних јавних организација и других субјеката надлежних за овај вид трансформисане финалне

енергетске потрошње. Укупан број оваквих комуналних организација, што мањих што већих је 22.

Когерациона постројења ПД „Панонске ТЕ-ТО“ су концепцијски застарела. По тој основи морала би бити комбинована паро-гасна постројења са превасходном функцијом производње електричне енергије уз високу електричну ефикасност и преко 55%. Ову измену захтева врло неуједначена потреба за технолошким паром, а нарочито драстично променљива потреба за грејањем. У противном ће, посебно због цена електричне и топлотне енергије, ова постројења бити практично ван употребе, те би се веома озбиљно морала размотрити опција њихове приватизације. Иначе, техничко стање и расположивост погона су још увек на завидном нивоу (по тој основи су и ангажована у систему ЕПС).

У великом броју топлана и већих котларница део примарне енергије (природног гаса, мазута и лож-уља око 0,1450 mtoe) трансформише се у топлотну енергију, а од произведене топлотне енергије 93% се потроши у широкој потрошњи.

У 17 топлана (+ 3 као вршни капацитет повезан са ТЕ-ТО) у Војводини функционише око 50 вреловодних и неколицина парних котлова укупне инсталисане снаге за грејање око 956 MW и преко 60 MW за топлу потрошну воду. Осим тога, инсталисано је преко 150 MW топлотне снаге у великом броју топловодних котлова (преко 80 јединица). Техничко стање котловских постројења може се оценити као релативно лоше, с обзиром да је просечна старост преко 25 година.

Израђеност система даљинског грејања у градовима представља потенцијал даљег енергетског развоја.

Обновљиви извори енергије

Обновљиви извори енергије у АП Војводини су: сунчева (соларна) енергија, енергија ветра, хидропотенцијал текућих и стајаћих вода, потенцијал геотермалних вода или паре и енергија из биомасе (енергија из остатака ратарске и шумске производње, органских отпада). На основу израђених студија, може се рећи да постоје природне погодности у АП Војводини за коришћење обновљивих извора енергије. Обновљиви (неконвенционални) извори енергије су тренутно мало заступљени, са 7,7% учествују у укупној производњи примарне енергије у АП Војводини, односно око 2,0% у укупној потрошњи. Произведена енергија остварена је из чврсте и течне биомасе и незнатним делом из геотермалне енергије, док производња из осталих неконвенционалних извора још увек није заступљена.

Отпад из пољопривредне производње се користи на месту његовог настајања, углавном у сеоским домаћинствима и спорадично на пољопривредним газдинствима. О овој групи примарне енергије у нашим условима је тешко говорити у неком системском прилазу. Све се заснива на појединачним иницијативама. То је на одређени начин и разумљиво када се има у виду да не постоје јасна стратегија у области енергетских ресурса нити адекватне подстицајне мере. У таквим условима одлучује појединачни интерес сваког субјекта.

ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ И ИНФОРМАЦИОНИ СИСТЕМИ

Развој и унапређење електронског комуникационог система на територији АП Војводине у протеклом периоду, реализује се углавном према ПП РС и Генералним плановима електронске комуникационе мреже надлежних предузећа. Израђени су нови капацитети уз главне, као и саобраћајне правце нижег ранга све до општинских, а као главни медиј, поред постојећих спојних кабловских веза и РР система, коришћен је оптички кабл. Такође, на подручју АП Војводине постоји израђена мрежа оптичких каблова за надзор и управљање постојећим транспортним системима сирове нафте до рафинерија. Овај систем је повезан са оптичким каблом у Републици Хрватској који користи хрватски оператер транспортног система за транспорт сирове нафте ЈАНАФ, што пружа могућност регионалног повезивања.

Према подацима о броју корисника и врсти услуга у периоду 2006/2007. године може се констатовати да је заступљеност појединих услуга значајно мања у односу на просечну заступљеност у земљама чланицама ЕУ27.

Значајно је развијенија Јужно-бачка област са седиштем у Новом Саду у односу на остале области у АП Војводини. Разлог овакве расподеле треба тражити у економској развијености Јужно-бачке области.

Анализа броја корисника ускопојасног и широкопојасног приступа Интернету у АП Војводини

Табела 7. Број активних фиксних телефонских прикључака

Регија	Број становника (попис 2002. год.)	Број телефонских прикључака (31.12.2006. год.)	Број телефонских прикључака на 100 становника	Број телефонских прикључака по домаћинству
Јужно-бачка	593666	246565	41,5	1,2
Западно-бачка	214011	76219	35,6	1,0
Северно-бачка	200140	90500	45,2	1,3
Северно-банатска	165881	31026	18,7	0,5
Средње-банатска	208456	73300	35,2	1,0
Јужно-банатска	313937	105633	33,6	0,9
Сремска	335901	114983	34,2	1,0
Војводина	2031992	738226	36,3	1,0
Нови Сад град	299294	157093	52,5	1,5

Према доступним подацима просек у ЕУ27 је да 72% домаћинстава има фиксну телефонску линију и око 50 телефонских прикључака на 100 становника (*E-Communications Household Survey*). Упоредјујући добијене податке о броју активних фиксних телефонских прикључака у АП Војводини са ЕУ27, покривеност домаћинстава фиксним телефонским прикључком је добра, изузимајући северно-банатску регију где је тај проценат испод просека. Број прикључака на 100 становника заостаје за просеком ЕУ27, а у односу на земље у окружењу однос је бољи од њиховог просека.

Просек коришћења интернета у домаћинствима у АП Војводини значајно заостаје за ЕУ27 где износи 44%. Једино је град Нови Сад као издвојена целина изнад тог просека. Анализе указују на значајне разлике између регија и на неравномеран развој ка информационом друштву.

2.6.4. ПРЕДЕЛИ, ПРИРОДНА И КУЛТУРНА ДОБРА

Заштита и уређење предела

Према европској класификацији (*European Landscape Classification Map*) предели Републике Србије се налазе у континенталној климатској зони. У АП Војводини, поред долина великих река, доминирају низијски предели са претежно обрадивим, пољопривредним земљиштем.

АП Војводина припада једној од две велике регионалне географске целине у Србији: војвођанско-панонско-подунавском макрорегиону, релативно високе хомогености и једном од шест макрорегиона у Србији, панонском макрорегиону.

У оквиру макрорегиона постоје различити карактери предела који су условљени различитом вегетацијом, комплексима типова шума, различитим типовима насеља, као и различитим културним, социо-друштвеним утицајима.

Панонски макрорегион карактерише равномерна дисперзија насеља (веома велики број урбаних и руралних већих и средњих насеља) компактног типа.

У оквиру војвођанско-панонско-подунавског макрорегиона издвају се предеоне целине различитог карактера, заснованог на природним и културним особеностима, као и друштвено-економским променама којима су кроз време били изложени. Оне изражавају предеону разноврсност територије АП Војводине и доприносе успостављању регионалног и локалног идентитета.

Ово подручје чине природни и културни предели чији карактер представља специфичан спој природних и створених вредности карактеристичних за дати регион и који су под утицајем убрзане и неретко негативне трансформације.

Војвођанско-панонско-подунавски макрорејон чини јединствени предеони образац састављен од великих поља обрадивих површина. Посебна и специфична веза између природних одлика и пољопривреде, остварена је кроз подизање салашарских насеља и салаша карактеристичних за јужну, западну и северну Бачку. Они представљају једну од "икона" војвођанског макрорегиона. Оваква предеона слика пољопривредних површина употпуњена је масивима Фрушке горе и Вршачких планина, чији екосистеми и природни предели, заједно са културном баштином (манастири) су од националног значаја. На њиховим обронцима и у подножју, налазе се бројна сеоска и градска насеља која истичу снажну повезаност са природним окружењем (морфологија насеља, виноградарске површине, пашњаци...). Предеоне карактеристике и препознатљивост АП Војводине видно наглашавају лесни одсеци и терасе, простране пешчаре, меандрирајући токови

великих панонских река као што су Дунав, Тиса, Сава, Тамиш и Бегеј, као и низ мањих водотока значајних за бројне природне и привредне функције (Јегричка, Мостонга, Чик, Криваја, Златица, Караш, Нера, Моровић). Од посебног значаја су преостале плавне равнице ритова (Моношторски, Апатински, Букински, Ковиљски рит...), које подлежу заштити, углавном као делови специјалних резервата природе. Шумске оазе аутохтоних шума у окружењу поменутих река, од посебног су еколошког значаја.

Повезаност сеоских насеља и природних одлика приобаља великих река, изражена је кроз њихову специфичну морфологију, унутрашњу или спољашњу физиономију и локално привређивање. Градови и мањи градски центри Војводине, као део културног предела, истичу се по препознатљивости централног урбаног језгра, а индустријско наслеђе градова Војводине је доказ привредног развоја.

Заштита природних добара и биодиверзитета

На територији АП Војводине, утврђено је 20 еколошки значајних подручја и 12 еколошких коридора од међународног значаја, утврђених Уредбом о еколошкој мрежи ("Службени гласник РС", бр. 102/2010). У складу са националним законодавством проглашено је 120 заштићених природних добара, 1 национални парк, 13 специјалних резервата природе, 6 строгих резервата природе, 7 паркова природе, два предела изузетних одлика, два регионална парка, 89 споменика природе (од којих је 18 у поступку скидања заштите), 5 меморијалних комплекса (сви су у поступку скидања заштите) и заштићена околина Манастира Ковиљ са основним циљем да се очувају, унапреде и одрживо користе обележја и вредности биљног и животињског света, геонаслеђа и пејсажа тих простора. Укупна површина заштићених подручја износи 134 017 ha, што чини 6,2 % територије АП Војводине.

Од укупно заштићених природних добара на територији АП Војводине, три заштићена подручја имају површину већу од 10 000 ha (Делиблатска пешчара, Фрушка гора и Горње Подунавље), осам од 1000 до 10 000 ha (Обедска бара, Суботичка пешчара, Ковиљско-петроварадински рит, Вршачке планине, Карађорђево, Панонија, Стари Бегеј-Царска бара и Јегричка), 14 од 100 до 1000 ha (Пашњаци велике дропље, Слано Копово, Лудашко језеро, Палић, Селевењске пустаре, Засавица, Тиквара, Стара Тиса код Бисерног острва, Бегечка јама, Камараш, Краљевац, Шума Јунаковић, Поњавица и Багремара), док су преостала проглашена природна добра површине мање од 100 ha.

У АП Војводини доминира културни предео са пољопривредним површинама, насељима и индустријским регионима, а фрагментисана природна станишта одржала су се у виду мањих целина. У циљу очувања **биодиверзитета** и природног генофонда, на подручју АП Војводине регистровано је 500 просторних јединица евидентираних у складу са критеријумима Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива ("Службени гласник РС", бр. 5/2010) као станишта заштићених и строго заштићених врста од националног значаја. Биолошка разноврсност на подручју АП Војводине представљена је следећим бројем врста: васкуларних биљака има око 2000, риба 75, водоземаца 17, гмизаваца 14, птица гнездарица 193 и сисара 75.

Међународни статус заштите стекла су подручја од међународног значаја за очување биолошке разноврсности, и то: седам Рамсарских подручја уписаних у Листу мочвара од међународног значаја на основу Конвенције о мочварама које су од међународног значаја, нарочито као станишта птица мочварица (Рамсарска конвенција), 17 EMERALD подручја и седам заштићених природних добара издвојених као значајна прекогранична подручја. На основу одговарајућих међународних програма, на територији АП Војводине издвојено је 21 IBA подручје од међународног значаја за птице (*Important Bird Areas-IBA*), 27 IPA подручја од међународног значаја за биљке (*Important Plant Areas-IPA*) и четири одабрана PBA подручја од међународног значаја за дневне лептире Европе (*Prime Butterfly Areas in Europe-PBA*).

Заштита, уређење и унапређење културних добара

Културно наслеђе АП Војводине је веома разноврсно и вредно и представља значајан потенцијал развоја. Ово подручје је од давнина било стециште многих народа, те постало и остало отворено за различите културне утицаје, нарочито из средње Европе и Карпатске области. Ово чини основ мултикултуралности, која је у АП Војводини укорењена, како у институционалном смислу, тако и у свакодневном животу. Мултикултуралност омогућава АП Војводини широку регионалну повезаност и пружа елементе за формирање културних мостова унутар регије и са Европом.

Стање у појединим областима заштите културног наслеђа разликује се по сегментима и врстама културног наслеђа, али је заједнички именитељ бриге о културној баштини да је она, у највећој

мери, последњих година била недовољна, непланска, спорадична, а у појединим случајевима и недовољно стручна. Ова област једна је од оних у којој су потребна велика улагања и постојање дугорочних планова и стратегија, па је, услед несређених и, у економском смислу, тешких околности последње две деценије, културно наслеђе, нарочито непокретна културна добра, у великој мери девастирано.

Велики број споменика културе, археолошких налазишта и просторних културно-историјских целина од изузетног значаја је угрожен, како од зуба времена, неадекватне намене за коју се користи, тако до непримерене легализације и изградње у непосредном окружењу градитељског наслеђа (трасирање саобраћајница, индустрије, инфраструктуре и сл.).

Према важећој категоризацији непокретних културних добара на подручју АП Војводине утврђена су 752 непокретна културна добра разврстана према значају на културна добра (329), културна добра од великог значаја (359) и културна добра од изузетног значаја (64). Према својствима непокретна културна добра су разврстана на споменике културе (673), просторне културно-историјске целине (27), знаменита места (17) и археолошка налазишта (35).

Територију АП Војводине покрива разграната мрежа установа заштите: шест завода за заштиту споменика културе који се старају о непокретним културним добрима, 14 јавних музеја, већи број музејских јединица у саставу других правних лица (културних центара, библиотека, домова културе и сл.) који штите, прикупљају и презентују покретна културна добра, 10 архива који се брину о заштити архивске грађе настајале у АП Војводини од 16. века до данас, као и већи број галерија музејског типа, које прикупљају уметничка дела. Јавне библиотеке у АП Војводини (44 градске и општинске и Библиотека Матице српске у Новом Саду) сматрају се такође установама заштите културног наслеђа, с обзиром да имају збирке старих и ретких књига, које се такође, на основу Закона о културним добрима, сматрају покретним културним добрима. Такође, на територији АП Војводине регистровано је десетак НВО које су од значаја за заштиту културног наслеђа.

Заштита од елементарних непогода и технолошких удеса

Елементарне непогоде и технолошки удеси су појаве природног или антропогеног порекла, непредвидивог карактера и последица, а забележени су догађаји који су имали значајан негативан или разоран утицај на људе и материјална добра на територији АП Војводине.

Антропогене хазардне појаве, директно или индиректно узроковане људским активностима, су техничко-технолошки удеси (настали приликом поступања са опасним материјама у производњи, употреби, транспорту, промету, преради или складиштењу и одлагању), које карактеришу пожари, експлозије, хаварије на постројењима и уређајима са великим или катастрофалним последицама (у које, поред хазарда насталих у индустријским постројењима, спадају и хаварије на електроенергетским, нафтним и гасним постројењима, и акциденти при руковању радиоактивним материјама), саобраћајни удеси током транспорта, изливање тј. испуштање опасних гасовитих, течних или чврстих хемијских, токсичних или радиоактивних материја.

Природне непогоде

Појава земљотреса у АП Војводини посматрана је за повратни период од 100 и 200 година. За повратни период од 100 година јачина могућег земљотреса је од 5° МЦЦ до 8° МЦЦ, а за повратни период од 200 година је 7° МЦЦ и 8° МЦЦ. Јачи земљотреси на територији АП Војводине до сада нису забележени.

Подручје АП Војводине већим делом припада зони са појавом јаких ветрова, најчешће кошаве, док изузетак чини северни део који припада зони умерено јаких ветрова. Најветровитије подручје је Јужни Банат, односно подручје околине Вршца где скоро током целе године дувају ветрови искључиво из југоисточног правца.

Олујним ветровима нарочито су изложена подручја око река у Војводини, односно Подунавље и Потисје, али и подручје Јужног Баната. Може се рећи да број дана са олујом на подручју АП Војводине приближно износи око 50 у току вегетацијског периода.

Град као атмосферска појава, честа је непогода на подручју АП Војводине. Вишегодишњи просек за поједина места у АП Војводини је у интервалу од 0,2 па чак и до 5 случајева, али за већину места износи од 0,5 до 1 случај годишње. Посматрајући подручје АП Војводине целовито, у просеку је око 60 дана тј. случајева годишње са појавом града.

Клизишта у АП Војводини су у најнепосреднијој вези са стенским масама које граде површинску зону терена, и са морфолошким својствима подручја. Тим процесом је највише угрожено подручје десне долинене стране Дунава. Поред наведеног дунавског типа клизишта, појединачна мања клизишта налазе се у ширем подручју Фрушке горе, Вршачког брега и Беле Цркве. Ова клизишта су мања по површини, плића су по дубини и тим клизиштима су најчешће угрожени појединачни објекти. Такође, угрожена подручја у АП Војводини представљају и контуре свих лесних платоа.

На подручју АП Војводине присутна је појава бујичних токова и ерозије, при чему се, услед климатских прилика и природних карактеристика јавља водна ерозија (карактеристично за подручја великих река и осталих токова, подручје Фрушке горе, Вршца и Беле Цркве) и еолска ерозија (у југоисточном Банату и пограничном подручју северне Бачке).

У контексту одбране од поплава, за подручје АП Војводине изграђени су одбрамбени насипи до нивоа стогодишњих вода дуж великих водотока (Дунав, Тиса, Сава) као и мањих водотока и канала, што даје реалну основу да, уз добро организовану одбрану, одбрамбени насипи могу да издрже појаву високих вода. Последњих година изграђени насипи нису одржавани и реконструисани, што представља приоритетни задатак у планирању превентивних мера заштите. Такође, део АП Војводине угрожен је подземним водама иако каналска мрежа покрива значајну површину територије и у одређеној мери ублажава њихов утицај.

Опасност од пожара ширих размера присутан је у два шумска подручја у Војводини, у НП "Фрушка гора" и СРП "Делиблатска пешчара", с тим што је шумски комплекс Делиблатске пешчаре осетљивији у контексту избијања пожара, имајући у виду климатске услове (учестали јаки ветрови) и чињеницу да око 1/3 површине заузимају засади четинара.

У протеклом периоду, за територију АП Војводине није вршена категоризација суше по систему климатолошка, пољопривредна, хидролошка и социоекономска, већ се суша класификовала најчешће по стању усева, чиме се елементарна непогода проглашавала у случају великих материјалних штета на усевима.

Техничко-технолошки удеси

Министарство животне средине и просторног планирања Републике Србије је идентификовало постројења која подлежу обавезама **Seveso II** директиве и објавило Прелиминарни списак постројења на територији Републике. На подручју АП Војводине идентификовано је 34 постројења која се налазе на територијама општина Суботица, Сента, Кикинда, Оџаци, Врбас, Бач, Нови Сад, Жабаљ, Зрењанин, Ковачица, Панчево, Вршац и Шид. Класификовано је 14 постројења нижег реда, а 20 постројења вишег реда. У општинама Суботица, Нови Сад, Зрењанин и Вршац лоцирана су и постројења вишег и постројења нижег реда.

Прелиминарни списак постојећих постројења која подлежу издавању интегрисане дозволе, а чије активности могу имати негативне утицаје на здравље људи, животну средину или материјална добра, садржи 65 постројења:

- 1) пет (5) постројења која према делатности припадају **енергетском сектору** (у општинама: Сремска Митровица, Нови Сад, Суботица и Зрењанин);
- 2) пет (5) постројења из области **производње и прераде метала** (у општинама: Кикинда, Сомбор, Зрењанин и Стара Пазова);
- 3) десет (10) постројења из области **минералне индустрије** (у општинама: Бечеј, Кањижа, Нови Бечеј, Вршац, Беочин, Кикинда, Кањижа, Зрењанин и Сечањ);
- 4) девет (9) постројења **хемијске индустрије** (у општинама: Вршац, Бечеј, Зрењанин, Кикинда, Оџаци, Панчево и Нови Сад);
- 5) једно (1) постројење из области **управљања отпадом** (у општини Кикинда);
- 6) тридесетпет (35) постројења чије делатности, према Уредби о врстама активности и постројења за које се издаје интегрисана дозвола ("Сл. гласник РС", бр. 84/2005), спадају у **остале активности** (у општинама: Сремска Митровица, Пећинци, Зрењанин, Апатин, Бечеј, Нови Сад, Сомбор, Бачка Топола, Врбас, Суботица, Бач, Сента, Кула, Ковачица, Жабаљ, Панчево, Алибунар, Бачка Паланка и Нови Кнежевац).

Техничко-технолошки удеси који су се догађали на подручју АП Војводине у највише случајева су се односили на удесе у оквиру индустријских постројења, транспорта опасних материја и удеса различитог карактера насталих људским немаром. Због близине насеља и присутне опасности од хемијског удеса већих и мањих размера, карактеристичан пример ризика од удеса је Јужна индустријска зона у Панчеву, у оквиру које су Рафинерија нафте Панчево, ХИП "Азотара" и ХИП "Петрохемија".

Још увек не постоји информациона подршка за интегрални мониторинг, односно јединствена база података о хазардним постројењима, потенцијалним зонама ризика и трасама за транспорт опасних материја.

У областима индустрије чија делатност подразумева руковођење, производњу и промет опасних материја и/или продукцију опасног отпада, уочава се неколико кључних проблема: недовољан степен трансформације, непланска изградња у близини хемијских постројења, висок степен људског фактора у случају удеса, лоше стање инфраструктуре, недовољна оспособљеност надлежних институција за одговор на удес и санацију последица удеса, као и неадекватно придржавање превентивних мера заштите. Може се оценити да је повећан безбедносни ризик за живот непосредних актера и учесника у производним циклусима, као и за здравље људи који живе или раде у непосредним утицајним зонама хемијске индустрије.

2.6.5. УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ

Неадекватно управљање комуналним отпадом представља велики еколошки и санитарно хигијенски проблем на територији Покрајине. Количина комуналног и индустријског отпада се стално увећава а његово одлагање врши неадекватно, највећим делом на неуређеним одлагалиштима, што представља ризик за здравље људи, али и на природне ресурсе и животну средину уопште.

Постојећа инфраструктура у области управљања отпадом је недовољна и неадекватна. Према подацима из 2008. године 195.402 грађана АП Војводине није покривено услугама ЈКП компанија, а за 168.167 грађана нема података о начину и оператеру који односи отпад, што чини 17,9% од укупно 2.031.992 грађана Војводине. На територији АП Војводине генерише се око 660.429 тона комуналног отпада, односно 0.89 kg/становнику/дану. Укупна колична генерисаног отпада је мања у руралним подручјима, док састав отпада варира у зависности од типа насеља (рурално, урбано), као и карактера преовлађујућих насељских функција.

На територији АП Војводине тренутно је у функцији једино санитарна депонија на територији општине Кикинда.

У Покрајини не постоји ни једна локација за одлагање опасног отпада, као ни трајно складиште опасног отпада.

Неправилно управљање медицинским отпадом до скоро је представљало значајан проблем због непостојања раздвајања отпада у здравственим установама и његовог одлагања на депонијама где се мешао са комуналним отпадом. У оквиру пројекта "Техничка подршка у управљању медицинским отпадом" утврђено је да је количина инфективног медицинског отпада који се ствара у здравственим установама не рачунајући приватни сектор и сектор ветеринарске медицине, износи 0,26 kg отпада по постељи/дан. Због тога су у оквиру истог пројекта, на територији АП Војводине, у 12 здравствених установа у државном сектору на територији Сомбора, Суботице, Зрењанина, Новог Сада, Вршца, Панчева, Сремске Митровице, Сремске Каменице, Сенте, Беле Цркве и Кикинде постављени комплетни системи за третман инфективног медицинског отпада - аутоклави и дробилице, док је 7 завода за јавно здравље опремљено дробилицама.

Поступање са животињским отпадом подразумева сакупљање, разврставање према степену ризика, складиштење и третман. Око 80% отпада животињског порекла са територије АП Војводине одлаже се неплански, и без претходног третмана на депоније и сточне јаме. Постројења за третман отпада животињског порекла (кафилерија) отвореног типа постоје у Сомбору, Зрењанину и Бачкој Тополи, а у Житишту и Пландишту објекти затвореног типа.

2.7. КАРАКТЕРИСТИКЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ПОЈЕДИНИМ ОБЛАСТИМА КОЈЕ МОГУ БИТИ ИЗЛОЖЕНЕ НЕГАТИВНОМ УТИЦАЈУ

Основни плански документ у области управљања заштитом животне средине и највећи стратешки значај имају ПП РС од 2010. до 2020. године, Национални програм заштите животне средине и Национална стратегија одрживог развоја.

Један од осам Миленијумских развојних циљева је да се осигура одрживост животне средине, који је постао и обавеза приликом израде националних стратегија и акционих планова и подразумева: уграђивање принципа одрживог развоја у националне политике, заустављање губитка природних ресурса и подстицање њихове ревитализације.

Животна средина у АП Војводини се може пратити кроз стање загађености ваздуха, вода и земљишта. Управљање отпадом је такође један од веома важних чиниоца животне средине. Све људске активности на директан или индиректан начин загађују животну средину, сваки индустријски развој доноси нова загађења али проналажење мере између развоја и загађења или успостављање одрживог развоја са становишта и економског и социјалног и еколошког је циљ који је потребно постићи у регионалном развоју АП Војводине.

Карактеристике животне средине које могу бити изложене негативном утицају посматране су и анализиране кроз валоризацију постојећег стања животне средине, пре свега природних ресурса: ваздуха, воде и земљишта и кроз анализу постојећег стања у области управљања отпадом.

Квалитет ваздуха је нарушен, пре свега, у урбанизованим подручјима и у утицајним подручјима субурбаних зона. Главни извори загађивања ваздуха су енергетски сектор, транспорт и различита индустријска постројења. Међу најзначајније загађиваче ваздуха индустријског порекла спадају: рафинерије нафте у Панчеву и Новом Саду, хемијска индустрија у Панчеву. На основу Извештаја о испитивању узрока и степена загађења ваздуха штетним и опасним материјама на територији града Панчева (Институт за хемију, технологију и металургију, Београд), из 2004. године, утврђено је да у процесу пречишћавања отпадних вода у комплексу ХИП Петрохемија долази до емисије отпадних материја у ваздух (сулфиди, меркаптани, сулфонати) који имају карактеристичне непријатне мирисе који имају негативан утицај на квалитет живота становништва Панчева и Београда. Индустрију у Војводини представљају углавном застареле технологије, где је присутан недостатак пречишћавања димних гасова или ниска ефикасност филтера, нерационално коришћење сировина и енергије, лоше одржавање итд. На многим локацијама, посебно током хладнијег дела године, квалитет ваздуха зависи од индивидуалних и малих котларница и интензитета саобраћаја. У порасту је загађење од саобраћаја, укључујући концентрације чађи, нарочито у великим градовима. На територији АП Војводине је, у периоду од 2002. до краја 2008. године, спроведена контрола квалитета ваздуха на 38 мерних места, распоређених у укупно 24 насеља, чиме је обухваћено око 45% становништва АП Војводине. Поред редовних, систематских мерења, спроводи се и интервентни мониторинг у циљу идентификације загађења на одређеном простору.

Контролу квалитета амбијенталног ваздуха у периоду од 2002. до 2008. године, мерењем имисије основних загађујућих материја: сумпордиоксида, азотдиоксида, чађи, таложних материја, суспендованих честица и др. вршиле су одговарајуће референтне установе, по налогу локалних самоуправа. С обзиром да резултати мерења нису на јединствен начин интерпретирани и немају могућност упоредног приказа, на основу анализе појединачних мерења, закључује се да су концентрације мерених загађујућих материја највише прелазиле ГВИ у следећим општинама: Панчево (посебно повећане концентрације бензена, озона, чађи, укупне суспендоване честице и ПМ₁₀), Нови Сад, Кикинда, Суботица (таложне материје), Сремска Митровица (чађ), Нови Бечеј (суспендоване честице), Зрењанин. Такође, током 2008. године, је успостављен систем аутоматских станица за континуалну контролу амбијенталног ваздуха, који обухвата 7 аутоматских станица лоцираних у Суботици, Сомбору, Зрењанину (праћење утицаја саобраћаја), Кикинди и Новом Саду-МЗ Шангај (праћење утицаја индустрије) и на СРП Обедска бара и СРП Делиблатска пешчара (референтне станице). На основу појединачног и упоредног приказа резултата у изабраним индустријским центрима уочљива је разлика у средњим месечним концентрацијама, што указује да је у случају чађи и азот-диоксида ваздух у Панчеву знатно оптерећенији у односу на Кикинду и Сенту. Анализирајући станице, на које у највећој мери утиче саобраћај, може се закључити да је уочљива сезонска варијација у концентрацијама, али и више просечне месечне концентрације, што указује на интензиван саобраћај у близини мерних места. Квалитет вода у АП Војводини је лош и даље се погоршава. Основни извори загађивања вода у Војводини су нетретиране индустријске и комуналне отпадне воде, дренажне воде из пољопривреде, процедурне воде из депонија, као и загађења, везана за пловидбу рекама и рад термоелектрана. Највећи градови испуштају непречишћене отпадне воде у реципијенте. Загађење из дифузних извора проузрокује више од 50% укупног загађивања вода.

Квалитет воде и седимента канала је лошији у односу на остале типове испитиваних водотока јер су они у већој мери под директним или индиректним утицајем непречишћених или делимично пречишћених отпадних вода. Висок садржај органских материја и нутријената је детектован на локацијама које су угрожене испуштањем непречишћених отпадних вода, а то су пре свега водотоци малих капацитета за самопречишћавање (Кудош, Надела, канал Бегеј под утицајем Александровачког канала, ДТД канал Врбас-Бездан у Врбасу, канал Јужне индустријске зоне у Панчеву и др). Квалитет вода је посебно угрожен нутријентима и органским и неорганским загађењем (услед испуштања нетретираних отпадних вода и дренажних вода из пољопривреде) поред великих градова (Новог Сада и др), као и услед прекограничног загађења вода које улазе у Војводину. Већина општина у Војводини нема постројење за пречишћавање комуналних

отпадних вода, при чему и највећи градови (Нови Сад, Суботица, Зрењанин, и др.) испуштају непречишћене отпадне воде у реципијенте. Према подацима РХМЗ о квалитету водотока на 143 мерна места, узорковањем у просеку једном месечно, за период 1998–2008. године, у Агенцији за заштиту животне средине извршена је анализа квалитета воде применом *SWQI*. На основу резултата анализа квалитета површинских вода може се констатовати да су најугроженији реке и канали у Војводини.

Један од највећих уочених проблема у испитиваним водотоцима јесте присуство и распрострањеност кадмијума. Могуће објашњење за његово широку распрострањеност јесте његово порекло из дифузних извора загађења и то из фосфатног ђубрива, будући да је мониторинг спроведен у периоду примене агротехничких мера. Висок садржај у води може бити последица његовог лаког спирања са земљишта за кога се лабаво везује, углавном за карбонатну фракцију, па само промена рН вредности може да изазове његову мобилност. Проблем представља недостатак регулативе у области вештачких ђубрива, тако да постојеће стање може бити резултат дугогодишње употребе ђубрива лошег квалитета. Присуство никла, међутим, који показује сличну распрострањеност као и кадмијум, као и присуство хрома и цинка у испитиваним седиментима, указује на могућност антропогеног порекла ових метала. Поједине деонице ДТД канала (канал Бегеј делимично, канал Врбас-Бездан и Нови Сад-Савино Село) такође су оптерећене високим садржајем минералних уља које сврстава ове седименте у класу загађених (класе 3 и 4).

На загађивање земљишта у АП Војводини највише је утицала неодговарајућа пракса у пољопривреди, укључујући неконтролисану и неадекватну примену вештачких ђубрива и пестицида, као и одсуство контроле квалитета воде која се користи за наводњавање. Спорадична појава тешких метала у земљишту резултат је нетретираних процедних вода са депонија и рударско-енергетских објеката. Необрађено пољопривредно земљиште, односно конверзија пољопривредног у грађевинско земљиште, представља посебан проблем уз питање последица непланске изградње, негативних ефеката приватизације пољопривредних комбината, гринфилд инвестиција, које се по правилу реализују у тзв. "периурбаним" зонама у урбано-руралном континууму. Загађење земљишта заступљено је у подручјима интензивне индустријске активности, неадекватних одлагалишта отпада, рудника, као и на местима различитих акцидентата.

Највећи извори деградације и загађивања земљишта су неконтролисано и неадекватно одлагање индустријског отпада, посебно у околини великих индустријских центара (Панчево, Нови Сад, Инђија, Кикинда) и саобраћај односно таложење загађујућих материја из издувних гасова моторних возила дуж саобраћајница, посебно путева I и II реда.

Адекватно управљање комуналним отпадом представља велики еколошки и санитарно хигијенски проблем на територији Покрајине, обзиром да се количина комуналног и индустријског отпада стално увећава а његово одлагање врши неадекватно, највећим делом на неуређеним одлагалиштима, што се веома негативно одражава на здравље људи али и на природне ресурсе и животну средину уопште.

Постојећа инфраструктура у области управљања отпадом је недовољна и неадекватна. Према подацима добијеним кроз израду Студије могућности коришћења комуналног отпада у енергетске сврхе на територији АП Војводине и Републике Србије (Факултет Техничких наука, Нови Сад, 2008), на територији Аутономне покрајине Војводине се годишње генерише око 660.429 тона отпада или 0,89 кг/становнику/дану. Састав отпада је приказан у Табели 1. По подацима из 2008. године 195.402 грађана Војводине није покривено ЈКП компанијама, а за 168.167 грађана нема података о начину и оператеру који односи отпад, што чини 17,9% од укупно 2.031.992 грађана Војводине.

Табела 8. Састав комуналног отпада на територији АП Војводине

Врста отпада	Процентуални удео у укупном отпаду (%)
Пелене	3,58
Кожа	0,97
Текстил	3,95
Тврда пластика	2,76
Пластичне кесе	5,41
Пластични амбалажни отпад	4,28
Алуминијумске конзерве	0,27
Метал амбалажни	1,33
Картон са алуминијумом	0,66
Картон са воском	0,56
Картон	4,78
Стакло	5,36
Папир	5,63
Остали биоразградљиви	34,87
Баштенски отпад	19,82
Фини елементи	6,09

Састав отпада варира у зависности од типа становања, у руралним деловима биоразградљивог отпада и финих елемената које чине пепео, прашина и слично је веће, док је удео амбалажног отпада у насељеним местима већи. Укупна количина која се генерише је мања у руралним пределима него у градским.

Према подацима републичке агенције за заштиту животне средине на територији АПВ регистровано је 569 дивљих депонија.

На територији АПВ, према ППРС и Стратегији управљања отпадом планирана је мрежа од 9 регионалних центара за управљање комуналним отпадом: Нови Сад, Сомбор, Суботица, Кикинда, Зрењанин, Панчево, Вршац, Инђија и Сремска Митровица, од којих је једино Кикинда тренутно у функцији.

Опасан отпад је сваки отпад који по свом пореклу, саставу или концентрацији опасних материја може да проузрокује опасност по животну средину и здравље људи и има најмање једну од опасних карактеристика утврђених посебним прописима, укључујући и амбалажу у коју је опасан отпад био или јесте упакован.

Медицински отпад је хетерогена мешавина комуналног отпада, инфективног, патоанатомског, фармацеутског и лабораторијског отпада, дезинфицијенаса и амбалаже, као и хемијског отпада. Неправилно управљање медицинским отпадом до скора је представљало значајан проблем због непостојања раздвајања отпада у здравственим установама и његовог одлагања на депонијама где се мешао са комуналним отпадом.

На територији АП Војводине, у 12 здравствених установа у државном сектору на територији Сомбора, Суботице, Зрењанина, Новог Сада, Вршца, Панчева, Сремске Митровице, Сремске Каменице, Сенте, Беле Цркве и Кикинде постављени комплетни системи за третман инфективног медицинског отпада - аутоклави и дробилице, док је 7 завода за јавно здравље опремљено дробилицама.

Отпад **животињског порекла** настаје у клиникама, постројењима за прераду меса, риба, објектима за узгој и држање животиња итд. Поступање са животињским отпадом подразумева сакупљање, разврставање према степену ризика, складиштење и третман. Око 80% отпада животињског порекла са територије АП Војводине одлаже се неплански, и без претходног третмана на депоније и сточне јаме.

2.8. РАЗМАТРАНА ПИТАЊА И ПРОБЛЕМИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У РЕГИОНАЛНОМ ПРОСТОРНОМ ПЛАНУ

У току израде Концепта Регионалног просторног плана АП Војводине, кроз анализу постојећег стања и сучељавање секторских оцена и концепција развоја уочен је одређени број конфликта и проблема просторног развоја стратешког карактера чије решавање има директне импликације на будући просторни развој Покрајине.

У овом поглављу Извештаја биће указано на питања и проблеме који директно или индиректно утиче и на заштиту животне средине на територији Покрајине.

Пољопривредно земљиште - грађевинско земљиште

Коришћење пољопривредног земљишта представља једно од основних питања просторног развоја АП Војводине, како са становишта одрживог управљања ресурсима за производњу хране и задовољавање других економских и социокултурних потреба, тако и са становишта заштите животне средине и очувања биодиверзитета.

Очување пољопривредног земљишта у квантитативном и квалитативном смислу представља један од приоритетних циљева будућег просторног развоја Покрајине.

Тендеција смањивања укупних пољопривредних површина присутна је већ деценијама, с тим да се након 90-тих година прошлог века значајно убрзала.

Најзначајнији разлог смањивања пољопривредног земљишта је његова конверзија у грађевинско земљиште.

Недовољно контролисани процеси ширења насеља, одсуство планске реконструкције насеља (у смислу коришћења унутрашњих просторних потенцијала) и неразвијеност инструмената контроле у процесу планирања основни су разлози конверзије пољопривредног у грађевинско земљиште.

Проблем усложњавања и чињеница да је најчешће у питању пренамена обрадивог пољопривредног земљишта које се, према Закону о пољопривредном земљишту (чл. 23) може користити у непољопривредне сврхе само у посебним случајевима и под посебним условима (шуме, вештачке ливаде, пашњаци, експлоатација минералних сировина; ако је утврђен општи интерес). Сагласност министарства надлежног за пољопривреду за промену намене пољопривредног земљишта по Закону о пољопривредном земљишту не тражи се у поступку израде плана, него тек у фази његове реализације (на захтев заинтересованог лица). Ово отвара простор и планерима и локалној самоуправи и инвеститорима да пољопривредно земљиште третирају као ресурс слободан за реализацију потреба за грађевинским земљиштем.

Посебан проблем у погледу квантификације укупних површина пољопривредног земљишта и утврђивања њиховог стварног тренда промена представља чињеница да Републички геодетски завод евиденцију грађевинског земљишта води у складу са Законом о државном премеру и катастру, док је Законом о планирању и изградњи грађевинско земљиште утврђено као земљиште "одређено законом и планским документом као грађевинско ..." (чл. 82 Закона). У евиденцији РГЗ-а у претходном периоду градског грађевинско земљиште билансирано је у складу са одлукама о утврђивању градског грађевинског земљишта донетим од стране надлежних органа локалне самоуправе, а у складу са законима којима је у претходним периодима уређивана област грађевинског земљишта.

Шуме и шумско земљиште, експлоатација шума – Пољопривредно земљиште, заштићена природна добра

Регионалним просторним планом АП Војводине утврђено је да се шумовитост Покрајине може у планском периоду повећати са садашњих 6,53% на 7,45% (за око 20.000 ha), и да то не изазове конфликт са пољопривредним земљиштем. Већи степен шумовитости од наведеног може се постићи само на рачун обрадивог пољопривредног земљишта I и III катастарске класе, што је у супротности са чл. 23 Закона о пољопривредном земљишту.

У заштићеним природним добрима налази се 50% укупних површина шума и шумског земљишта Војводине.

Посебан проблем представља досадашњи карактер експлоатације шума у заштићеним природним добрима, који је у супротности са усвојеним Стратегијама и прокламованим циљевима заштите природних добара. Овај вишедеценијски присутан конфликт тражи озбиљније разматрање и утврђивање друштвене рентабилности утврђених мера заштите. Друштвену рентабилност мера заштите треба тражити у простору који дефинишу опште могућности друштва у погледу финансирања мера заштите на једној страни и опште преференције друштва у погледу допуштеног нивоа губитка који настају услед нарушавања заштићеног природног добра на другој страни.

Уколико се жели санирати губитак изазван смањењем или престанком експлоатације шума у заштићеним природним добрима потребно је, између осталог, да стараоци природних добара заузму много активнији приступ промоцији и капитализацији њихових укупних вредности.

Експлоатација минералних сировина - заштита природних добара

Потенцијални конфликт присутан је на подручју Фрушке горе на ком су идентификована значајна лежишта неметалних минералних сировина, која имају статус геолошки конзервисаних резерви.

Просторним планом Фрушке горе утврђено је да се на подручју Националног парка не могу резервисати нове површине за експлоатацију минералних сировина, дефинисане су површине за експлоатацију цементних сировина за потребе Lafarge БФЦ у заштитној зони Националног парка (локалитети "Филијала", "Мутаљ", "Бело брдо"), планирано је изузимање локалитета "Опћиште" (око 11 ha) из Националног парка за детаљна истраживања и као потенцијално експлоатационо поље – концесиони простор, даље активности на коповима "Рудници неметала" – Раковац могу се вршити искључиво као део техничке рекултивације копова геолошка истраживања чврстих минералних сировина треба ограничити на ниво потенцијалних истраживања.

Подручја на којима је Планом дозвољена експлоатација утврђена су у сарадњи са Покрајинским секретаријатом за енергетику и минералне сировине, Покрајинским секретаријатом за заштиту животне средине и одрживи развој и Заводом за заштиту природе Србије – Одељење у Новом Саду.

Треба истаћи да је ЈП "Завод за урбанизам Војводине" у поступку израде просторног плана тражио тумачење ресорног Министарства у погледу чл. 6 тачка 6 Закона о националним парковима (значење термина "привремена позајмишта"), али да није добио никакав одговор у том смислу.

Евентуално ангажовање нових површина за експлоатацију минералних сировина у заштитној зони Националног парка (одређеној ППППН Фрушке горе до 2022.год.) зависиће у првом реду од друштвеног опредељења у погледу нове експлоатације, при чему посебну одговорност имају Покрајински секретаријат за енергетику и минералне сировине, Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине и Покрајински завод за заштиту природе. Опредељење за експлоатацију ван подручја утврђених ППППН Фрушке горе захтеваће израду новог просторног плана Фрушке горе.

Имајући у виду да Фрушка гора представља јединствен споменик у геоморфолошком, хидрогеолошком, тектонском, литолошком и стратиграфском смислу потребно је, и са овог аспекта, у складу са Законом о заштити природе размотрити могућност њеног проглашавања за заштићено подручје од општег интереса.

Експлоатација минералних сировина – заштита водног тела

Према Водопривредној основи Републике Србије извориште Ковин-Дубовац (подземне воде у алувијону Дунава) чине основу водоснабдевања Јужног Баната. Обновљиве годишње резерве подземних вода на овом сектору премашују капацитете готово свих објеката за водоснабдевање у АП Војводини. Процењени потенцијални капацитет овог изворишта у условима природног прихрањивања износи 1500 l/sec, а у условима вештачког прихрањивања 2500 l/sec.

Просторним планом подручја посебне намене СРП "Делиблатска пешчара" утврђено је да се експлоатација угља подводним начином октопавања може вршити уз обавезна хидрогеолошка истраживања у циљу утврђивања утицаја експлоатације угља на подземне воде, са предлогом мера заштите и израдом детаљних програма праћења тих утицаја. Такође је утврђено да ће се истраживање и експлоатација минералних сировина вршити у складу са Законом о рударству, Законом о геолошким истраживањима и условима Завода за заштиту споменика културе, уз примену свих предвиђених мера заштите и уз обавезу санације и рекултивације деградираног земљишта.

У ковинском делу Костолачко ковинског дела басена од 1991. године врши се експлоатација угља специфичном подводном методом у небрањеном делу, тј. кориту реке Дунав. Према Програму остваривања стратегије развоја енергетике Републике Србије у АП Војводини (од 2007. до 2012. године) билансне резерве износе 222 000 000 t, а потенцијални ресурси 170 000 000 t.

Стратегијом развоја енергетике Републике Србије до 2015. године у оквиру петог дугорочног приоритета, као могућ објекат који би се могао реализовати на подручју АП Војводине утврђена

је ТЕ Ковин, укупне снаге око 800 MW, која би се заснивала на угљу из басена лежишта Ковин. Евентуална изградња овог објекта предвиђена је и у ПП РС.

С обзиром да се локација рудника и термоелектране Ковин налази на простору изворишта Ковин-Дубовац потребно је извршити детаљне стручне анализе које треба да оцене могућност заједничке експлоатације ова два ресурса.

Такође је, с обзиром на близину СРП "Делиблатска пешчара" потребно је кроз израду законом прописане документације испитати утицај термоелектране на заштићено природно добро. Тек након ових анализа могу се доносити коначне одлуке о изградњи термоелектране.

Остали, не мање важни проблеми у области заштите животне средине, а разматрани у Плану односе се на постојање одређеног броја еколошких "црних" тачака (нарочито се издвајају Панчево и канал ДТД на деоници Кула-Врбас-Србобран), незадовољавајући степен изграђености комуналне инфраструктуре у насељима, загађење ваздуха од саобраћаја, енергетике и привредних активности, нарушавање квалитета животне средине нелегалном изградњом објеката, промена намене земљишта и губитак пољопривредног земљишта идр.

Проблеми у области заштите животне средине анализирају се у просторно планској и урбанистичкој документацији у којима се предлажу и планске мере за очување и унапређење животне средине.

Посебан проблем представљају и радне зоне, како у грађевинским подручјима, тако и у атару. Велики број општина у АП Војводини има изграђене индустријске зоне или се њихова изградња планира. Оне се разликују према величини, положају, намени, инфраструктурној опремљености и сл. Разматрајући локационе моделе просторне дистрибуције индустријских зона, неопходно је посебно посветити пажњу анализи браунфилд и гринфилд локација (како би се спречило неоправдано претварање пољопривредног у грађевинско земљиште).

Неспровођење донетих планова не само да не доводи до превазилажења проблема у области животне средине, већ постојеће проблеме усложњава и мултипликује.

2.9. ПРИКАЗ ПРИПРЕМЉЕНИХ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА, НАЈПОВОЉНИЈЕ ВАРИЈАНТНО РЕШЕЊЕ СА СТАНОВИШТА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ВАРИЈАНТНО РЕШЕЊЕ У СЛУЧАЈУ НЕРЕАЛИЗОВАЊА ПЛАНА

У процесу вршења стратешке процене утицаја РПП АПВ на животну средину, анализирана су два сценарија просторног развоја, у складу са ППРС и Извештајем о процени утицаја ППРС на животну средину, односно:

1. **Варијантно решење 1** (варијанта рецесивног раста)-уколико не дође до спровођења планских решења;
2. **Варијантно решење 2** (варијанта одрживог развоја).

РПП АПВ нису предвиђена варијантна решења. Усвојена решења која се на директан и индиректан начин односе на заштиту животне средине, интерпретирана су у РПП АПВ, и предметним елаборатом односно Извештајем о стратешкој процени утврђено је да су у складу са основним принципима одрживог развоја у погледу свих даљих активности на простору обухвата РПП АПВ.

У случају Варијанте 1. односно нереализовања планских решења, досадашње негативне тенденције у уређењу и коришћењу простора на територији АПВ ће се вероватно одвијати према следећем сценарију:

- Заузимање површина квалитетног пољопривредног земљишта непланском изградњом, праћено повећањем загађивања земљишта, подземних и површинских вода неконтролисаним испуштањем отпадних вода индустрије и домаћинства, као и неконтролисаним применом хемијских средстава заштите у пољопривредној производњи;
- Настављање неконтролисаног одлагања отпада на неуређена одлагалишта отпада, стихијски насталих на више локација, без спровођења санитарних мера заштите и са вероватноћом настајања нових површина;
- Стагнација и назадовање у привредном и целокупном развоју простора у обухвату РПП АПВ;
- Тренд повећања учешћа старијих добних група и погоршања старосне структуре становништва;
- Нереализовањем доградње/модернизације државних путева и општинске путне мреже, изградње железнице и капацитета немоторног саобраћаја наставиће се сценарио угрожавања

животне средине и природних вредности предметног простора са изостајањем могућности за примену еколошких видова превоза;

- Деградирање водних ресурса и земљишта услед неадекватног третмана отпадних вода и нереализовања изградње капацитета инфраструктуре за одвођење комуналних и индустријских отпадних вода;
- Изостајање развоја категорије заштитних појасева;
- Изостајање реализације одговарајућих мера и режима заштите природног наслеђа на територији Покрајине и др..

Најповољније решење са аспекта заштите животне средине односи се управо на имплементацију планских решења односно на **Варијанту 2 - варијанта одрживог развоја**, што је значајно повољније и има посебно позитиван утицај у областима управљања отпадом, у области коришћења односно фаворизације коришћења ОИЕ, као и планских решења у области заштите природних ресурса и природног наслеђа. Одређена планска решења су директно или индиректно условљена стриктном применом мера заштите животне средине што ће довести до смањења притисака од привредних, саобраћајних и других потенцијално негативних утицаја, и тако позитивно утицати на смањење загађења у еколошки угроженим и деградираним подручјима.

2.10. РЕЗУЛТАТИ ПРЕТХОДНИХ КОНСУЛТАЦИЈА СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА БИТНЕ СА СТАНОВИШТА ЦИЉЕВА И ПРОЦЕНЕ МОГУЋИХ УТИЦАЈА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА

У поступку израде РПП АПВ и спровођења Стратешке процене утицаја овог планског документа на животну средину обављене су консултације са заинтересованим и надлежним институцијама, организацијама и органима, у току којих су прибављени подаци, услови и мишљења.

Све консултације су релевантне за процес стратешке процене и израду Извештаја о стратешкој процени утицаја РПП АПВ, а услови и мере надлежних органа, институција и предузећа су процесом стратешке процене вредновани и имплементирани у планска решења.

У току израде РПП АПВ и Извештаја о стратешкој процени прибављени су услови и сагласности од стране следећих надлежних институција⁷, организација и јавних предузећа:

- Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине;
- Републичка агенција за просторно планирање - Организациона јединица за територију АП Војводине;
- Покрајински секретаријат за међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу;
- Покрајински секретаријат за финансије;
- Покрајински секретаријат за локалну самоуправу и међуопштинску сарадњу;
- Покрајински секретаријат за привреду;
- Покрајински секретаријат за образовање, управу и националне заједнице;
- Покрајински секретаријат за културу и јавно информисање;
- Покрајински секретаријат за науку и технолошки развој;
- Покрајински секретаријат за здравство, социјалну политику и демографију;
- ЈП "Транснафта";
- ЈП Електромрежа Србије;
- Привредно друштво за дистрибуцију електричне енергије "Електровојводина" д.о.о. Нови Сад, Служба планске енергетике;
- VIP MOBILE, d.o.o.;
- ЈП ПТТ саобраћаја Србије, Центар за стратегију и развој;
- Фонд за подршку инвестиција у Војводини "VIP";
- Туристичка организација Војводине;
- Републички сеизмолошки завод;
- Републички хидрометеоролошки завод;
- ЈП "Војводинашуме";
- ЈП "Национални Парк Фрушка гора";
- ЈП "Путеви Србије", Сектор за стратегије, пројектовање и развој;
- Дирекција за унутрашње пловне путеве "Пловпут";
- Директорат за цивилно ваздухопловство, Сектор за ваздушну пловидбу;
- НИС "Нафтакас";
- Министарство унутрашњих послова - Сектор за ванредне ситуације, Управа за превентивну заштиту.

⁷ Називи Покрајинских секретаријата су дати према Покрајинској скупштинској одлуци о покрајинској управи ("Службени лист АПВ", бр. 4/2010 и 4/2011)

Консултације са заинтересованом јавношћу и појединцима обављају се у току јавног увида, а резултати консултација саставни су део Извештаја о Стратешкој процени утицаја Плана на животну средину.

3. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА

Чланом 14. Закона дефинисано је да се општи и посебни циљеви Стратешке процене дефинишу на основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине утврђених на нивоу Републике и међународном нивоу, прикупљених података о стању животне средине и значајних питања, проблема и предлога у погледу заштите животне средине у плану или програму.

На основу дефинисаних циљева, врши се избор одговарајућих индикатора који ће се користити у изради стратешке процене.

Дефинисање стратегије и општих циљева заштите животне средине на подручју РПП АПВ заснивано је на усвојеним стратешким документима у хијерархијски вишим плановима и на државном нивоу, од којих је најзначајнији Просторни план Републике Србије.

У складу са општим принципима просторног развоја Републике Србије, дефинисани су кључни принципи просторног развоја Републике и Покрајине:

- Одрживост, као генерални принцип који мора бити примењен код свих активности;
- Децентрализација;
- Деконцентрација;
- Територијална кохезија;
- Јачање конкурентности;
- Активна имплементација политике просторног развоја и учешће јавности;
- Полицентрични територијални развоја;
- Функционална специјализација, поштујући компаративне предности у погледу развојних потенцијала регионалних целина;
- Формирање и јачање мреже градова и насеља (кластери);
- Унапређење приступачности;
- Унапређење саобраћајне доступности;
- Развој културних идентитета и територијалне препознатљивости;
- Перманентна едукација грађана и администрације;
- Супсидијарност;
- Стриктно поштовање заштите јавног интереса, јавних добара и јавног простора;
- Унапређење и заштита природног и културног наслеђа као развојног ресурса;
- Смањење штетног утицаја на животну средину;
- Јавно приватно партнерство;
- Већа транспарентност код одлучивања о просторном развоју;
- Трансгранично, интеррегионално и трансдржавно функционално повезивање регионалних и локалних заједница.

Основни циљеви ПП РС, које је неопходно поштовати и приликом израде РПП АПВ и дефинисања циљева Стратешке процене су:

- Уравнотеженији регионални развој и унапређена социјална кохезија;
- Регионална конкурентност и приступачност;
- Одрживо коришћење ресурса и заштићена и унапређена животна средина;
- Заштићеног и одрживог коришћења природног и културног наслеђа и предела;
- Просторно-функционална интегрисаност у окружење.

Са становишта дугорочне организације коришћења, уређења и заштите простора *концепт одрживог развоја* представља стратешку активност којом се дефинишу плански принципи и критеријуми заштите, средства и развој животне средине. Стратегија одрживог развоја АП Војводине огледа се у детаљнијој планској организацији и уређењу кроз вредновање капацитета простора у односу на одговарајуће делатности и активности у њему, као и усклађивање коришћења простора са природним и створеним потенцијалима и ограничењима.

3.1. ОПШТИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА

Општи циљ Стратешке процене дефинише се на основу начела, принципа и циљева просторног развоја Републике Србије, валоризације стања животне средине на територији Покрајине и стратешких питања која су од значаја за Републику и Покрајину, као и друге релевантне документације (Стратегије развоја, програми и други секторски документи). У том контексту

општи циљ стратешке процене представља одрживо коришћење простора Покрајине у смислу обезбеђења квалитетне животне средине, односно минимизације загађења животне средине и заштите здравља становништва, што ће се постићи заштитом чинилаца животне средине, унапређењем система управљања отпадом и рационално коришћење минералних и енергетских ресурса, уз фаворизовање коришћења обновљивих извора енергије.

3.2. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА И ИЗБОР ИНДИКАТОРА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА

На основу наведених општих циљева Стратешке процене, прикупљених података о стању животне средине и значајних питања, проблема и предлога у погледу заштите животне средине у плану, утврђују се посебни циљеви стратешке процене у појединим областима заштите.

Еколошки одговорно коришћење простора, који обухвата РПП АПВ, представља значајан потенцијал за одрживи развој.

Као посебни циљеви стратешке процене истичу се:

1. Заштита и одрживо коришћење природних ресурса-ваздуха, воде и земљишта;
2. Заштита природног наслеђа-заштићених природних добара, биодиверзитета, геодиверзитета и заштита предела;
3. Унапређење управљања отпадом;
4. Рационална експлоатација минералних сировина
5. Фаворизовање коришћења ОИЕ;
6. Минимизација загађивања у урбаним, индустријским, пољопривредним и другим угроженим подручјима;
7. Смањење притисака на животну средину од саобраћајних, привредних и других антропогених активности и утицаја.

Посебни циљеви Стратешке процене усклађени су са индикаторима одрживог развоја из области заштите животне средине, дефинисаним од стране Уједињених нација (Indicators of Sustainable Development: Guidelines and Methodologies).

Посебни циљеви ће се даље кроз израду Стратешке процене користити у циљу провере ефеката планских решења на животну средину. Посебним циљевима јасно се дефинишу суштинска питања Стратешке процене која се пре свега, односе на обезбеђивање одговора да ли је РПП АПВ урађен у складу са циљевима заштите животне средине (пре свега одрживом развоју) или је у конфликту са њима.

У наредној табели дат је приказ циљева Стратешке процене - општих, посебних и преглед индикатора Стратешке процене.

Табела 9. Посебни циљеви плана, Стратешке процене и индикатори

Бр.	Посебни циљеви Стратешке процене	Област	Посебни циљеви	Индикатори
1.	Заштита и одрживо коришћење природних ресурса- ваздуха, воде и земљишта	Ваздух	– Израда регистра извора загађивања ваздуха на територији Покрајине – Успостављање адекватне мреже мониторинг станица – Смањење укупне емисије аерополутаната, посебно гасова са ефектном стаклене баште (саобраћај, индустрија, индивидуална ложишта, отпад)	– Број дана са прекорачењем ГБЕ за суспендоване честице, SO_x, NO_x – Амбијенталне концентрације загађујућих материја (CO₂, SO_x, NO_x, прашкасте, органске и неорганске материје) у урбаним срединама – Саобраћајно опретећење на аутопуту и државним путевима I реда – Број и врста регистрованих возила – Проценат возила са ЕУРО4 стандардом – Удео потрошње електричне енергије, гаса и ОИЕ у енергетске сврхе

2.	Заштита и одрживо коришћење природних ресурса - заштита ваздуха, воде и земљишта	Вода и земљиште	- Повећање броја прикључака на водовод - Изградња водовода и повезивање насеља у регионалне системе - Повећање броја становника тј домаћинства прикључених на канализациони систем - Изградња ППОВ у насељима и индустријским комплексима - Унапређивање квалитета воде у површинским водотоцима редовним вршењем мониторинга - Минимизација ефеката ерозије земљишта и ублажавање ефеката елементарних непогода (пројеката ревитализације) - Контролисана примена хемијских препарата у пољопривреди - Санација и рекултивација свих деградираних простора (експлоатација мин.сировина и депонија) - Израда катастра локалитета деградираних и контаминираних земљишта у индустријским областима	- Годишње количине исцрпљене подземне и површинске воде, апсолутно и као део од укупне обновљиве количине воде (m³, %) - Потрошња воде по секторима (домаћинства, индустрија, пољопривреда)- % од укупно исцрпљене воде - % домаћинства прикључен на водовод и канализацију - % отпадних вода које се пречишћавају - Присуство фекалних бактерија у води за пиће (%)⁸ - БПК₅ у водотоцима (mg/l кисеоника потрошеног у 5 дана, на константној температури од 20°C) - Промена намене земљишта (%) - ha (%) санираних и рекултивисаних подручја - Квалитет пољопривредног и непољопривредног земљишта - употреба минералних ђубрива (kg/ha) - Употреба пестицида (t активне материје пестицида на 10km² пољопривредног земљишта)
3.	Заштита природног наслеђа - заштићених природних добара, биодиверзитета и заштита геодиверзитета предела	Заштита природних добара, биодиверзитета, предела	- Повећање % површина заштићених природних добара на територији Покрајине - Успостављање еколошке мреже - Очување постојећих врста биљака и животиња и повећање њиховог броја - Евидентирање, истраживање и вредновање феномена и подручја са специјалним геолошким и хидрографским одликама - Идентификација и очување типова предела и формулисање програма заштите - Заштита посебно вредних амбијенталних целина	- Удео шумског земљишта у укупном земљишту (%) - % заштићених природних добара на територији АПВ у односу на укупну површину - Површине под изабраним значајним екосистемима (km² или ha) одабраних врста екосистема - Учешће броја угрожених врста у укупном броју врста (%) - Број идентификованих и регистрованих објеката геонаслеђа - Површине под природним пределима
4.	Унапређење управљања отпадом	Отпад	- Смањење количине депонованог комуналног отпада сепарацијом отпада и рециклирањем - Организовано сакупљање отпада у руралним подручјима - Трајно решавање третмана опасног отпада - Успостављање посебних токова медицинског отпада - Решавање проблематике одлагања и третмана отпада животињског порекла	- Стварање отпада (т/становнику) - Стварање опасног отпада (т/јединици БДП) - Количина отпада који се подвргава третману (%)
5.	Рационална експлоатација минералних сировина и обновљивих извора енергије		- Рационално коришћење необновљивих извора енергије у складу са принципима одрживог развоја - Контролисана експлоатација минералних сировина	- Потрошња енергије по глави становника (GJ/становнику или toe (тона еквивалентне нафте) по становнику - Рационална експлоатација минералних сировина (т/год или %)
6.	Фаворизација коришћења ОИЕ		- Повећање коришћења ОИЕ до 2014. године	- Учешће обновљивих извора енергије у укупној потрошњи енергије (%)

Индикатори који се односе на посебне циљеве Стратешке процене - Минимизација загађивања у урбаним, индустријским, пољопривредним и другим угроженим подручјима и Смањење притисака на животну средину од саобраћајних, привредних и других антропогених активности и утицаја, обухваћени су и дефинисани већ кроз претходних пет циљева.

Наведени индикатори дефинисани су у контексту реализације планских, а не технолошких решења. Стратешка процена је плански оријентисан документ који разматра планска решења као основ за реализацију циљева одрживог развоја и заштите животне средине.

⁸ Према упутствима СЗО за квалитет воде за пиће

3.3. КОМПАТИБИЛНОСТ ЦИЉЕВА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА СА ЦИЉЕВИМА РПП АПВ

Многи међународни документи упућују на важност односа процеса планирања и процеса израде Стратешке процене односно на неопходност интеграције овог инструмента у процес планирања.

Међутим, стратешка процена је делимично интегрисана у планове и програме уколико се израђују у одвојеним фазама. Да би биле потпуно компатибилне, процедура израде стратешке процене утицаја треба да се преплиће са процедуром израде планова или програма.

Шема 1. приказује принцип, којим су се стручњаци Завода за урбанизам Војводине руководили при изради ова два елабората, односно приказана је веза између фаза израде Плана и Стратешке процене.

Шема 1. Везе између фаза израде РПП АПВ и Стратешке процене

Циљеви Стратешке процене су, с обзиром на паралелну израду ова два документа, у потпуности усаглашени са циљевима Нацрта Плана.

Посебни циљеви уређења, развоја и заштите подручја АП Војводине, који ће бити разрађени кроз циљеве развоја по појединим областима, су:

Табела 10. Компатибилност циљева РПП АПВ, Стратешке процене

ЦИЉЕВИ ПЛАНА	ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	КОМПАТИБИЛНОСТ ЦИЉЕВА
ОПШТИ ЦИЉ	ОПШТИ ЦИЉ	
Смањење субрегионалних разлика у економском и социјалном погледу	Одрживо коришћење простора Покрајине у смислу обезбеђења квалитетне животне средине заштитом чинилаца животне средине, унапређењем система управљања отпадом и рационално коришћење минералних и	
Рационално активирање територијалног капитала на читавој територији АП Војводине преко децентрализације и полицентризма		

Јачање позиције села уз већу улогу у оквиру функционалних подручја градова	енергетских ресурса уз фаворизовање коришћења обновљивих извора енергије са циљем минимизације загађења животне средине и заштитом здравља становништва.	+
Уређење и одрживо коришћење природе, предела, културног наслеђа и животне средине, уз заштиту од непогода и технолошких удеса		
Интересно и функционално умрежавање Војводине са другим регионима у Европи		

ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ	ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ	А	Б	В	Г	Д	Ђ	Е
1. стварање планског основа за организовани просторни развој, заштиту и уређење подручја АП Војводине	А. Заштита и одрживо коришћење природних ресурса- ваздуха, воде и земљишта;	+	+	+	+	+	+	+
2. стварање предуслова за функционално повезивање са регионима у окружењу, уз подршку општинама за прекограничну и интеррегионалну сарадњу	Б. Заштита природног наслеђа- заштићених природних добара, биодиверзитета, геодиверзитета и заштита предела;	+	+	У/+	+	0	+	+
3. подршка полицентричном развоју, јачањем улоге средњих и мањих градова уз спровођење политике децентрализације	В. Унапређење управљања отпадом;	+	+	+	+	У+	+	+
4. рационално коришћење простора ради повећања функционалне и развојне ефикасности (заустављање нерационалног ширења грађевинских подручја)	Г. Рационална експлоатација минералних сировина	+	+	+	+	+	+	+
5. задржавање становништва у депопулационим подручјима, унапређењем квалитета живљења и обезбеђивањем услова за запошљавање	Д. фаворизација коришћења ОИЕ;	+	+	+	+	0	+	+
6. јачање руралних подручја уз функционално повезивање са урбаним центрима	Ђ. Минимизација загађивања у урбаним, индустријским, пољопривредним и другим угроженим подручјима;	+	+	+	+	+	У+	+
7. очување, унапређење и заштита природе, посебних природних вредности, културних добара и предела, важних за регионални идентитет	Е. Смањење притисака на животну средину од саобраћајних, привредних и других антропогених активности и утицаја.	У+	У+	+	+	У+	+	+
8. повећање саобраћајне приступачности и опремљености простора техничком инфраструктуром		+	+	+	+	+	+	+
9. планирање и одрживо коришћење природних ресурса и коришћење обновљивих извора енергије		+	+	+	+	+	+	+

+ - позитивно - компатибилно, 0- неутрално, У+- условно позитивно, - НЕГАТИВНО

Циљ плана - Стварање планског основа за организовани просторни развој, заштиту и уређење подручја АП Војводине је компатибилан са свим циљевима о Стратешке процене, јер се смањеном деградацијом природних ресурса, унапређењем управљања отпадом и рационалним коришћењем необновљивих извора енергије као и фаворизацијом коришћења ОИЕ обезбеђује одржив просторни развој Покрајине.

Циљ плана - Стварање предуслова за функционално повезивање са регионима у окружењу, уз подршку општинама за прекограничну и интеррегионалну сарадњу је у одређеној мери компатибилан са циљевима Стратешке процене, с обзиром да реализација

наведеног циља зависи у великој мери од примене мера заштите, које је неопходно поштовати у локалном, регионалном и прекограничном контексту, што се посебно односи на управљање отпадом и експлоатацију сировина.

Циљ плана - Подршка полицентричном развоју, јачањем улоге средњих и мањих градова уз спровођење политике децентрализације је компатибилан са циљевима Стратешке процене јер се функционалним повезивањем јединица локалне самоуправе и регионалних центара, уз истовремену децентрализацију, обезбеђује унапређење у области животне средине, заштити природне и културне баштине, инфраструктурног опремања, развоја привреде и др.

Циљ плана - Рационално коришћење простора ради повећања функционалне и развојне ефикасности је компатибилан са циљевима Стратешке процене јер подразумева примену свих планских мера заштите животне средине, које онемогућавају нерационално ширење грађевинских подручја.

Циљ плана - Задржавање становништва у депопулационим подручјима, унапређењем квалитета живљења и обезбеђивањем услова за запошљавање је компатибилан са циљевима Стратешке процене јер интегрална заштита животне средине подразумева и унапређење квалитета живота.

Циљ плана - Јачање руралних подручја уз функционално повезивање са урбаним центрима је у великој мери компатибилан са циљевима Стратешке процене јер су међусобно условљени и у синергијском дејству омогућавају њихов компаративни развој, уз примену адекватних мера заштите.

Циљ плана - Очување, унапређење и заштита природе, посебних природних вредности, културних добара и предела, важних за регионални идентитет је компатибилан са циљевима Стратешке процене јер се односи на заштиту животне средине и одрживи развој.

Циљ плана - Повећање саобраћајне приступачности и опремљености простора техничком инфраструктуром је компатибилан са циљевима Стратешке процене јер ће се смањити негативни утицаји на природне ресурсе и здравље становништва.

Циљ плана - Планирање и одрживо коришћење природних ресурса и коришћење обновљивих извора енергије компатибилан је са циљевима Стратешке процене јер подразумева смањење негативних притисака и загађивање животне средине.

4. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА РЕГИОНАЛНОГ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

4.1. ПРИКАЗ ПРОЦЕЊЕНИХ УТИЦАЈА ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА И ОПИС МЕРА ЗА СПРЕЧАВАЊЕ И ОГРАНИЧАВАЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА И УВЕЋАЊЕ ПОЗИТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Приказ процењених утицаја

Заштита животне средине је један од приоритетних друштвених задатака. Данас присутне негативне последице углавном су последица погрешно планирање, изградње насеља, саобраћајних система, неконтролисаних и неадекватне употребе енергије, као и непознавања основних законитости из домена животне средине.

У оквирима изнетих ставова промене које су последица прилагођавања природе потребама човека могу бити онакве какве он очекује, али могу бити, и често јесу, сасвим неповољне и за њега самог. Скуп таквих промена за собом повлачи врло сложене последице, које у принципу имају повратно деловање на иницијаторе промена, доводећи тако до нових стања и нових последица.

Циљ израде Стратешке процене је сагледавање могућих негативних утицаја на квалитет животне средине и предвиђених мера за њихово смањење, односно довођење у прихватљиве оквири не стварајући конфликте у простору и водећи рачуна о капацитету животне средине на посматраном простору.

Да би се постављени циљеви остварили, потребно је сагледати РПП АПВ предвиђене активности и мере за смањење потенцијално негативних утицаја.

Стратешка процена се бави генералном и општом анализом и проценом могућих утицаја планираних решења заштите животне средине у РПП АПВ, а не појединачним објектима и активностима које се планирају на предметној локацији.

У стратешкој процени, акценат је стављен на анализу планских решења, која доприносе заштити животне средине и подизању квалитета живота на посматраном простору.

У том контексту, у Стратешкој процени се анализирају могући утицаји планираних активности на животну средину и планске мере заштите које ће потенцијалне негативне ефекте плана довести на ниво прихватљивости, а који ће се вредновати у односу на дефинисане индикаторе.

Приказ процењених утицаја варијантних решења

Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину не прописује шта су то варијантна решења плана која подлежу стратешкој процени утицаја, али у пракси се морају разматрати најмање две варијанте:

- 1) Варијанта да се план не усвоји и имплементира (Status quo)-варијанта рецесивног раста, и
- 2) Варијанта да се план усвоји и имплементира (варијанта одрживог развоја).

Варијантна решења РПП АПВ представљају различите рационалне начине, средства и мере реализације циљева плана у појединим секторима развоја, кроз разматрање могућности коришћења одређеног простора за специфичне намене и активности.

Укупни ефекти РПП АПВ, па и утицаји на животну средину, могу се утврдити само поређењем са постојећим стањем, са циљевима и решењима РПП АПВ.

Ограничавајући се у том контексту на позитивне и негативне ефекте које би имало доношење или недоношење предметног плана, Стратешка процена ће се бавити разрадом обе варијанте.

4.1.1. ПРОЦЕНА УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ У ВАРИЈАНТИ ДА СЕ ПЛАН НЕ ПРИМЕНИ

Табела 11: Циљеви стратешке процене

1.	Заштита и одрживо коришћење природних ресурса-ваздуха, воде и земљишта
2.	Заштита природног наслеђа - заштићених природних добара, биодиверзитета, геодиверзитета и заштита предела
3.	Унапређење управљања отпадом
4.	Минимизација загађивања у урбаним, индустријским, пољопривредним и другим угроженим подручјима
5.	Рационална експлоатација минералних сировина
6.	Фаворизација коришћења ОИЕ
7.	Смањење притисака на животну средину од саобраћајних, привредних и других антропогених активности и утицаја

Табела 12. Процена утицаја у односу на циљеве стратешке процене утицаја у варијанти да се План (не) примени

Сектор плана	Сценарио тренда развоја	Циљеви стратешке процене													
		Status quo							Сprovedен план						
		1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7
Заштита ваздуха	Загађење ваздуха од саобраћаја, енергетике и привредних активности	-	-	-	-	-	-	-							
	Неуспостављен регистар извора загађивања на територији Покрајине	-	-	-	-	-	-	-							
Заштита ваздуха	Израда локалних регистара загађивања ваздуха								+	+	+	+	+	+	+
	Обезбеђење редовног рада аутоматских мониторинг станица у саставу државне мреже								+	+	0	+	0	+	+
	Успостављање аутоматског мониторинга ваздуха на значајним емитерима (индустријска ложишта изнад 50MW)								+	+	0	+	0	+	+
Заштита водног ресурса	Основни водоносни комплекс из кога се снабдева већина водоводних система у Војводини је оптерећен природним органским материјама („жута вода“), великом укупном минерализацијом, гвожђем, амонијаком, арсеном и др.	-	0	0	-	0	0	-							
	Мала покривеност становништва јавним системом канализације	-	-	0	-	0	0	-							
	Непотпун регистар извора загађивања вода (површинских и подземних)	-	-	-	-	-	0	-							
Заштита водног ресурса	Адекватна заштита квалитета вода (изворишта вода регионалног и локалног значаја и њиховог одрживог коришћења и система за снабдевање становништва водом)								+	+	+	+	+	0	+
	Адекватна заштита од вода (одбрана од поплава и успостављање контроле и планског усмеравања експлоатације грађевинских материјала из речних корита у складу са принципима контролисаног "управљања речним наносом")								+	+	+	+	+	0	+
	Санација и ревитализација Великог Бачког канала								+	+	0	+	0	0	+
	Успостављање мреже мониторинга емисије отпадних вода								+	+	+	+	0	0	+
	Континуирано праћење квалитета површинских и подземних вода								+	+	+	+	0	0	+
	Даља деградација земљишта услед неизграђене комуналне инфраструктуре	-	-	-	-	-	0	-							
Заштита земљишта	Неадекватно наводњавање и интензивна примена агрохемијских мера у пољопривредној производњи	-	-	0	-	0	0	-							
	Неконтролисано депоновање комуналног и опасног отпада	-	-	-	-	0	0	-							
	Стихијско заузимање пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе, посебно у рубним зонама градова и дуж саобраћајница	-	-	0	-	-	0	-							
	Израда катастра деградираних и контаминираних локалитета								+	+	+	+	+	0	+
Заштита земљишта	Изградња комуналне инфраструктуре								+	+	+	+	+	+	+
	Контролисана примена хемијских препарата у пољопривреди								+	+	+	+	0	0	+
	Евидентирање ерозионих подручја и примена антиерозивних мера заштите								+	+	0	+	+	0	+
	Успостављање ефикасних механизма заштите плодних ораничних земљишта и предузимање мера за спречавање еколошких и здравствених ризика								+	+	0	+	+	0	+
	Успостављање еколошки оптималних односа између пољопривредног и шумског земљишта (изградња ветрозаштитних појасева)								+	+	+	+	0	0	+
	Експлоатација минералних сировина и деградирање земљишта без примене мера санације и рекултивације	-	-	-	-	-	-	-							
Минералне сировине	Остављање могућности за отварања нових локалитета за експлоатацију шљунка	-	-	-	-	-	-	-							
	Истраживања и експлоатација нафте и гаса у складу са принципима одрживог развоја уз примену мера санације и рекултивације								у	у	0	у	у	0	у
Минералне сировине	Експлоатација кречњака на северним падинама Фрушке горе уз примену мера санације и рекултивације								у	у	0	у	у	0	у
	Експлоатација и прерада опекарских и геолошких ресурса по принципима БАТ технологија								+	+	0	+	+	0	+
	Експлоатација угља у руднику "Ковин" уз примену мера санације и рекултивације								у	у	0	у	у	0	у
Заштита од буке, јонизујућих и нејонизујућих зрачења	Неуспостављање мониторинг система на простору плана (буке, јонизујућег и нејонизујућег зрачења)	-	-	0	-	-	0	-							

ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА
РЕГИОНАЛНОГ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

	Задржавање транзитног саобраћаја у урбаним срединама	-	-	-	-	0	0	-								
	Неизрађене стратешке карате буке и не урађено акустичко зонирање са мерама заштите од буке	-	-	0	-	-	-	-								
	Контрола степена излагања нејонизујућем зрачењу у животnoj средини и контрола спроведених мера заштите од нејонизујућих зрачења									0	+	0	+	0	+	+
	Адекватна заштита људи и животне средине од јонизујућих зрачења (објекти и просторије у којима се производе и складиште извори јонизујућих зрачења или са њима раде, неопходно је да одговарају техничким, сигурносним и другим прописаним условима који обезбеђују заштиту од јонизујућег зрачења)									0	0	0	у	0	+	у
	Смањивање нивоа буке поред саобраћајница и индустрија које угрожавају становање									+	+	+	+	+	0	+
Заштита природних добара, заштита биљног и животињског света, станишта и биодиверзитета, предела	Процес угрожавања биљног и животињског света, станишта и биодиверзитета се наставља услед непоштовања режима и мера заштите природних добара (испуштање отпадних вода без пречишћавања, експлоатација минералних сировина, непланско одлагање отпада, ...)	-	-	-	-	-	-	-								
Заштита природних добара, заштита биљног и животињског света, станишта и биодиверзитета, предела	Повећање укупне површине под заштитом и успостављање еколошке мреже									+	+	+	у	у	у	у
	Идентификација подручја за NATURA 2000									0	+	0	0	0	0	0
	Заштита и адекватно управљање свим заступљеним типовима предела (природним и културним)									+	+	+	у	у	у	у
	Заштита и очување биодиверзитета и природног генофонда									+	+	у	+	у	у	у
	Очување, санација, реконструкција и ревитализација фрагилних екосистема									+	+	+	+	у	у	+
Заштита културно-историјске баштине	Велики број изузетне културне баштине угрожен различитим узрочницима (недостатак буџетских средстава за техничку заштиту културних добара, непоштовање услова заштите, непримерена легализација, загађивачи и сл.)	0	у	у	0	0	0	0								
	Заштита културног наслеђа недовољна, непланска, спорадична, а у појединим случајевима и недовољно стручна	0	0	0	0	0	0	0								
Заштита културно-историјске баштине	Заштита културних добара на подручју АП Војводине									0	0	0	0	0	0	0
	Неговање мултикултуралности									0	0	0	0	0	0	0
Становништво	Наставља се процес депопулације и старења становништва и одумирање насеља	0	0	0	0	0	0	0								
	Емиграција младих из руралних подручја	у	0	0	у	0	0	у								
	Велика стопа незапослености	0	0	0	0	0	0	0								
Становништво	Спровођење мера које теже да повећају фертилитет позитивним подстицајима									0	0	0	0	0	0	у
Привреда	Застарела технологија и недовољан ниво инвестиционе активности – инсталисани производни капацитети са технолошког аспекта ограничавају квалитет и конкурентност производа	-	-	-	-	-	у	-								
	Висока незапосленост и висок одлив квалитетних кадрова у иностранство	-	-	-	-	-	-	-								
	Неприлагођеност образовног система потребама привреде и слаба повезаност универзитета и развојно-истраживачких институција са привредом	0	0	0	0	0	0	0								
Привреда	Примена одговарајуће технологије и процеса производње како би се негативни утицаји на животну средину свели на минимум									+	+	+	+	+	+	+
	Заустављање прекомерног ширења индустријских локалитета на рачун квалитетног пољопривредног земљишта									+	+	+	+	+	0	+
	Фаворизација „brownfield“ инвестиција									+	+	+	+	+	+	+
Пољопривреда	Уситњеност земљишних поседа	-	у	у	у	у	0	у								
	Екстензивна производња по структури и приносима	-	у	0	у	0	0	-								
	Деградација пољопривредног земљишта ерозијом	-	-	0	-	0	0	-								
	Рационално коришћење земљишног фонда									+	+	+	+	+	+	+
	Развој и фаворизација еколошке (органске) пољопривреде									+	+	0	+	0	0	+
Водопривредна инфраструктура	Изградња водоводне мреже не прати изградњу канализационе мреже	-	-	0	-	0	0	-								
	Велики број загађивача површинских и подземних вода	-	-	-	-	у	0	-								

ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА
РЕГИОНАЛНОГ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

	Мала покривеност канализационом мрежом и непостојање ППОВ	-	-	-	-	0	0	-								
	Непостојање организованог приступа наводњавању (мање од 50% изграђених капацитета у функцији)	-	0	0	-	0	0	-								
	Неконтролисано наводњавање и коришћење подземних вода од стране индивидуалних пољопривредних произвођача	-	-	0	-	0	0	-								
Водопривредна инфраструктура	Идентификација загађивача површинских и подземних вода									+	+	+	+	+	0	+
	Формирање пет регионалних система водоснабдевања (Сремски систем, Новосадски систем, Бачки систем, Систем горње Тисе, Јужнобанатски систем)									+	+	0	+	0	0	+
	Снабдевање водом за технолошке потребе фаворизацијом коришћења површинских вода (осим у случају индустрија које користе квалитетну воду за пиће-прехранбене индустрије)									+	0	0	+	0	0	+
	Каналисање сепарационим системом и пречишћавање отпадних вода (ППОВ) свих насеља већих од 5.000 ЕС и мањих насеља која се налазе у зони заштите изворишта									+	+	+	+	0	0	+
	Одводњавање и заштита од унутрашњих вода (реконструкција и изградња система за одводњавање са отвореном каналском мрежом и изградња хоризонталне цевне дренаже на "тешким" земљиштима)									+	+	+	+	0	0	+
	Изградња великих хидроелектрана (ХЕ Нови Сад на Дунаву и ХЕ Обреж на Сави), малих хидроцентраља (брана на Тиси код новог Бечеја), хидроелектрана на ХС ДТД, на рекама Караш и Нера) и изградња минихидроелектрана на подручју Фрушке Горе и Вршачког Брега									у	у	0	+	0	+	+
	Одбрана од поплава и регулација река									+	+	+	+	0	0	+
Саобраћајна инфраструктура	Недовољно учешће путева високог ранга и неодговарајуће стање путева	-	-	-	-	0	-	-								
	Запуштена мрежа локалних пруга и индустријских колосека	-	-	0	-	у	0	-								
	Непостојање Ро-Ро терминала у лукама на УПП Србије представља значајно ограничење за будући развој водног саобраћаја и искоришћавање његових потенцијала	у	у	0	-	0	0	у								
Саобраћајна инфраструктура	Завршетак изградње аутопута Хоргош - Нови Сад (Коридор Хb) и државних путева I реда (М- 21.1, М-24)									+	у	у	+	0	0	+
	Активности на реализацији (пројектовање и изградња) обилазница око насеља као сегмената постојећих путних праваца, мостова, тунела									+	+	+	+	0	0	+
	Изградња и модернизација железничког коридор Х, Ревитализација, модернизација и допуна мреже									+	0	0	+	0	0	+
	Унапређење и развој речног транспорта рехабилитацијом унутрашњих пловних путева (обезбеђењем чишћења, продубљивања, сигнализације и одржавања, реконструкцијом, изградњом и модернизацијом лука, изградњом и увођењем речног информационог система и изградњом марина на пловној мрежи)									+	у	у	у	0	0	+
	Формирање цивилног аеродрома (Нови Сад – Ченеј) и реконструкција постојећих аеродрома									у	у	0	у	0	0	у
Енергетика и енергетска инфраструктура	Неосавременавање енергетских производних преносних и дистрибуционих објеката и инфраструктуре, мали степен енергетске ефикасности (резултираће негативним трендовима у развоју простора у обухвату Плана и негативним ефектима на животну средину)	-	-	-	-	-	-	-								
	Задржавање постојећег друмског нафтоводног транспортног система	-	-	0	-	у	0	-								
	Даље опадање поузданости енергетских инфраструктурних мрежа и опреме услед старости (велики загађивачи животне средине)	-	-	0	-	0	0	-								
	Недовољна супституција електричне енергије за топлотне потребе путем даљинског грејања, гасификације и обновљивих извора енергије	-	-	-	-	-	-	-								
	Неравномерна доступност корисника енергетској инфраструктури	-	-	-	-	-	0	-								
Енергетика и енергетска инфраструктура	Сигурно и економично снабдевања привреде и становништва енергијом и повећање енергетске ефикасности у секторима потрошње енергије									+	+	+	+	0	+	+
	Изградња паневропског нафтовода и система продуктовода									+	+	0	+	0	0	+
	Реконструкција постојећег система даљинског грејања и постојећих ТЕ-ТО, и изградња нових парно-гасних ТЕ-ТО									+	0	0	+	0	0	+

ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА
РЕГИОНАЛНОГ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Обновљиви извори енергије	Немогућност усаглашавања корисника простора са условима заштите околине (при изградњи ветроелектрана, малих хидроелектрана, соларних електрана и коришћењу биомасе из шумарства)	-	-	0	-	-	-	-										
Обновљиви извори енергије	Повећање коришћења капацитета ОИЕ за 10% у односу на укупну потрошњу енергије, до 2014. године									+	+	+	+	+	+	+	+	
	Пројектовање нових енергетски ефикасних зграда и реконструкција постојећих уз поштовање принципа енергетске ефикасности									+	0	0	+	+	+	+	+	
Електронска комуникациона инфраструктура	Недовољно праћење савремених технологије развоја електронске комуникационе инфраструктуре (фиксна, мобилна телефонија, интернет, радиодифузна и информациона инфраструктура) резултираће стагнацијом и назадовањем у привредном и целокупном развоју простора у обухвату Плана	0	0	0	0	0	0	0	0									
Електронска комуникациона инфраструктура	Обезбеђивање интерконективних веза, развој домаће електронске комуникационе индустрије и обезбеђење вишеструких нивоа заштите у циљу сигурности и безбедности електронског комуникационог сектора									0	0	0	0	0	0	0	0	
	Транспорт у нижим равнинама мреже засниван искључиво на оптичким кабловима									0	у	0	0	0	0	0	у	
	Даљи развој мобилне мреже и наставак увођења GPRS/EDGE технологије и обезбеђење покривањем применом 3G технологије									0	у	0	0	0	0	0	у	
Управљање отпадом	Неразвијена комунална инфраструктура. Неуспостављен систем управљања отпадом и одлагање отпада без предтретмана на неприхватљиве локације и неуређене депоније.	-	-	-	-	-	-	-	-									
Управљање отпадом	Сепарација отпада на месту настајања и рециклажа									+	+	+	+	+	+	+	+	
	Адекватно управљање опасним отпадом и отпадом животињског порекла									+	+	+	+	0	0	+		
	Изградња регионалних депонија комуналног отпада (9 регионалних центара)									+	+	+	+	0	0	+		
	Санација и рекултивација локалитета напуштених, неуређених депонија и депонија индустријског отпада									+	+	+	+	+	+	+	+	
Шуме и шумско земљиште (природни ресурс), Шумарство, ловство	Неповољно затечено стање шума (доминантно изданачко порекло и знатна разређеност	-	-	0	-	0	0	-	-									
	Неповољна и недовољна бројност дивљачи и неповољан полни и квалитативни састав	0	-	0	0	0	0	0	0									
	Недовољна шумовитост	-	-	у	-	0	0	-	-									
Шуме (природни ресурс), шумарство и ловство	Повећање површина под шумама уз одговарајући избор врста за пошумљавање (у зависности од типа земљишта)									+	+	+	+	0	0	+		
	Формирање репроцентара и повећање бројности и структуре популација дивљачи и квалитета трофеја									0	+	0	0	0	0	0		
Туризам	Недовољна искоришћеност геосаобраћајног положаја, значајног туристичког потенцијала	0	-	0	0	0	0	0	0									
	Недовољно развијен квантитет и квалитет смештајних капацитета	-	-	-	-	0	0	-	-									
Туризам	Формирање нових и реализација започетих дестинација туристичке понуде и коридора (Нови Сад, Фрушка Гора, Бања Јунаковић, Кањижа...)									у	у	у	у	0	0	у		
	Јачање и рехабилитација пратеће инфраструктуре у функцији туризма									+	+	+	+	0	0	+		

+	- Унапређење животне средине
-	- Деградација животне средине
0	- Без значајних промена (постојеће стање животне средине)
у	- Условно

4.2. ПОРЕЂЕЊЕ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА И ПРИКАЗ РАЗЛОГА ЗА ИЗБОР НАЈПОВОЉНИЈЕГ РЕШЕЊА

Разлози за избор најповољнијег варијантног решења

Избор најповољнијег решења врши се на основу анализе свих позитивно и негативно оцењених ефеката сваког сектора плана из табела за оцењивање варијанти.

Табела 13. Заштита воде, ваздуха, земљишта

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Status quo		Велики број деградираних локалитета на територији Покрајине Непостојање јединствене евиденције о загађивачима на територији Покрајине (вода, ваздух, земљиште) Слабо контролисана примена агротехничких мера у пољопривредној производњи Непостојање ППОВ, гасификације, задржавање теретног саобраћаја у насељима... итд. загађење ваздуха од саобраћаја, енергетике и привредних активности Основни водоносни комплекс из кога се снабдева већина водоводних система у Војводини је оптерећен природним органским материјама („жута вода“), великом укупном минерализацијом, гвожђем, амонијаком, арсеном и др. Мала покривеност становништва јавним системом канализације Даља деградација земљишта услед непостојања комуналне инфраструктуре Неконтролисано депоновање комуналног и опасног отпада Стихијско заузимање пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе, посебно у рубним зонама градова и дуж саобраћајница
Са планом	Израда локалних регистара загађивања ваздуха Обезбеђење редовног рада аутоматских мониторинг станица у саставу државне мреже Успостављање аутоматског мониторинга ваздуха на значајним емитерима (индустријска ложишта изнад 50MW) Адекватна заштита квалитета вода (изворишта вода регионалног и локалног значаја и њиховог одрживог коришћења и система за снабдевање становништва водом) Адекватна заштита од вода (одбрана од поплава и успостављање контроле и планског усмеравања експлоатације грађевинских материјала из речних корита у складу са принципима контролисаног "управљања речним наносом") Санација и ревитализација Великог Бачког канала Успостављање мреже мониторинга емисије отпадних вода Континуирано праћење квалитета површинских и подземних вода Израда катастра деградираних и контаминираних локалитета Изградња комуналне инфраструктуре Контролисана примена хемијских препарата у пољопривреди	

	Евидентирање ерозионих подручја и примена антиерозивних мера заштите	
	Успостављање ефикасних механизма заштите плодних ораничних земљишта и предузимање мера за спречавање еколошких и здравствених ризика	
	Успостављање еколошки оптималних односа између пољопривредног и шумског земљишта (изградња ветрозаштитних појасева)	

Табела 14. Заштита од буке, јонизујућег и нејонизујућег зрачења

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Status quo		Неуспостављање мониторинг система на простору Плана (буке, јонизујућег и нејонизујућег зрачења) Задржавање транзитног саобраћаја у урбаним срединама Неизрађене стратешке карте буке и неизрађено акустичко зонирање, са мерама заштите од буке
Са планом	Контрола степена излагања нејонизујућем зрачењу у животној средини и контрола спроведених мера заштите од нејонизујућих зрачења Адекватна заштита људи и животне средине од јонизујућих зрачења (објекти и просторије у којима се производе и складиште извори јонизујућих зрачења или са њима раде, неопходно је да одговарају техничким, сигурносним и другим прописаним условима који обезбеђују заштиту од јонизујућег зрачења) Смањивање нивоа буке поред саобраћајница и индустрија које угрожавају становање	

Табела 15. Минералне сировине

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Status quo		Експлоатација минералних сировина и деградирање земљишта без примене мера санације и рекултивације Остављање могућност за отварања нових локалитета за експлоатацију шљунка
Са планом	Истраживања и експлоатација нафте и гаса у складу са принципима одрживог развоја уз примену мера санације и рекултивације Експлоатација кречњака на северним падинама Фрушке горе уз примену мера санације и рекултивације Експлоатација и прерада опекарских и геолошких ресурса по принципима БАТ технологија Истраживања и експлоатација нафте и гаса у складу са принципима одрживог развоја уз примену мера санације и рекултивације	

Табела 16. Шуме, шумско земљиште, шумарство и ловство

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Status quo		Неповољно затечено стање шума (доминантно изданачко порекло и знатна разређеност) Неповољна и недовољна бројност дивљачи и неповољан полни и квалитативни састав Усмереност производње на мањи број дрвенастих врста Недовољна шумовитост
Са планом	Повећање површина под шумама уз одговарајући избор врста за пошумљавање (у зависности од типа земљишта) Формирање репроцентара и повећање бројности и структуре популација дивљачи и квалитета трофеја	

Табела 17. Заштита природних добара, биодиверзитет и предели

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Status quo		Процес угрожавања биљног и животињског света, станишта и биодиверзитета се наставља услед непоштовања режима и мера заштите природних добара (испуштање отпадних вода без пречишћавања, експлоатација минералних сировина, непланско одлагање отпада, ...)
Са планом	Повећање укупне површине под заштитом и успостављање еколошке мреже Идентификација подручја за NATURA 2000 Заштита и адекватно управљање свим заступљеним типовима предела (природним и културним) Заштита и очување биодиверзитета и природног генофонда Очување, санација, реконструкција и ревитализација фрагилних екосистема	

Табела 18. Заштита културно-историјске баштине

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Status quo		Велики број изузетне културне баштине угрожен различитим узрочницима (недостатак буџетских средстава за техничку заштиту културних добара непоштовање услова заштите, непримерена легализација, загађивачи и сл.) Заштита културног наслеђа недовољна, непланска, спорадична, а у појединим случајевима и недовољно стручна Изузетно скромна искоришћеност културне баштине као економског потенцијала и генератора развоја различитих делатности
Са планом	Заштита културних добара на подручју АП Војводине Неговање мултикултуралности	

Табела 19. Становништво

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Status quo		Наставља се процес депопулације и старења становништва и одумирање насеља Емиграција младих из руралних подручја Велика стопа незапослености
Са планом	Спровођење мера које теже да повећају фертилитет позитивним подстицајима	

Табела 20. Саобраћајна инфраструктура

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Status quo		Није достигнут жељено учешће путева високог ранга и стања путева, као и недовољна опремљеност савременим техничко-технолошким системима Недовршена планска и пројектна документација за приоритетне путне правце Запуштена мрежа локалних пруга и индустријских колосека Нефлексибилан и прегломазан систем државних железница Непостојање Ро-Ро терминала у лукама на УПП Србије представља значајно ограничење за будући развој водног саобраћаја и искоришћавање његових потенцијала Нерегулисаност за пловидбу већег дела пловних канала ДТД битно ограничава искоришћење потенцијала овог пловног пута Развој општинске путне мреже може довести до мањег повећања емисије и загађивања ваздуха и повећања нивоа буке. Изградња деоница државног пута (обилазница), довешће до заузимања нових површина земљишта дела планског подручја кроз које се планирају трасе саобраћајница.
Са планом	Завршетак изградње аутопута Хоргош - Нови Сад (Коридор Хb) и државних путева I реда (М- 21.1, М-24) Активности на реализацији (пројектовање и изградња) обилазница око насеља као сегмената постојећих путних праваца, мостова, тунела Изградња и модернизација железничког коридор Х, Ревитализација, модернизација и допуна мреже Унапређење и развој речног транспорта рехабилитацијом унутрашњих пловних путева (обезбеђењем чишћења, продубљивања, сигнализације и одржавања, реконструкцијом, изградњом и модернизацијом лука, изградњом и увођењем речног информационог система и изградњом марина на пловној мрежи) Формирање цивилног аеродрома (Нови Сад – Ченеј) и реконструкција постојећих аеродрома	

Табела 21. Енергетика и Енергетска инфраструктура, ОИЕ

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Status quo		Неосавременавање енергетских производних преносних и дистрибуционих објеката и инфраструктуре, мали степен енергетске ефикасности резултираће негативним трендовима у развоју простора у обухвату Плана и негативним ефектима на животну средину Задржавање постојећег друмског нафтоводног транспортног система Даље опадање поузданости енергетских инфраструктурних мрежа и опреме услед старости (велики загађивачи животне средине) Недовољна супституција електричне енергије за топлотне потребе путем даљинског грејања, гасификације и обновљивих извора енергије Неравномерна доступност корисника енергетској инфраструктури Немогућност усаглашавања корисника простора са условима заштите околине (при изградњи ветроелектрана, малих хидроелектрана, соларних електрана и коришћењу биомасе из шумарства) Нерационална експлоатација необновљивих извора енергије
Са планом	Сигурно и економично снабдевања привреде и становништва енергијом и повећање енергетске ефикасности у секторима потрошње енергије Изградња паневропског нафтовода и система продуктовода Реконструкција постојећег система даљинског грејања и постојећих ТЕ-ТО, и изградња нових парно-гасних ТЕ-ТО Повећање коришћења капацитета ОИЕ за 10% у односу на укупну потрошњу енергије, до 2014. године Пројектовање нових енергетски ефикасних зграда и реконструкција постојећих уз поштовање принципа енергетске ефикасности	

Табела 22. Електронска комуникациона инфраструктура

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Status quo		Недовољно праћење савремених технологије развоја електронске комуникационе инфраструктуре (фиксна, мобилна телефонија, интернет, радиодифузна и информациона инфраструктура) резултираће стагнацијом и назадовањем у привредном и целокупном развоју простора у обухвату Плана
Са планом	Обезбеђивање интерконективних веза, развој домаће електронске комуникационе индустрије и обезбеђење вишеструких нивоа заштите у циљу сигурности и безбедности електронског комуникационог сектора Транспорт у нижим равнима мреже засниван искључиво на оптичким кабловима Даљи развој мобилне мреже и наставак увођења GPRS/EDGE технологије и обезбеђење покривањем применом 3G технологије	

Табела 23. Водопривредна инфраструктура

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Status quo		Изградња водоводне мреже не прати изградњу канализационе и изградњу Велики број загађивача површинских и подземних вода Мала покривеност канализационом мрежом и непостојање ППОВ непостојање организованог приступа наводњавању (мање од 50% изграђених капацитета у функцији) Неконтролисано наводњавање и коришћење подземних вода индивидуалних пољопривредних произвођача
Са планом	Идентификација загађивача површинских и подземних вода Формирање пет регионалних система водоснабдевања (Сремски систем, Новосадски систем, Бачки систем, Систем горње Тисе, Јужнобанатски систем) Снабдевање водом за технолошке потребе фаворизацијом коришћења површинских вода (осим у случају индустрија које користе воду квалитета воде за пиће-прехранбене индустрије) Каналисање сепарационим системом и пречишћавање отпадних вода (ППОВ) свих насеља већих од 5.000 ЕС, и мањих насеља која се налазе у зони заштите изворишта Одводњавање и заштита од унутрашњих вода (реконструкције и изградње система за одводњавање са отвореном каналском мрежом и изградња хоризонталне цевне дренаже на "тешким" земљиштима) Изградња великих хидроелектрана (ХЕ Нови Сад на Дунаву и ХЕ Обреж на Сави), малих хидроцентрала (брана на Тиси код новог Бечеја), хидроелектрана на ХС ДТД, на рекама Караш и Нера) и изградња минихидроелектрана на подручју Фрушке Горе и Вршачког Брега Одбрана од поплава и регулација река	

Табела 24. Управљање отпадом

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Status quo		Не постојање система управљања отпадом. Одлагање отпада без икаквог предtretмана на неприхватљивим локацијама. Велики број неуређених одлагалишта отпада која загађују животну средину и угрожавају здравље становништва
Са планом	Сепарација отпада на месту настајања и рециклажа Адекватно управљање опасним отпадом и отпадом животињског порекла Изградња регионалних депонија комуналног отпада (9 регионалних центара) Санација и рекултивација локалитета неуређених депонија и депонија индустријског отпада	

Табела 25. Привреда

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Status quo		Застарела технологија и недовољан ниво инвестиционе активности – инсталирани производни капацитети са технолошког аспекта ограничавају квалитет и конкурентност производа Висока незапосленост и висок одлив квалитетних кадрова у иностранство Неприлагођеност образовног система потребама привреде и слаба повезаност универзитета и развојно-истраживачких институција са привредом Уситњеност земљишних поседа Екстензивна производња по структури и приносима Деградиција пољопривредног земљишта ерозијом Недовољна искоришћеност геосаобраћајног положаја, значајног туристичког потенцијала Недовољно развијен квантитет и квалитет смештајних капацитета
Са планом	Примена одговарајуће технологије и процеса производње како би се негативни утицаји на животну средину свели на минимум Заустављање прекомерног ширења индустријских локалитета на рачун квалитетног пољопривредног земљишта Фаворизација „brownfield“ инвестиција Рационално коришћење земљишног фонда Развој и фаворизација еколошке (органске) пољопривреде Формирање нових или започетих дестинација туристичке понуде и коридора (Нови Сад, Фрушка Гора, Бања Јунаковић, Кањижа...) Јачање и рехабилитација пратеће инфраструктуре у функцији туризма	

Могући позитивни и негативни ефекти варијанти Плана показују следеће:

1. У варијанти да се План не донесе (варијанта рецесивног раста) и да се развој настави по досадашњем тренду могу се очекивати само негативни ефекти код готово сваког сектора и ниједан позитиван ефекат у односу на циљеве стратешке процене утицаја.
2. У варијанти да се План имплементира (варијанта одрживог развоја) могу се очекивати бројни позитивни ефекти у сваком сектору, који отклањају већину негативних тенденција у развоју посматране локације ако се план не би имплементирао.

Важно је напоменути да су, када је реч о позитивним и негативним ефектима Плана, побољшања и погоршања стања у обе варијанте врло мала и у просторном смислу и по интензитету, с обзиром да планиране активности нису загађујуће у мери која може значајно оптеретити капацитет простора.

На основу изнетог може се закључити да је варијанта доношења предложеног Плана знатно повољнија у односу на варијанту да се план не донесе.

4.3. ПРИКАЗ ПРОЦЕЊЕНИХ УТИЦАЈА РПП АПВ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ И ОПИС МЕРА ЗА СПРЕЧАВАЊЕ И ОГРАНИЧАВАЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА И УВЕЋАЊЕ ПОЗИТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Све намене у простору на подручју обухвата РПП АПВ, делатности и развојни процеси, расположиви потенцијали и наведена ограничења, које се манифестују одређеним утицајима на окружење, могу утицати на квалитет животне средине, угрожавајући је и деградирајући је. С обзиром на то да се ради о простору на чијим ће појединим деловима активности бити интензивније, у остваривању система заштите животне средине надлежни органи, правна и физичка лица морају бити одговорна

за сваку активност, којом мењају или могу променити стање и услове у природној и антропогену животну средину.

У смислу смањивања и елиминисања могућих промена и негативних утицаја на животну средину неопходно је поштовање основних начела заштите животне средине и основних начела у планирању и остваривању планских решења, која се односе на заштиту природних ресурса, природних и културних вредности и уређење предметног простора.

Као што је већ истакнуто, циљ израде Стратешке процене је сагледавање могућих негативних утицаја планских решења на квалитет животне средине и прописивање одговарајућих мера за њихово смањење, односно довођење у прихватљиве оквире дефинисане законском регулативом. Да би се постављени циљ остварио, потребно је сагледати Планом предвиђене активности. Стратешка процена која се ради за ниво РПП АПВ бави се генералном анализом и проценом могућих утицаја планираних решења на животну средину. Детаљније анализе појединачних објеката и њихових утицаја на животну средину разматраће се у оквиру стратешких процена утицаја на нижем хијерархијском нивоу и у оквиру процена утицаја појединачних објеката/пројеката на животну средину за које надлежни орган утврди потребу израде оваквог документа, неопходног за добијање одобрења за изградњу.

У Стратешкој процени, у првом делу, анализирана су сва планска решења и извршено је идентификовање оних која у одређеној мери могу угрозити квалитет елемената животне средине у фази реализације Плана. У том контексту, у Стратешкој процени се анализирају могући утицаји планираних активности на чиниоце животне средине и дефинишу планске мере заштите које ће потенцијална загађења довести на ниво прихватљивости, односно у границе дефинисане законском регулативом.

4.3.1. ОПИС МЕРА ЗА СПРЕЧАВАЊЕ И ОГРАНИЧАВАЊЕ НЕГАТИВНИХ, ОДНОСНО УВЕЋАЊЕ ПОЗИТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Дефинисање мера заштите има за циљ обезбеђивање услова да се постојеће стање животне средине **очува**, у појединим сегментима и **унапреди**, а пре свега, да се **спречи** потенцијално негативно деловање.

4.3.1.1. Мере заштите ваздуха

Заштита ваздуха ће се обезбедити кроз примену следећих мера:

- Коришћењем еколошких енергената (електрична енергија, сунчева енергија, биомаса, геотермална енергија и др.) за грејање будућих туристичких капацитета и мањих производних погона. За све нове привредне објекте, као потенцијалне загађиваче, и постојеће загађиваче, уколико не поштују правило употребе еколошких енергената ради задовољавања нивоа квалитета ваздуха, обавезна је уградња филтера у димњацима;
- Реконструкцијом постојеће путне мреже и успостављањем заштитних зона са заштитним зеленилом уз саобраћајнице за све категорије путева у складу са Законом, као мера заштите од буке и аерозагађења. Побољшање квалитета постојеће путне мреже односиће се, пре свега, на локалне путеве који се налазе у најлошијем стању (асфалтирање макадамских и санирање земљаних путева);
- У градовима и насељима са сконцентрисаним разноврсним изворима загађивања, заштита ваздуха ће се спроводити применом комплексних мера: унапређењем система мониторинга квалитета ваздуха, уградњом филтера у индустријским димњацима; променом режима саобраћаја у насељу; адекватним третманом комуналног и индустријског отпада; формирањем заштитних зелених појасева око извора загађивања ваздуха и др.;
- Спровођењем поступка процене утицаја на животну средину и израдом студије у којој ће бити дефинисане и мере у вези са заштитом од буке и аерозагађења за алтернативну трасу инфраструктурног коридора.

4.3.1.2. Мере за заштиту вода

У циљу заштите квалитета вода (површинских и подземних) предвиђене су следеће активности:

- Решавање снабдевања становништва водом у насељима упоредо са решавањем питања одвођења и третмана отпадних вода;
- Санација и ревитализација објеката и опреме водоводне инфраструктуре, направити приоритете по насељима, односно засецима, и изградњу нових објеката вршити у складу са санитарно-техничким условима изградње и уређења;

- Дефинисање зона изворишта и одређивање зона и мера санитарне заштите свих изворишта (регионалних и локалних) висококвалитетних површинских и подземних вода.
- Земљиште и водене површине у подручју заштите изворишта водоснабдевања морају бити заштићени од намерног или случајног загађивања и других утицаја који могу неповољно деловати на издашност извора и здравствену исправност воде. У складу са тим, све активности у простору које утичу на промену квалитета воде у водоносним слојевима или површинским токовима, морају бити забрањене.
- У подручјима на којима се налазе изворишта која се користе или су планирана за снабдевање водом за пиће, установљавају се три зоне заштите: шира зона заштите, ужа зона заштите и зона непосредне заштите. У циљу заштите вода обавезно је уређење и одржавање уже *зоне заштите изворишта* у складу са Правилником о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања ("Службени гласник РС ", бр. 92/08)
- Контрола квалитета воде за пиће (физичко-хемијски и микробиолошки стандарди) од стране стручних служби на локалном нивоу;
- Забрана неконтролисаног каптирања извора без обзира на издашност;
- Забрана неадекватног каптирања и експлоатације термоминералних вода – у циљу заштите формирати зоне санитарне заштите издани термоминералних вода (елиминација појединих активности по зонама);
- Код непосредне реализације пројеката изградње водопривредних и других објеката и захвата у коришћењу водних ресурса или коришћењу водних система обавезна је израда студије о процени утицаја на животну средину, а пре свега са становишта: процене ризика од свих врста и степена загађења вода и тла и процене и прогнозе "оводњености" као основног чиниоца опстанка живота у постојећим екосистемима, у зонама утицаја;
- Очување квалитета површинских и подземних вода у складу са захтеваном класом;
- У циљу подизања нивоа санитације насеља и боље заштите квалитета вода у водопријемнику сакупљање и евакуацију отпадних вода вршити преко сепарационог канализационог система (раздвајање колектора за отпадне воде од колектора кишне канализације);
- Изградња уређаја (постројења) за пречишћавање отпадних вода;
- Обавезно пречишћавање свих отпадних вода (комуналних и индустријских) пре испуштања у водопријемник сагласно стандардима прописаним законом;
- Отпадне воде из привредних (занатских) објеката мораће да испуне стандарде ефлуента, ниво квалитета, да би смеле да буду упуштене у колекторе за отпадне воде насеља. Зависно од врсте и типа загађене воде вршиће се њихово претходно пречишћавање кроз предтретман, па ће тек онда ићи на заједничко пречишћавање са санитарним и атмосферским отпадним водама;
- Поштовање услова и критеријума за унапређење и заштиту животне средине при уређењу водотока, а у зонама посебних природних вредности тежити остварењу "натуралне регулације";
- Туристички локалитети и центри ће проблем одвођења отпадних вода решавати преко уређаја за биолошко пречишћавање;
- Забрана инсталирања прљавих технологија и замена застарелих технологија са ослонцем на чистије (прелазити на технологије које захтевају мање специфичне количине воде и других сировина и материјала). Таква примена треба да буде економски стимулисана од стране државе;
- У снабдевању производних погона водом и других привредних објеката оријентисати се на што веће коришћење водотока, као комплексних система, у којима би се планским газдовањем, количина и квалитет вода одржали на жељеном нивоу;
- Увођење принципа рецикулације и поновног коришћења пречишћених отпадних вода;
- При планирању, градњи или реконструкцији производних и других привредних објеката потребно је обезбедити све подлоге на основу којих се могу утврдити и условити потребне мере заштите, захтевати и реализовати (у току саме инвестиције) начин третмана отпадних вода који даје захтевани квалитет ефлуента и не нарушава квалитет вода у пријемном водотоку, и други услови;
- Приликом издавања услова за све планиране нове привредне објекте (постројења), као потенцијалне загађиваче, или код реконструкције постојећих, морају се обезбедити све потребне сагласности и урадити студија о процени утицаја на животну средину;
- Строга контрола система организације и рада сточних фарми с циљем заштите подземних и површинских вода од неадекватног начина одлагања чврстих и течних отпадака;
- Лешеве угинулих животиња транспортовати до најближе кафилерије у складу са Законом о ветеринарству;
- Реализација програма развоја сточарства, у оквиру тога и отварање мини сточних фарми, не може почети без спроведеног поступка процене утицаја на животну средину и сагласности надлежног органа на студију о процени утицаја;
- Забрана трајног депоновања отпада, у долинама река и у зонама изворишта висококвалитетних површинских и подземних вода;

- Примена адекватног хранива за рибе како би се спречило загађивање вода пореклом из рибњака. Мењање садржаја појединих састојака воде настаје док она пролази кроз рибњак, изазвано отпаcima хране и продукцијом метаболита;
- Спровођење поступка процене утицаја на животну средину и израда студије у којој ће бити дефинисане и мере у вези са заштитом вода (начин одвођења отпадних вода, третман, и др.) за алтернативну трасу инфраструктурног коридора;
- Извођење ободних канала, код реконструкције саобраћајне инфраструктуре, за одвођење атмосферских вода, које садрже загађујуће материје са пута (нафта, мазива, уља и исталожене штетне материје из ваздуха) и за прихватање у тзв. акцидентним случајевима течних товара и на тај начин ће се спречити њихово неконтролисано отицање. Техничко решење ће бити дефинисано у склопу пројекта реконструкције саобраћајнице, односно у фази пројектовања нових саобраћајница када ће бити узете у обзир мере које се односе на заштиту животне средине;
- Забрана превоза и испуштања опасних и штетних материја као и других материјала које могу трајно и у значајном обиму угрозити изворишта водоснабдевања;
- Побољшање систематског мерења и осматрања квалитета површинских вода, као вид контроле, увођењем нових тзв. система засебних мерних станица (мерних места) са или без континуалне регистрације података и са резервним (допунским) местима за повремена или *ad hoc* мерења ради потпунијег увида у квалитет вода. На тај начин ће се повећати квалитет и поузданост информација и обухватити већи простор. Треба усмерити напоре на аутоматизацији прикупљања података (опремањем мерних места аутоматским уређајима за мерење);
- Развијање културе становништва о потреби чувања водних ресурса;
- Спровођење рестриктивних мера у циљу очувања вода у изворишним подручјима где се штите воде намењене за пиће или у подручјима од посебног природног или амбијенталног значаја. Код малог пријемног капацитета водотока, када потребне мере заштите нису ни технички ни економски прихватљиве, примењује се ова мера. Она се спроводи забраном изградње нових погона у наведеним подручјима или гашењем, односно дислокацијом већ постојећих;
- Све рестриктивне мере усклађују се са просторним и развојним плановима и регулишу посебним одлукама надлежних органа.

4.3.1.3. Мере за заштиту земљишта

Заштита земљишта се обезбеђује:

- Смањењем даљег губитка земљишта и очувањем његовог квалитета под утицајем антропогених активности (индустрија, рударство, саобраћај, ерозија и др.);
- Уређењем и контролисаним применом хемијских средстава заштите пољопривредног земљишта;
- Успостављањем система мониторинга квалитета земљишта са применом мера заштите (посебно од стране загађивача);
- Спречавањем непланског претварања пољопривредног у грађевинско земљиште;
- Спречавањем претварања ливада и пашњака у оранице;
- Забраном неорганизованог одлагања отпада на територији Плана и санацијом неуређених одлагалишта отпада у циљу заштите земљишта;
- Рекултивацијом и ревитализацијом свих површина деградираних услед експлоатације минералних сировина. Обавезно паралелно одвијање експлоатације минералних сировина са ремедијацијом деградираних површина у складу са законском регулативом;
- Санацијом свих деградационих површина на предметном простору;
- Формирањем заштитних појасева на ерозивним подручјима, дуж саобраћајница, око индустријских зона и др.

4.3.1.4. Мере за заштиту шума, шумског земљишта и у области шумарства и ловства

Планом је предвиђено повећање шумовитости општине подизањем шума на пољопривредном земљишту слабијег бонитета, очување и унапређење постојећих површина под шумама и подизање заштитног зеленила.

У циљу спречавања негативних утицаја на површине под шумама неопходно је крчење шума ускладити са Законом о шумама, а газдовање шумама и њихово унапређивање спроводити на основу посебних шумских основа.

Крчење шума у складу са Законом се може вршити ради промене врсте дрвећа или узгојних облика шуме, подизања шумских плантажа и расадника, отварања шумских просека, изградње шумских саобраћајница и других објеката који служе газдовању шумама и којима се обезбеђују унапређење и коришћење у случајевима утврђеним просторним планом, као и код спровођења комасације и арондације пољопривредног земљишта. У другим случајевима за крчење шума се плаћа надокнада.

Корисници шума су дужни да предузимају мере заштите од пожара и других елементарних непогода.

У циљу очувања вегетације на територији Плана потребно је применити следеће мере:

- Унапређење стања шума смањењем учешћа разређених и деградираних састојина, као и превођење изданаčkih стања у више узгојне облике;
- Унапређење здравственог стања шума;
- Заштита и коришћење посебних природних вредности (заштићених подручја, ретких и угрожених врста, аутохтоних облика биљног заједништва и др.), сагласно актима о проглашењу;
- Изградња оптималних стања састојина према дефинисаним функционално – наменским захтевима;
- Рационално и ефикасно коришћење биомасе као обновљивог извора енергије у складу са принципима одрживог развоја;
- Обавезан мониторинг са увођењем међународних стандарда и конвенција са научно – истраживачком активношћу из еколошко – типолошких области, генетике, семенске и расадничке производње, заштите шума и др.

У области заштите шума, неопходно је применити следеће мере:

- Коришћење шума у складу са одрживим развојем кроз општекорисне функције и производне функције (коришћење дрвне масе и других шумских производа, наменске производње дрвне масе за енергетске потребе и др.);
- Унапређење сарадње сектора шумарства и дрвне индустрије у циљу ефикаснијег протока добара и новца у оквиру ланца стварања вредности;
- Обавезан мониторинг са увођењем међународних стандарда и конвенција са научно – истраживачком активношћу из еколошко – типолошких области, генетике, семенске и расадничке производње, заштите шума и др.;

У области ловства неопходно је применити следеће мере:

- Заштита угрожених и ретких врста дивљачи;
- Унапређење генетске основе, структуре дивљачи и квалитета трофеја;
- Изградња и реконструкција ловно-техничких објеката и пратеће инфраструктуре;
- Обавезан мониторинг са применом међународних стандарда, конвенција, прописа из других области (ветерине и др.);
- Истраживачко-развојни рад из области ловства.

4.3.1.5. Мере заштите животне средине у области саобраћајне инфраструктуре

- Смањење обима саобраћаја применом видова саобраћаја који су мањи загађивачи (друмски – водни; друмски – железнички);
- Изградња обилазних саобраћајних капацитета, посебно у градовима где је велики утицај саобраћаја на животну средину;
- Смањење загађења ваздуха применом ЕУ прописа у производњи, дистрибуцији горива као и применом алтернативних видова горива и погонских система;
- Организационим и стратешким мерама унапредити квалитет саобраћајне услуге (смањењем временских губитака у транспорту, повећањем експлоатације брзина и сл.);
- Применом смерница из саобраћајних стратегија РС, повећати безбедност саобраћаја смањењем броја саобраћајних незгода, погинулих и повређених лица;
- Стимулација коришћења јавног превоза као и немоторног саобраћаја посебно у већим урбаним центрима;
- Примена интермодалног транспорта не само у превозу роба већ и путника;
- Примена нових техника и технологија у изградњи и одржавању саобраћајних инфраструктурних система.

4.3.1.6. Мере заштите животне средине у области енергетике

У области енергетике неопходна је реализација следећих мера заштите животне средине:

- Повећање енергетске ефикасности (смањење потрошње енергије);
- Фаворизовање коришћења ОИЕ;
- Експлоатацију минералних сировина вршити уз примену свих мера заштите околине у складу са законима, који регулишу ову област уз обавезно коришћење најбољих доступних техника;
- Адекватно поступати са отпадом у енергетици;
- Усагласити националне приписе из ове области са прописима ЕУ;
- Формирање заштитних коридора око магистралних гасовода и нафтовода.

4.3.1.7. Мере заштите у природним добрима

У заштићеним подручјима нису дозвољене активности и радње, којима се угрожава изворност биљног и животињског света, хидрографске, геоморфолошке, геолошке, културне и пејсажне вредности, осим радњи којима се одржава или успоставља природна равнотежа и остварују функције природног добра, сагласно утврђеном режиму заштите и његовом значају.

У деловима простора еколошки значајних подручја и међународно значајних подручја за очување биолошке разноврсности који се налазе:

- У заштићеним подручјима и њиховим заштитним зонама, спроводе се мере заштите заштићених подручја наведених у актима о заштити;
- На стаништима заштићених и строго заштићених врста од националног значаја, спроводе се мере заштите станишта заштићених и строго заштићених врста;
- У простору еколошких коридора, могу се планирати садржаји и активности у складу са мерама заштите еколошких коридора.

У подручјима у поступку заштите, подручјима у поступку валоризације и подручјима планираним за заштиту, могу се планирати активности и садржаји у складу са мерама заштите станишта заштићених и строго заштићених врста од националног значаја.

На стаништима заштићених и строго заштићених врста од националног значаја:

- Забрањено је: мењати намену површина (осим у циљу еколошке ревитализације станишта), преоравати површине под природном вегетацијом, уклањати травни покривач са површинским слојем земљишта, подизати ветрогенераторе, градити рибњаке, отварати површинске копове, мењати морфологију терена, привремено или трајно одлагати отпад и опасне материје, уносити инвазивне врсте биљака и животиња;
- Неопходно је: ускладити постојећи режим вода са циљевима заштите станишта, обезбедити одрживо коришћење травних површина станишта за кошење и испашу у складу са капацитетом станишта (очување старих раса и сорти, обнова екстензивног сточарства и сл), обнављати шумарке аутохтоних врста на одговарајућим ливадским стаништима до 20% покривности по парцели, односно до максималне величине појединачних површина до 0,05 ha, ускладити планске документе у газдовању шумама са очувањем заштићених врста, путем сарадње корисника шума и завода за заштиту природе;
- Тражити посебне услове заштите природе за следеће активности: изградња и реконструкција инфраструктуре, реконструкција објеката и планирање рекреативних активности, уређење вода и остали мелиорациони радови, геолошка и друга истраживања, подизање заштитног зеленила, сеча дрвореда, група стабала и шумица, крчење жбуња, паљење вегетације ливада, пашњака и трстика, као и ревитализацију станишта, формирање појилишта (копање јаме, бушење новог или обнављање запуштеног бунара), као и за подизање привремених објеката (надстрешнице и сл).

Очувати и унапредити природне и полуприродне елементе еколошких коридора:

- Изван зоне становања, забрањена је изградња објеката чија намена није директно везана за воду на растојању мањем од 50 m од обале стајаћих вода, односно линије средњег водостаја водотока;
- Унутар грађевинских подручја, унапредити еколошке коридоре успостављањем континуитета зелених површина чија структура и намена подржава функције коридора;
- Није дозвољена промена намена површина под природном и полуприродном вегетацијом (ливаде, пашњаци, тршњаци итд) као и чиста сеча шумских појасева или других врста зеленила са улогом еколошких коридора;
- Обезбедити повезивање шумских станишта заштићених врста подизањем/обнављањем појасева високог зеленила;
- Обезбедити повезивање слатинских станишта заштићених врста очувањем постојећих ливада и пашњака уз еколошки коридор;
- Обезбедити повезивање степских и шумостепских станишта заштићених врста подизањем пољозащитних појасева који садрже континуирани појас травне вегетације;
- Стимулисати традиционалне видове коришћења простора који доприносе очувању и унапређењу биодиверзитета на простору еколошких коридора;
- На местима укрштања еколошких коридора са елементима инфраструктурних система, који формирају баријере за миграцију врста, обезбедити техничко-технолошка решења за неометано кретање дивљих врста, уз услове Покрајинског завода за заштиту природе;
- У простору еколошких коридора и зона непосредног утицаја на еколошки коридор ширине око 200 m, забрањено је сађење инвазивних врста, одлагање отпада и свих врста опасних материја, складиштење опасних материја (резервоари горива и сл) и нерегуларно одлагање отпада.

4.3.1.8. Мере заштите предела

Природне пределе (специјалне и строге резервате природе, зоне првог режима заштите у заштићеним подручјима) је у планским решењима и плановима управљања потребно заштитити. Потребно је:

- Обезбедити заштиту структуре предела и несметано функционисање природних процеса,
- Обезбедити заштиту биодиверзитета и очување и успостављање еколошких мрежа;
- Санирати нарушене природне и естетске вредности природних предела (ревитализација и рестаурација) у складу са режимом заштите;
- Обезбедити ревалоризацију вредности и презентацију природних, културно-историјских и естетских вредности предела.

Развој руралних предела треба да се заснива на уважавању њиховог специфичног предеоног карактера, затечених вредности и капацитета предела. Планским решењима је потребно омогућити очување и унапређење карактеристичне структуре и слике руралних предела и креирање позитивног архитектонског идентитета насеља у руралним пределима.

Очување руралних предела обезбедити кроз:

- Очување карактеристичног предеоног обрасца заснованог на коришћењу земљишта, односу изграђеног и отвореног простора и карактеру изграђивања;
- Подстицање традиционалних облика коришћења земљишта, као и регулацијом грађења и уређивања простора у складу са карактером предела, традицијом грађења и специфичностима физичке структуре насеља;
- Спречавање ширења насеља и заустављањем непланске изградње (викенд насеља), стимулисањем коришћења постојећег грађевинског фонда, усклађивањем изградње инфраструктурних коридора и објеката са карактером и капацитетом предела;
- Очување и афирмацију карактеристичних културних и природних елемената у структури и слици предела (морфологија терена, водотокови, шуме, живице, засади, насеља, објекти) и креирање нових "икона" - репера и симбола.

Развој урбаних предела који су изложени бројним и конфликтним притисцима развоја, али и поседују значај за квалитет живота становништва, треба обезбедити кроз унапређење/очување слике и структуре урбаног предела и креирање позитивног архитектонског идентитета градова и насеља.

Унапређење слике и структуре урбаног предела обезбедити кроз:

- Регулацију грађења и уређивања простора у складу са карактером предела и специфичностима развоја целине и делова града;
- Успостављање просторног реда и очување елемената руралног предела (шуме, пољопривредне површине, и др.) у периурбаним подручјима - заустављањем ширења града, непланске изградње и концентрацијом нове изградње уз инфраструктурне коридоре;
- Јачање специфичног карактера панораме/силуете града, које су одређене преовлађујућом урбаном формом, карактером и диспозицијом репера, карактеристичним односом грађених и природних елемената и њена презентација заштитом визура, уређивањем видиковаца и приобаља;
- Очување, унапређење и одрживо коришћење отворених, зелених простора и елемената природе у градовима;
- Креирање мреже зелених и јавних простора којом се повезују природне и културне вредности насеља, периурбаних подручја и руралног предела.

Креирање позитивног архитектонског идентитета градова и насеља обезбедити кроз:

- Подизање општег нивоа културе грађења;
- Реализацију савремених концепата нове изградње усклађених са природним и културним, регионалним и локалним специфичностима;
- Уређивање и активирање напуштених и девастираних подручја;
- Уређивање високо квалитетних јавних простора.

Очување и заштита оваквог обрасца повезаности, неопходни су због еродирања природних и културних вредности. Овакав предеони образац захтева:

- Очување постојећих шумских оаза између пространих ораница;
- Очување и креирање линијских зелених коридора, еколошких мрежа и заштитних појасева (живице дуж међа, пошумљавање и озелењавање површина дуж мелиоративних канала и саобраћајница у циљу заштите од еолске ерозије);
- Међусобно повезивање шума и заштитних појасева у систем зеленила;

- Заштиту постојећих и враћање изгубљених акватичних екосистема и влажних биотопа, - избегавање геометријске регулације водотокова;
- Очување постојећих и уређивање нових регионалних и локалних "икона" и репера (салаша и двораца кроз добијање нових функција: едукативни центри, туризам и угоститељство; манастира, силуета градова, архитектонског и индустријског наслеђа, предеоно изражених солитерних стабала и архитектонских објеката високих естетских вредности итд.) и очување специфичних панонских визура.

4.3.1.9. Мере заштите од ванредних ситуација

Основне мере и услови за смањење вероватноће манифестовања ванредних ситуација, правовремено реаговање и ублажавање потенцијалних последица, односе се на:

- Израду и имплементацију просторне и урбанистичке документације;
- Успостављање јединственог информационог система за сакупљање података, анализу и рану најаву;
- Израду катастра угрожености простора од природних непогода у функцији просторног планирања;
- Институционализовање система заштите од природних непогода и технолошких удеса тј. система за управљање ризицима.

Организација и функционисање цивилне заштите на територији АП Војводине, у контексту заштите и спасавања од ванредних ситуација, оствариће се Планом заштите и спасавања у ванредним ситуацијама Покрајине, усклађеним са Националним планом заштите и спасавања у ванредним ситуацијама Републике Србије.

План заштите и спасавања у ванредним ситуацијама биће израђен на основу Процене угрожености, којом се идентификују извори (узроци) могућег угрожавања, сагледавају могуће последице, потребе и могућности спровођења мера и активности заштите и спасавања од ванредних ситуација, што ће утицати на утврђивање степена концентрације физичких структура и инфраструктурних објеката на одређеном простору.

Јединица локалне самоуправе у остваривању права и дужности у питањима заштите и спасавања у ванредним ситуацијама, према Закону о ванредним ситуацијама ("Сл.гласник РС", бр. 111/2009), у обавези је да донесе план и програм развоја система заштите и спасавања на својој територији, у складу са Дугорочним планом развоја заштите и спасавања Републике Србије, образује Штаб за ванредне ситуације, усклади свој План заштите и спасавања са Планом заштите и спасавања у ванредним ситуацијама Републике, изради и донесе Процену угрожености и План заштите и спасавања, које усклађује са суседним јединицама локалне самоуправе, као и да прати опасност, обавештава, предузима превентивне мере за смањење ризика од елементарних непогода и других несрећа, формира и организује цивилну заштиту.

Мере које се односе на планирање намене и садржаја простора, с обзиром на идентификоване факторе ризика (природног и антропогеног порекла) подразумевају:

- Адекватно просторно планирање и зонирање насеља (одређивање зона заштите, удаљености ризичних садржаја од насеља, дислокацију постојећих ризичних објеката, планирање одговарајућих садржаја у циљу спречавања ширења последица од потенцијалних удеса, итд.);
- Стриктно поштовање специфичних услова за изградњу објеката и инфраструктуре са повећаним ризиком од удеса;
- Израду анализа ризика од удеса и давање мишљења и сагласности на њих;
- Избор и примену технологија чијом се експлоатацијом мање загађује животна средина и обезбеђује већи степен заштите од потенцијалног загађења;
- Благовремено отклањање свих уочених техничко-технолошких недостатака;
- Утврђивање траса транспорта опасних материја изван насељених места.

Надлежности, обавезе, мере и начини деловања, проглашавања и управљања у ванредним ситуацијама одређене су Законом о ванредним ситуацијама ("Службени гласник РС", бр. 111/2009). Одредбе овог закона односе се, поред осталог и на израду планова заштите од удеса и предузимање мера за спречавање и ограничавање утицаја, успостављање адекватних одговора на ванредне ситуације, које су узроковане елементарним непогодама, техничко-технолошким несрећама – удесима и катастрофама.

Заштита од елементарних непогода које угрожавају простор АП Војводине односе се на детаљнију разраду на нивоу просторних и урбанистичких планова ниже хијерархије, а подразумевају адекватан избор локације за градњу објеката, поштовање ограничења која се односе на степен

изграђености и искоришћености земљишта, утврђивање дозвољене спратности објеката, побољшање квалитета стамбеног и грађевинског фонда у насељима, уз већи степен опремљености одговарајућом инфраструктуром, забрана градње у угроженим деловима, као и обавезну примену прописа о техничким нормативима за изградњу објеката у сеизмичким подручјима, код изградње нових односно реконструкције постојећих објеката.

С обзиром да је значајан део подручја АП Војводине угрожен од плављења, изграђени су одбрамбени насипи до нивоа стогодишњих вода дуж великих водотока (Дунав, Тиса, Сава) као и мањих водотока и канала, што даје реалну основу да, уз добро организовану одбрану, одбрамбени насипи могу да издрже појаву високих вода. Приоритетан задатак у планирању превентивних мера заштите је реконструкција и одржавање одбрамбених насипа, као и постојеће каналске мреже која покрива значајну површину територије и у одређеној мери ублажава утицај високих подземних вода.

Настајање пожара, који могу попримити карактер елементарне непогоде, не може се искључити, без обзира на све мере безбедности, које се предузимају на плану заштите. Могућност настанка пожара је већа у насељеним местима и градовима, који имају развијенију привреду, већу густину насељености, производне објекте и складишта робе и материјала са веома високим пожарним оптерећењем и сл. Превентивне мере заштите подразумевају планске мере заштите, које се разрађују у плановима нижег реда, а обухватају планирање локације за уређење црпилишта воде довољног капацитета за потребе гашења пожара, изградњу уличне хидрантске мреже у насељима, планирање мреже саобраћајница потребне ширине у односу на значај и др.

Основне мере заштите од јаких ветрова су дендролошке мере, које су планиране као ветрозаштитни појасеви одговарајуће ширине уз саобраћајнице, канале и као заштита пољопривредног земљишта.

Субјекти, који обављају активности у оквиру којих су присутне, или могу бити присутне опасне материје, а који управљају објектима специфичне делатности са аспекта ризика по живот и здравље људи, имају обавезу спречавања удеса и ограничавања утицаја у складу са Планом заштите од удеса. Севесо постројења имају обавезу израде планова заштите од удеса у складу са прописима из области заштите животне средине.

Оператер севесо постројења, односно комплекса у коме се обављају активности у којима је присутна или може бити присутна једна или више опасних материја има обавезу израде Политике превенције удеса, Извештаја о безбедности и Плана заштите од удеса. Локална самоуправа је у обавези да, на основу Планова заштите од удеса оператера који се налазе на територији те локалне самоуправе, изради План заштите од удеса локалне самоуправе (екстерни План заштите од удеса), чији је садржај и методологија израде уређена Законом о ванредним ситуацијама.

Према Закону о заштити животне средине, министарство надлежно за послове животне средине, на основу Извештаја о безбедности, утврђује оператере и севесо постројења, односно комплексе чије активности могу изазвати хемијски удес са прекограничним ефектима и о томе обавештава у што краћем року, а најкасније када обавештава домаћу јавност, надлежни орган земље која може бити погођена последицама тог удеса. Министарство води евиденцију о оператерима и севесо постројењима, односно комплексима и обавештава надлежни орган друге земље о свим битним чињеницама из Извештаја о безбедности о севесо постројењу, односно комплексу чије активности могу довести до настанка хемијског удеса са прекограничним последицама, као и о свим битним чињеницама из Плана заштите од удеса тог постројења, односно комплекса.

Коришћење и уређење простора од интереса за одбрану земље биће обрађени у Посебном прилогу, у складу са проценом угрожености и повредљивости простора у обухвату Плана и условима које је установило Министарство одбране Републике Србије.

4.3.1.10. Могућност прекограничног утицаја

Природну граница обухвата Плана са западне стране чини међународна река Дунав, која представља значајан еколошки коридор и веома важан потенцијал у развоју привредних делатности посебно туризма подручја.

Поред овог вишеструког позитивног утицаја веома је значајно истаћи еколошки проблем везан а загађење вода реке Дунав, проузроковано многобројним загађивачима узводно од подручја обухвата Плана, као и на територији Плана и подручју низводно од датог простора. Дунав носи даље са собом ове загађене воде и до суседних држава- Републике Румуније и Републике Бугарске, а потом и до Црног мора.

Да би се решили ови проблеми, неопходно је деловати не само на територији обухвата овог Плана него и међународно, у свим државама кроз које ова река протиче.

Загађењем односно изливањем непречишћених отпадних вода из насеља и индустрија у Дунав, проблем поприма глобалне размере с обзиром да су посредно угрожени и квалитет подземних вода, као и земљишта, па самим тим и здравље становништва.

Када је у питању прекогранични утицај, значајно загађивање вода долази и из Румуније, где су воде Бегеја, Тамиша, Златице, Караша и Нере испод захтеване класе. Присутни су и акциденти изливања цијанида у реку Тису из рудника злата у Северној Румунији. У циљу заштите здравља становништва, од изузетног је значаја стално праћење потенцијалних извора радиоактивности, које у Србију може доспети из њене непосредне околине (нукларне електране код Баје у Мађарској и Козлодуј у Бугарској). На тим правцима важна је заједничка контрола и стално обавештавање.

Република Србија сарађује са земљама из окружења по питању контроле и утицаја прекограничног загађења. Међународна сарадња се пре свега односи на квалитет вода река Дунава, Саве, Тисе и Тамиша. Посебан значај за Републику и посебно АП Војводину имају воде Дунава, пре свега због водоснабдевања, односно заштите од загађивања подземних вода јужне Бачке и јужног Баната.

Од великог је значаја наставак развијања регионалне сарадње у области управљања водним ресурсима. У том смислу, ратификовањем међународне Конвенције о сарадњи ради заштите и одрживог коришћења реке Дунав, као и потписивањем међународног оквирног Споразума о сливу реке Саве, реализоваће се одрживо управљање водама, односно регулисаће се коришћење и заштита вода и акватичног екосистема од штетних утицаја.

4.4. АНАЛИЗА ПРОЦЕЊЕНИХ УТИЦАЈА РПП АПВ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Анализа процењених утицаја РПП АПВ на животну средину извршена је у односу на врсту утицаја, вероватноћу утицаја, природу утицаја, интензитет активности у простору, трајање, просторну димензију утицаја.

Табела 26. Вредновање карактеристика утицаја РПП АПВ

Врста утицаја	Вероватноћа утицаја	Природа утицаја	Интензитет активности у простору	Трајање (Временска димензија)	Просторна димензија
Позитиван (+) Негативан (-) Неутралан (Н)	Известан (И) Могућ (М) Није могућ (НМ)	Кумулативан (К) Кумулативан Синергијски (КС) Синергијски (СИ) Појединачан-спорадичан (ПС)	Јак позитиван (ЈП) Позитиван (П) Мањи негативан (МН) Негативан (НГ)	Краткорочан (Кр) Средњорочан (Ср) Дугорочан (Др)	Локални (Л) Регионални (Рег) Национални (Нац) Међународни (Међ)

Табела 27. Анализа утицаја планских решења у односу на циљеве Стратешке процене

Циљеви стратешке процене																					
Планска решења по секторима плана	Заштита и одрживо коришћење природних ресурса-ваздуха, воде и земљишта			Заштита природног наслеђа-заштићених природних добара, биодиверзитета, геодиверзитета и заштита предела			Унапређење управљања отпадом			Минимизација загађивања у урбаним, индустријским, пољопривредним и другим угроженим подручјима			Рационална експлоатација минералних сировина			Фаворизација коришћења ОИЕ			Смањење притисака на животну средину од саобраћајних, привредних и других антропогенних активности и утицаја.		
4.4.1. Активности на заштити квалитета ваздуха																					
Израда локалних регистара загађивања ваздуха	+	И	КС	+	М	К	Н	+	И	КС	Н	+	М	Си	+	И	КС				
	П	Др	Пер	П	Др	Р		П	Др	Р		П	Др	Р							
Обезбеђење редовног рада аутоматских мониторинг станица у саставу државне мреже	+	И	К	+	М	ПС	Н	+	И	КС	Н	+	М	ПС	+	И	КС				
	П	Др	Нац	П	Ср	Л		П	Ср	Нац		П	Др	Нац							
Успостављање аутоматског мониторинга ваздуха на значајним емитерима (индустријска ложишта изнад 50MW)	+	И	КС	Н			Н	+	И	КС	Н	+	И	ПС	+	И	ПС				
	П	Др	Л					П	Др	Пер		П	Др	Пер							
4.4.2. Активности на заштити квалитета воде																					
Адекватна заштита квалитета вода	+	И	КС	+	И	КС	+	И	К	+	И	КС	Н	Н	+	И	КС				
	ЈП	Др	Пер	П	Др	Пер	П	Др	Пер	ЈП	Др	Пер			ЈП	Др	Нац				
Адекватна заштита од вода	+	И	КС	+	М	К	Н	+	И	К	Н	Н	+	И	К						
	ЈП	Др	Нац	П	Др	Пер		П	Др	Пер			П	Др	Пер						
Санација и ревитализација Великог Бачког канала као и других водотока угрожених по различитим основама	+	И	КС	+	И	К	Н	+	И	КС	Н	Н	+	И	КС						
	ЈП	Др	Пер	П	Др	Пер		ЈП	Др	Пер			ЈП	Др	Пер						
Успостављање мреже мониторинга емисије отпадних вода	+	И	К	+	М	К	Н	+	И	К	Н	Н	П	И	КС						
	ЈП	Др	Пер	П	Др	Пер		ЈП	Др	Пер			ЈП	Др	Пер						
Континуирано праћење квалитета површинских и подземних вода	+	И	КС	+	И	КС	+	М	КС	+	И	КС	Н	Н	+	И	КС				
	ЈП	Др	Међ	ЈП	Др	Међ	П	Др	Нац	ЈП	Др	Међ			ЈП	Др	Међ				
4.4.3. Активности на заштити квалитета земљишта																					
Израда катастра деградираних и контаминираних локалитета	+	И	СИ	+	И	СИ	+	И	СИ	+	И	СИ	+	И	СИ	Н	+	И	СИ		
	П	Др	Пер	П	Др	Пер	ЈП	Др	Пер	П	Др	Пер	П	Др	Пер		П	Др	Пер		
Изградња комуналне инфраструктуре	+	И	КС	+	М	КС	+	И	КС	+	И	КС	+	М	ПС	Н	+	И	КС		
	ЈП	Др	Пер	П	Др	Пер	П	Др	Пер	П	Др	Пер	П	Кр	Л		ЈП	Др	Пер		
Контролисана примена хемијских	+	И	КС	+	М	СИ				+	И	КС					+	И	КС		

ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА
РЕГИОНАЛНОГ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

препарата у пољопривреди	П	Др	Per	П	Др	Per	Н			ЈП			Др	Per	Н	ЈП			Др	Per	
Евидентирање ерозионих подручја и примена антиерозивних мера заштите	+	М	СИ	+	И	СИ	Н			+	М	СИ	+	М	СИ	Н	+	М	СИ		
	П	Др	Per	П	Др	Л				П	Др	Л	П	Кр	Л		П	Др	Per		
Успостављање ефикасних механизма заштите плодних ораничних земљишта и предузимање мера за спречавање еколошких и здравствених ризика	+	М	К	+	М	К	Н			+	М	К	Н			Н	+	М	К		
	П	Др	Л	П	Др	Л				П	Др	Л					П	Др	Л		
Успостављање еколошки оптималних односа између пољопривредног и шумског земљишта (изградња ветрозаштитних појасева)	+	И	КС	+	И	КС	+	И	К	+	И	КС	Н			Н	+	И	КС		
	ЈП	Др	Per	ЈП	Др	Per	П	Др	Per	ЈП	Др	Per					ЈП	Др	Per		
4.4.4. Активности на заштити и рационалном коришћењу минералних сировина																					
Истраживања и експлоатација нафте и гаса у складу са принципима одрживог развоја	+	И	КС	+	И	КС	Н			+	И	КС	+	И	КС	+	М	КС	+	И	КС
	ЈП	Др	Per	ЈП	Др	Per				ЈП	Др	Per	ЈП	Др	Per	П	Др	Нац	ЈП	Др	Per
Експлоатација кречњака на северним падинама Фрушке горе уз примену мера санације и рекултивације	-	И	ПС	-	М	КС	Н			-	М	КС	Н			Н	-	И	СИ		
	МН	Др	Л	НГ	Др	Л				НГ	Др	Л					НГ	Др	Л		
Експлоатација и прерада опекарских и геолошких ресурса по принципима БАТ технологија	+	И	К	-	М	ПС	Н			+	И	К	Н			Н	+	И	К		
	П	Ср	Л	МН	Ср	Л				П	Ср	Л					П	Ср	Л		
Експлоатација угља у руднику "Ковин" уз примену мера санације и рекултивације	-	М	К	-	М	К	Н			-	М	К	Н			Н	-	М	К		
	НГ	Др	Л	НГ	Др	Л				НГ	Др	Л					НГ	Др	Л		
4.4.5. Активности на смањењу нивоа буке																					
Смањивање нивоа буке поред саобраћајница и индустрија које угрожавају становање	+	И	ПС	+	И	ПС	Н			+	И	ПС	Н			Н	+	И	ПС		
	МН	Кр	Л	МН	Кр	Л				МН	Кр	Л					МН	Кр	Л		
4.4.6. Активности на смањењу јонизујућег и нејонизујућег зрачења																					
Контрола степена излагања нејонизујућем зрачењу у животnoj средини и контрола спроведених мера заштите од нејонизујућих зрачења	+	М	ПС	+	М	ПС	Н			+	М	ПС	Н			Н	+	М	ПС		
	МН	Ср	Per	МН	Ср	Per				МН	Ср	Per					МН	Ср	Per		
Адекватна заштита људи и животне средине од јонизујућих зрачења	Н			Н			Н			+	М	ПС	Н			Н	+	М	ПС		
										МН	Кр	Л					МН	Кр	Л		
4.4.7. Заштита природних добара, заштита биљног и животињског света, станишта и биодиверзитета, предела																					
Повећање укупне површине под заштитом и успостављање еколошке мреже	+	М	К	+	И	К	Н			+	М	К	Н			Н	+	М	К		
	П	Др	Нац	П	Др	Нац				П	Др	Per					П	Др	Per	П	Др
Идентификација подручја за NATURA 2000	+	М	К	+	М	К	Н			+	М	К	Н			Н	+	М	К		
	П	Др	Meђ	П	Др	Meђ				П	Др	Per					П	Др	Per	П	Др
Заштита и адекватно управљање свим заступљеним типовима предела (природних и културних)	+	М	К	+	М	К	Н			+	М	К	+	М	К	Н	+	М	К		
	П	Др	Per	П	Др	Per				П	Др	Per	П	Др	Л		П	Др	Per		
Заштита и очување биодиверзитета и природног генофонда	+	М	К	+	М	К	Н			+	М	К	+	М	К	Н	+	М	К		
	П	Др	Per	П	Др	Per				П	Др	Per	П	Др	Per		П	Др	Per		
Очување, санација, реконструкција и	+	М	К	+	М	К				+	М	К	+	М	К				+	М	К

ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА
РЕГИОНАЛНОГ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

ревитализација фрагилних екосистема	П	Др	Л	П	Др	Л	Н	П	Др	Л	П	Др	Л	Н	П	Др	Л				
4.4.8. Активности на заштити културно-историјске баштине																					
Заштита културних добара на подручју АП Војводине																					
Неговање мултикултуралности																					
4.4.9. Активности на заштити становништа																					
Спровођене мере које теже да повећају фертилитет позитивним подстицајима	Н			Н			Н	Н			Н			Н			Н				
4.4.10. Активности на унапређењу инфраструктурних објеката и других створених вредности																					
4.4.10.1. Активности и развојни програми за развој ПРИВРЕДЕ																					
Примена одговарајуће технологије и процеса производње како би се негативни утицаји на животну средину свели на минимум	+	И	КС	+	И	КС	+	М	К	+	И	КС	+	И	КС	+	И	КС			
	П	Др	Л	П	Др	Л	П	Др	Л	П	Др	Л	П	Др	Л	П	Др	Л			
Заустављање прекомерног ширења индустријских локалитета на рачун квалитетног пољопривредног земљишта	+	И	КС	+	И	КС	Н			+	И	КС	Н			Н			+	И	КС
	П	Др	Per	П	Др	Per				П	Др	Per							П	Др	Per
Фаворизација „brownfield“ инвестиција	+	И	КС	Н			+	И	КС	+	И	КС	+	И	КС	Н			+	И	КС
	П	Др	Л				П	Др	Л	П	Др	Л	П	Др	Л				П	Др	Л
Рационално коришћење земљишног фонда	+	И	К	+	И	К	Н			+	И	К	+	И	К	Н			+	И	К
	П	Др	Per	П	Др	Per				П	Др	Per	П	Др	Per						
Развој и фаворизација еколошке (органске) пољопривреде	+	И	К	+	И	К	Н			+	И	К	Н			Н			+	И	К
	П	Др	Per	П	Др	Per				П	Др	Per									
Формирање нових и реализација започетих дестинација туристичке понуде и коридора (Нови Сад, Фрушка Гора, Бања Јунаковић, Кањижа...)	Н			-	М	ПС	Н			Н			Н			Н			-	М	ПС
				МН	Кр	Л													МН	Кр	Л
Јачање и рехабилитација пратеће инфраструктуре у функцији туризма	+	М	К	+	И	К	+	М	ПС	+	М	ПС	Н			+	М	ПС	+	М	ПС
	П	Др	Per	ЈП	Др	Л	П	Ср	Л	П	Ср	Л				П	Ср	Л	П	Ср	Л
4.4.10.2. Активности и развојни програми за развој ШУМА, ШУМАРСТВА И ЛОВСТВА																					
Повећање површина под шумама уз одговарајући избор врста за пошумљавање у зависности од типа земљишта	+	М	К	+	М	К	Н			+	М	К	Н			Н			+	М	К
	П	Ср	Per	П	Ср	Per				П	Ср	Per									
Формирање репроцентара и повећање бројности и структуре популација дивљачи и квалитета трофеја	Н			Н			Н			Н			Н			Н			Н		
4.4.10.3. Активности и развојни програми у области ВОДОПРИВРЕДНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ																					
Идентификација загађивача површинских и подземних вода	+	И	К	+	И	К	+	И	К	+	И	К	Н			Н			+	И	К
	ЈП	Ср	Per	ЈП	Ср	Per	ЈП	Ср	Per	ЈП	Ср	Per							ЈП	Ср	Per
Формирање пет регионалних система водоснабдевања (Сремски систем, Новосадски систем, Бачки систем, Систем горње Тисе, Јужнобанатски систем)	+	М	К	+	М	К	Н			+	М	К	Н			Н			+	М	К
	П	Др	Per	П	Др	Per				П	Др	Per							П	Др	Per

ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА
РЕГИОНАЛНОГ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Снабдевање водом за технолошке потребе фаворизацијом коришћења површинских вода (осим у случају индустрија које користе квалитетну воду за пиће-прехранбене индустрије)	+	И	КС	Н			Н			+	И	КС	Н			Н			+	И	КС
	ЈП	Др	Лок							ЈП	Др	Лок							ЈП	Др	Лок
Каналисање сепарационим системом и пречишћавање отпадних вода (ППОВ) свих насеља већих од 5.000 ЕС, и мањих насеља која се налазе у зони заштите изворишта	+	И	КС	+	И	КС	+	И	КС	+	И	КС	Н			Н			+	И	КС
	ЈП	Др	Per	ЈП	Др	Лк	ЈП	Др	Лк	ЈП	Др	Per							ЈП	Др	Per
Одводњавање и заштита од унутрашњих вода (реконструкције и изградње система за одводњавање са отвореном каналском мрежом и изградња хоризонталне цевне дренаже на "тешким" земљиштима)	+	М	К	Н			Н			+	М	К	Н			Н			+	М	К
	П	Др	Per							П	Др	Per							П	Др	Per
Изградња великих хидроелектрана (ХЕ Нови Сад на Дунаву и ХЕ Обреж на Сави), малих хидроцентра (брана на Тиси код новог Бечеја), хидроелектрана на ХС ДТД, на рекама Караш и Нера) и изградња мини хидроелектрана на подручју Фрушке Горе и Вршачког Брега	+	И	К	-	М	КС	Н			+	И	К	+	И	К	+	И	К	+	И	К
	П	Др	Per	НГ	Др	Per				П	Др	Per	П	Др	Л	П	Др	Л	П	Др	Per
Одбрана од поплава и регулација река	+	И	К	+	И	К	Н			+	И	К	Н			Н			+	И	К
	П	Др	Нац	П	Др	Per				П	Др	Per							П	Др	Per
4.4.10.4. Активности и приоритетни развојни програми у области САОБРАЋАЈНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ																					
Завршетак изградње аутопута Хоргош - Нови Сад (Коридор Хb) и државних путева I реда (М- 21.1, М-24)	+	М	К	-	М	К	Н			+	И	К	Н			Н			+	М	К
	П	Др	Нац	МН	Др	Л				П	Др	Per							П	Др	Per
Активности на реализацији (пројектовање и изградња) обилазница око насеља као сегмената постојећих путних праваца, мостова, тунела	+	И	КС	+	И	КС	+	И	КС	+	И	КС	Н			Н			+	И	КС
	ЈП	Др	Л	ЈП	Др	Л	П	Др	Л	ЈП	Др	Л							ЈП	Др	Л
Изградња и модернизација железничког коридор Х,	+	М	К	-	М	К	Н			+	М	К	Н			Н			+	М	К
	П	Др	Нац	МН	Др	Л				П	Др	Нац							П	Др	Нац
Ревитализација, модернизација и допуна мреже																					
Унапређење и развој речног транспорта рехабилитацијом унутрашњих пловних путева	+	М	С	+	М	К	Н			+	М	С	Н			Н			+	М	С
	П	Др	Per	П	Др	Л				П	Др	Per							П	Др	Per
Формирање цивилног аеродрома (Нови Сад – Ченеј) и реконструкција постојећих аеродрома	+	М	ПС	Н			Н			+	М	С	Н			Н			+	М	С
	П	Др	Per							П	Др	Per							П	Др	Per
4.4.10.5. Активности и приоритетни развојни програми у области ЕНЕРГЕТИКЕ И ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ, ОИЕ																					
Сигурно и економично снабдевања привреде и становништва енергијом и повећање енергетске ефикасности у секторима потрошње енергије	+	И	К	Н			+	И	ПС	+	И	К	Н			Н			+	И	К
	П	Др	Per				П	Др	Л	П	Др	Per							П	Др	Per
Изградња паневропског нафтовода и система продуктовода	+	И	К	-	М	КС	Н			+	И	К	Н			Н			+	И	К
	П	Др	Међ	МН	Др	Per				П	Др	Per							П	Др	Per

ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА
РЕГИОНАЛНОГ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Реконструкција постојећег система даљинског грејања и постојећих ТЕ-ТО, и изградња нових парно-гасних ТЕ-ТО	+	И	КС	Н			Н			+	И	КС	+	И	К	Н			+	И	КС
	ЈП	Др	Л							ЈП	Др	Л	П	Др	Л				ЈП	Др	Л
Повећање коришћења капацитета ОИЕ за 10% у односу на укупну потрошњу енергије, до 2014. године	+	И	КС	+	М	КС	+	М	КС	+	М	КС	+	М	КС				+	М	КС
	ЈП	Др	Нац	П	Др	Л	П	Др	Л	П	Др	Пер	П	Др	Пер				П	Др	Пер
Коришћење великог потенцијала биомасе (из пољопривреде и шумарства), комуналног отпада, геотермалне енергије, хидропотенцијала, енергије ветра и соларне енергије у енергетске сврхе	+	М	КС	+	М	КС	+	М	КС	+	М	КС	+	И	КС	+	И	КС	+	М	КС
	П	Др	Л	П	Др	Л	П	Др	Л	П	Др	Л	П	Др	Л	П	Др	Л	П	Др	Л
Пројектовање нових енергетски ефикасних зграда и реконструкција постојећих уз поштовање принципа енергетске ефикасности	Н			Н			Н			+	М	К	+	М	К	Н			+	М	К
										П	Др	Л	П	Др	Л				П	Др	Л
4.4.10.6. Активности и приоритетни развојни програми у области ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИОНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ																					
Обезбеђивање интерконективних веза, развој домаће електронске комуникационе ниндустрије и обезбеђења вишеструких нивоа заштите у циљу сигурности и безбедности електронског комуникационог сектора	Н			Н			Н			Н			Н			Н			Н		
Транспорт у нижим равнима мреже засниван искључиво на оптичким кабловима	Н			Н			Н			Н			Н			Н			Н		
Даљи развој мобилне мреже и наставак увођења GPRS/EDGE технологије и обезбеђење покривањем применом 3G технологије	Н			Н			Н			Н			Н			Н			Н		
4.4.10.7. Активности и приоритетни развојни програми у области УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ																					
Сепарација отпада на месту настајања и рециклажа	+	И	К	+	И	К				+	И	К	Н			Н			+	И	К
	П	Др	Л	П	Др	Л				П	Др	Л							П	Др	Л
Адекватно управљање опасним отпадом и отпадом животињског порекла	+	И	КС	+	И	К				+	И	К	Н			Н			+	И	К
	ЈП	Др	Пер	П	Др	Пер				П	Др	Пер							П	Др	Пер
Изградња регионалних депонија комуналног отпада (9 регионалних центара)	+	И	К	+	И	К				+	И	К	Н			Н			+	И	К
	ЈП	Др	Пер	П	Др	Пер				П	Др	Пер							П	Др	Пер
Санација и рекултивација локалитета напуштених, неуређених депонија и депонија индустријског отпада	+	И	КС	+	И	КС				+	И	КС	Н			Н			+	И	КС
	ЈП	Др	Пер	ЈП	Др	Пер				ЈП	Др	Пер							ЈП	Др	Пер

5. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПРОЦЕНА УТИЦАЈА НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА

5.1. ДОНОШЕЊЕ ПРОСТОРНИХ И УРБАНИСТИЧКИХ ПЛАНОВА

РПП АПВ ће се спроводити разрадом планских решења и пропозиција просторним плановима подручја, посебне намене, просторним плановима јединица локалне самоуправе, урбанистичким плановима и секторским плановима и програмима, у складу са законом.

Просторни планови подручја посебне намене који су припремани у току израде РПП АПВ, а налазе се у фази израде или доношења су:

- Просторни план подручја посебне намене Специјалног резервата природе Засавица;
- Просторни план подручја посебне намене Специјалног резервата природе Ковиљско – петроварадински рит;
- Просторни план подручја посебне намене Специјалног резервата природе Горње Подунавље;
- Просторни план подручја посебне намене инфраструктурног коридора државног пута I реда бр 21 Нови Сад - Рума - Шабац и бр. 19 Шабац – Лозница;
- Просторни план подручја посебне намене мреже инфраструктурних коридора на основном правцу државног пута I реда бр 24 Суботица-Зрењанин-Ковин;
- Просторни план подручја посебне намене међународног пловног пута Е-80 – Дунав (Паневропски коридор VII);
- Просторни план подручја посебне намене за инфраструктурни коридор за 400 KW ДВ Панчево2 – граница Румуније;
- Просторни план подручја посебне намене приобаља Тисе.

На основу РПП АПВ, радиће се и:

- Регионални просторни планови ужих територијалних целина (области) према смерницама Просторног плана Републике Србије;
- Просторни планови подручја посебне намене, у складу са секторским обавезама и приоритетима;
- Просторни планови за објекте према члану 133. Закона о планирању и изградњи.

У складу са одредбама Закона о планирању и изградњи **надлежне скупштине обухваћених општина/градова** ускладиће у целости просторне планове јединица локалне самоуправе општине/града за територије својих општина/градова са планским концепцијама, решењима и пропозицијама овог просторног плана, у Законом утврђеном року. До усклађивања, важећи просторни и урбанистички планови се могу примењивати у деловима, који нису у супротности са планским концепцијама, решењима и смерницама Плана.

5.2. СПРОВОЂЕЊЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА У РЕГИОНАЛНИМ И СЕКТОРСКИМ ПЛАНОВИМА И ПРОГРАМИМА

Развојни документи регионалног развоја за целокупно или делове подручја АП Војводине усклађују се, у складу са Законом о регионалном развоју, са РПП АПВ.

Спровођење и разраду планских концепција, решења и пропозиција утврђених РПП АПВ, у складу са законом и својим овлашћењима обезбеђују надлежни органи управе на покрајинском и локалном нивоу, уз обезбеђење услова за укључивање развојних и других институција формираних на нивоу области.

Поред наведеног, предметни План спроводиће се уграђивањем његових планских поставки у планове и програме јавних предузећа, установа задужених за заштиту природе, културних добара, животне средине, и др.

5.3. СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА

Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину је урађен у складу са одредбама Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС" бр. 135/04 и 88/10), а за потребе израде РПП АПВ.

Чланом 5. Закона о стратешкој процени, „стратешка процена врши се за планове, програме, основе и стратегије (у даљем тексту: планови и програми) у области просторног и урбанистичког планирања или коришћења земљишта, пољопривреде, шумарства, рибарства, ловства, енергетике, индустрије, саобраћаја, управљања отпадом, управљања водама, електронских комуникација, туризма, очувања природних станишта и дивље флоре и фауне, којима се успоставља оквир за одобравање будућих развојних пројеката одређених прописима којима се уређује процена утицаја на животну средину.“

За наведене планове и програме којима је предвиђено коришћење мањих површина на локалном нивоу или у случају мањих измена планова и програма које не захтевају прописани поступак усвајања, као и за планове и програме који нису наведени у претходном пасусу, одлуку о стратешкој процени доноси орган надлежан за припрему плана и програма ако, према критеријумима прописаним овим законом, утврди да постоји могућност значајних утицаја на животну средину.

„Министар надлежан за послове заштите животне средине, ближе утврђује листе планова и програма за које је обавезна стратешка процена утицаја на животну средину и листе планова и програма за које се може захтевати стратешка процена утицаја на животну средину.“

Чланом 7. Закона дефинисано је да се „Стратешка процена утицаја на животну средину ради на основу нивоа, врсте, циљева и садржаја плана или програма.

Ако је план или програм саставни део одређене хијерархијске структуре, стратешка процена утицаја на животну средину, ради се у складу са смерницама стратешке процене утицаја на животну средину плана или програма вишег хијерархијског нивоа.“

За планове нижег реда, у складу са чланом 9. Закона о стратешкој процени утицаја „Одлуку о изради стратешке процене доноси орган надлежан за припрему плана и програма по претходно прибављеном мишљењу органа надлежног за послове заштите животне средине и других заинтересованих органа и организација.“

5.4. ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПРОЈЕКТА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Чланом 3. Закона о процени утицаја на животну средину дефинисано је да су "Предмет процене утицаја пројекти који се планирају и изводе, промене технологије, реконструкције, проширење капацитета, престанак рада и уклањање пројеката који могу имати значајан утицај на животну средину.

Предмет процене утицаја су и пројекти који су реализовани без израде студије о процени утицаја, а немају одобрење за изградњу или се користе без употребне дозволе (у даљем тексту: процена утицаја затченог стања).

Процена утицаја врши се за пројекте из области индустрије, рударства, енергетике, саобраћаја, туризма, пољопривреде, шумарства, водопривреде, управљања отпадом и комуналних делатности, као и за пројекте који се планирају на заштићеном природном добру и у заштићеној околини непокретног културног добра.“

У складу са наведеним Законом и одредбама Уредбе о утврђивању Листе пројеката, за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката, за које се може захтевати процена утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр.114/08) инвеститори су дужни да се обрате, пре подношења захтева за издавање одобрења за изградњу објеката са Листе II, надлежном органу. Надлежни орган ће одлучити о потреби израде студије о Процени утицаја на животну средину, односно донети Решење о потреби изради или ослобађању од израде студије.

Поступак процене утицаја треба спровести по фазама у поступку процене утицаја, како је то прописано поменутиим Законом. Начелни садржај студије о Процени утицаја на животну средину прописан је чланом 17. поменутог Закона, а егзактан обим и садржај студије се одређује одговарајућим решењем од стране надлежног органа.

6. ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Успостављање система мониторинга један је од приоритетних задатака како би се све предложене мере заштите животне средине РПП АПВ могле успешно имплементирати у планском периоду. У складу са чл. 17 Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 135/04 и 88/10), програм праћења стања животне средине у току спровођења Плана садржи нарочито:

1. опис циљева плана и програма;
2. индикаторе за праћење стања животне средине;
3. права и обавезе надлежних органа; и
4. поступање у случају појаве неочекиваних негативних утицаја;
5. друге елементе у зависности од врсте и обима плана.

Према Закону о заштити животне средине ("Службени гласник РС", бр. 135/04, 36/09 и 72/09), Република односно јединица локалне самоуправе у оквиру своје надлежности утврђене Законом, обезбеђује континуалну контролу и праћење стања животне средине, у складу са овим и посебним законима. Према члану 69. наведеног Закона, циљеви Програма праћења стања животне средине су:

- Обезбеђење мониторинга;
- Дефинисање садржине и начина вршења мониторинга;
- Одређивање овлашћених организација за обављање мониторинга;
- Дефинисање мониторинга загађивача;
- Успостављање информационог система и дефинисање начина достављања података у циљу вођења интегралног катастра загађивача, и
- Увођење обавезе извештавања о стању животне средине према прописаном садржају извештаја о стању животне средине.

6.1. ОПИС ЦИЉЕВА ПЛАНА

Општи циљеви РПП АПВ су:

- Смањење субрегионалних разлика у економском и социјалном погледу,
- Рационално активирање територијалног капитала на читавој територији АП Војводине преко децентрализације и полицентризма,
- Јачање позиције села уз већу улогу у оквиру функционалних подручја градова,
- Интересно и функционално умрежавање региона Војводина са другим регионима у Европи.

Опис циљева Плана, општих и посебних, детаљније је наведен у поглављу 2.4. овог Извештаја.

С обзиром на значај РПП АПВ на укупан развој Покрајине, као и на све планиране активности у простору, формирање мониторинг система је кључно у циљу обезбеђења правовременог реаговања и упозорења на могуће негативне процесе и акцидентне ситуације, као и потпунији увид у стање елемената животне средине и утврђивање потреба за предузимањем мера заштите, у зависности од степена угрожености и врсте евентуалних загађења.

6.2. ПРЕДЛОГ ИНДИКАТОРА ЗА ПРАЋЕЊЕ СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Мониторинг стања животне средине се врши систематским мерењем, испитивањем и оцењивањем индикатора стања и загађења животне средине, које обухвата праћење природних фактора, односно промене стања и карактеристика животне средине.

Имајући у виду дефинисане посебне циљеве, врши се избор одговарајућих индикатора у изради стратешке процене, на основу којих се врши оцењивање планских решења, са становишта могућих негативних утицаја на животну средину, и предлог минимизације или елиминација и утврђивање неповољних утицаја.

Предлог индикатора за праћење стања животне (који се односе на ваздух, воду, земљиште и буку) предлаже се на основу дефинисаних циљева стратешке процене:

1. Ваздух: број дана са прекорачењем ГВЕ за суспендоване честице, SO_x, NO_x; амбијенталне концентрације загађујућих материја (CO₂, SO_x, NO_x, прашкасте, органске и неорганске материје) у урбаним срединама; саобраћајно опретећење на аутопуту и државним путевима I реда; број и врста регистрованих возила; проценат возила са ЕУРО4 стандардом и удео потрошње електричне енергије, гаса и ОИЕ у енергетске сврхе.

2. Вода: годишње количине исцрпљене подземне и површинске воде, апсолутно и као део од укупне обновљиве количине воде (m^3 , %); потрошња воде по секторима (домаћинства, индустрија, пољопривреда) - % од укупно исцрпљене воде; % домаћинства прикључен на водовод и канализацију; % отпадних вода које се пречишћавају; присуство фекалних бактерија у води за пиће (%); БПК₅ у водотоцима (mg/l кисеоника потрошеног у 5 дана, на константној температури од 20°C).
3. Земљиште: промена намене земљишта (%); површина санираних и рекултивисаних подручја (%); квалитет пољопривредног и непољопривредног земљишта; употреба минералних ђубрива (kg/ha) и употреба пестицида (t активне материје пестицида на 10km² пољопривредног земљишта).
4. Бука: основни и додатни индикатори буке. Основни индикатори су: индикатор буке, индикатор дневне буке, индикатор вечерње буке, индикатор ноћне буке. Додатни индикатори: меродавни ниво буке и ниво изложености буци.

6.2.1. ЗАКОНСКИ ОКВИР

Систем праћења стања животне средине успостављен је следећим правним актима:

- Закон о заштити животне средине ("Службени гласник РС", бр. 135/04 и 36/09);
- Закон о заштити ваздуха ("Службени гласник РС", бр. 36/09);
- Закон о заштити од буке у животној средини ("Службени гласник РС", бр. 36/09 и 88/10),
- Закон о водама ("Службени гласник РС" бр. 30/10);
- Правилник о граничним вредностима емисије, начину и роковима мерења и евидентирања података ("Службени гласник РС", бр. 30/97 и 35/97);
- Уредба о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини ("Службени гласник РС", бр. 75/10);
- Правилник о садржини и методама израде стратешких карата буке и начину њиховог приказивања јавности ("Службени гласник РС", бр. 80/10);
- Правилник о методологији за израду акционих планова ("Службени гласник РС", бр. 72/10);
- Правилник о методама мерења буке, садржини и обиму извештаја о мерењу буке ("Службени гласник РС", бр. 72/10);
- Правилник о методологији за одређивање акустичких зона ("Службени гласник РС", бр. 72/10);
- Уредба о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух ("Службени гласник РС", бр. 71/10 и 6/11);
- Уредба о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха ("Службени гласник РС", бр. 11/10 и 75/10);
- Правилник о опасним материјама у водама ("Службени гласник РС", бр. 31/82);
- Правилник о начину и минималном броју испитивања квалитета отпадних вода ("Службени гласник РС", бр. 47/83);
- Уредба о класификацији вода ("Службени гласник РС", бр. 5/68);
- Правилник о дозвољеним количинама опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање и методама за њихово испитивање ("Службени гласник РС", бр. 23/94).

6.3. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА

Права и обавезе надлежних органа, у вези праћења стања животне средине, информационом систему, извештајима о стању животне средине и информисању и учешћу јавности, произилазе из одредаба Закона о заштити животне средине, и то су:

- Влада доноси програм мониторинга за период од две године;
- Аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе доноси програм мониторинга, на својој територији, који мора бити у складу са програмом Владе;
- Република, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе обезбеђују финансијска средства за обављање мониторинга;
- Влада утврђује критеријуме за одређивање броја и распореда мерних места, мрежу мерних места, обим и учесталост мерења, класификацију појава које се прате, методологију рада и индикаторе загађења животне средине и њиховог праћења, рокове и начин достављања података;
- Министар прописује ближе услове, које мора да испуњава овлашћена организација (за вршење мониторинга), те одређује овлашћену организацију, по претходно прибављеној сагласности министра надлежног за одређену област;

- Влада утврђује врсте емисије и других појава које су предмет мониторинга загађивача, методологију мерења, узимања узорака, начин евидентирања, рокове достављања и чувања података;
- Државни органи, односно организације, органи аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, овлашћене организације и загађивачи дужни су да податке из мониторинга достављају Агенцији за заштиту животне средине на прописан начин;
- Агенција за заштиту животне средине води информациони систем;
- Влада ближе прописује садржину и начин вођења информационог система, методологију, структуру, заједничке основе, категорије и нивое сакупљања података, као и садржину информација о којима се редовно и обавезно обавештава јавност;
- Агенција за заштиту животне средине води национални регистар извора загађивања животне средине;
- Министар прописује методологију за израду интегралног катастра загађивача, као и врсту, начине, класификацију и рокове достављања података;
- Влада једанпут годишње подноси Народној скупштини извештај о стању животне средине у Републици Србији;
- Агенција за заштиту животне средине израђује извештај о стању животне средине, на основу прикупљених података и информација, најкасније до 31. маја текуће године за претходну годину;
- Надлежни орган аутономне покрајине, односно надлежни орган јединице локалне самоуправе дужан је да Агенцији за заштиту животне средине тромесечно доставља податке за израду извештаја о стању животне средине и то за прво, друго и треће тромесечје најкасније у року од два месеца по истеку тромесечја, а за последње тромесечје до 31. јануара;
- Извештаји о стању животне средине објављују се у службеним гласилима Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе;
- Државни органи, органи аутономне покрајине, органи јединице локалне самоуправе и овлашћене и друге организације дужни су да редовно, благовремено, потпуно и објективно, обавештавају јавност о стању животне средине, односно о појавама које се прате у оквиру мониторинга нивоа загађујуће материје и емисије, као и мерама упозорења или развоју загађења која могу представљати опасност за живот и здравље људи;
- Информације, које се односе на заштиту животне средине, надлежни орган доставља подносиоцу захтева у року од 30 дана од дана подношења захтева (60 дана уколико су обимне или би њихова припрема захтевала дужи временски период);
- Министар прописује висину трошкова достављања информација, у зависности од обима и природе информација.

6.4. ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ ПОЈАВЕ НЕОЧЕКИВАНИХ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА

У случају појаве неочекиваних негативних утицаја, у смислу ванредних ситуација и могућих удеса на свесом постројењима, неопходно је поступати у складу са важећом законском регулативом: Закон о заштити животне средине, Закон о ванредним ситуацијама, Закон о потврђивању Конвенције о прекограничним ефектима индустријских удеса ("Службени гласник РС-Међународни уговори", бр. 42/09), Закон о потврђивању Конвенције о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту ("Службени гласник РС-Међународни уговори", бр. 102/07), Конвенција о прекограничном загађивању ваздуха на великим удаљеностима ("Службени гласник СФРЈ-Међународни уговори", бр. 11/86) и др.

7. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА

7.1. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ

7.1.1. ОПШТИ МЕТОДОЛОШКИ ПРИНЦИПИ

Општи методолошки приступ изради стратешке процене утицаја на животну средину

Анализа методолошких приступа је корисна како би се могла направити потребна компаративна анализа примењене методологије, коришћене за потребе овог Извештаја са методолошким основама, које су прокламоване у склопу опште законске регулативе која регулише ову проблематику, пре свега Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину. Основни циљ

се састоји пре свега у покушају да се општа методологија прилагоди специфичностима анализираних планова.

Стратешка процена утицаја на животну средину, у релативном смислу представља дисциплину новијег датума, резултат је развоја процена утицаја на животну средину, које интегришу еколошке, друштвено-економске и кумулативне утицаје, тако што:

- Укључује одрживост на самом извору еколошких проблема у планској фази, тако да се санација последица редукује;
- Омогућује да се утврди потреба и оправданост са аспекта заштите животне средине, пре свега, иницијатива и инвестиционих подухвата;
- Обрађује питања од ширег значаја; и
- Утврђује контекст и поставља смернице за хијерархијски оквир даљих процена утицаја планова, односно пројеката на животну средину.

Фазе израде Стратешке процене утицаја на животну средину су:

- Одлучивање о изради стратешке процене утицаја на животну средину, односно израда одлуке о изради стратешке процене утицаја на животну средину као саставног дела одлуке о изради планског документа;
- Одређивање садржаја стратешке процене утицаја на животну средину, односно израда одговарајућег програмског основа за израду стратешке процене утицаја на животну средину (тзв. "scoring report") у оквиру програма за израду плана;
- Израда Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину – саставни део планског документа.

Општи методолошки поступак, који се користи приликом израде стратешке процене и припреме Извештаја о стратешкој процени, састоји се из неколико општих фаза, и то:

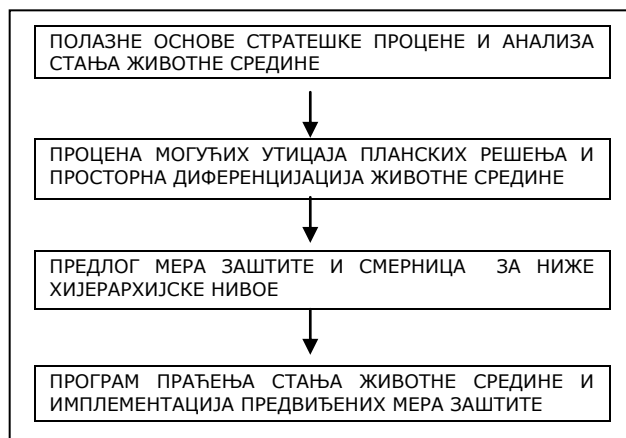
Методолошки основ за израду Стратешке процене утицаја, у ужем смислу, представљају методе научног истраживања (анализа и синтеза, компаративни метод, индукција и дедукција, статистички метод, картографски метод и др.), односно примењене методе праћења стања објеката, односно појава и процеса у простору, од извора загађења, притисака, стања и одговора (планског решења).

Истовремено са применом метода научног истраживања, коришћена су страна и домаћа искуства и упутства за примену "Стратешке директиве", пре свега искуства из Европске Уније. Посебно су значајне методе из "Практичног упутства за примену ЕУ Директиве 2001/42/ЕС на урбанистичке и просторне планове".

Анализирајући поступак израде Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину, може се закључити да се он састоји, условно говорећи, из четири фазе:

- Полазне основе, анализа и оцена стања (намене простора у обухвату Плана и елемената животне средине);
- Процена могућих утицаја на животну средину;
- Мере заштите животне средине, и
- Програм праћења стања животне средине.

Не улазећи у детаљније елаборирање појединих фаза, потребно је нагласити да свака фаза има своје специфичности и никако се не сме запоставити у поступку интегралног планирања животне средине.

Полазне основе стратешке процене обухватају дефинисање предмета, као и просторног обухвата студије, циљева и метода рада, правног, планског и документационог основа.

Анализа и оцена стања је аналитичка фаза, која се ради на основу резултата мерења елемената животне средине на терену односно стручних, научних и других литературних података о стању животне средине на датом подручју.

Након анализе и оцене стања, другу фазу представља процена могућих утицаја, које одређене активности и објекти могу имати на животну средину. Процена могућих утицаја на животну средину се врши на основу квантификације појединих елемената животне средине, научних сазнања и процена угрожености повредивих ресурса у околини планираних садржаја и процене еколошког ризика. Према критеријумима и оцени постојећег стања животне средине, а имајући у виду природне услове и изграђене структуре на подручју за које се план доноси, издвајају се најзначајнији утицаји на животну средину, који могу неповољно утицати на непосредно окружење.

У трећој фази, имајући у виду све напред наведено, прописују се одговарајуће мере заштите животне средине у циљу смањења негативних утицаја и унапређења животне средине. У овој фази дефинишу се смернице за ниже хијерархијске нивое планирања животне средине, односно израда Стратешке процене утицаја и Процена утицаја пројеката на животну средину.

На крају, следи фаза у којој се дефинише програм праћења стања животне средине у току спровођења Плана, које обухватају предлог индикатора за праћење стања животне средине и по потреби успостављање нових мерних тачака. Такође, веома је важно пратити и ефикасност спровођења прописаних мера заштите, односно да ли дефинисане мере заштите дају одговарајуће резултате.

Примењени метод рада се заснива на континуираном поступку усаглашавања процеса планирања са процесом идентификације проблема, предлога решења за спречавање и ублажавање, односно предлога мера заштите животне средине у свим фазама израде и спровођења планског документа.

7.1.2. ПРИМЕЊЕН МЕТОД РАДА

Стратешка процена ради се са циљем обезбеђивања заштите животне средине и одрживог развоја, интегрисањем основних начела заштите животне средине у поступак припреме, израде и доношења Плана.

Главни задатак Стратешке процене је да олакша благовремено и систематично разматрање могућих утицаја на животну средину на нивоу стратешког доношења одлука о плановима и програмима уважавајући принципе одрживог развоја. Интегрисањем поступка стратешке процене утицаја у процес припреме, израде и доношења Плана омогућава се ефикаснија инструментализација стратешке процене утицаја на животну средину у просторном и урбанистичком планирању.

Садржај Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину, дефинисан је Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени Гласник РС", бр.135/04 и 88/10).

Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину планског документа представља завршни документ стратешке процене и саставни је део планског документа. Садржина Извештаја дефинисана је у складу са одредбама члана 12. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину и има следећа поглавља:

1. Полазне основе стратешке процене
2. Општи и посебни циљеви стратешке процене и избор индикатора
3. Процена могућих утицаја плана на животну средину
4. Смернице за израду стратешких процена на нижим хијерархијским нивоима и процене утицаја пројеката на животну средину
5. Програм праћења стања (мониторинг) животне средине у току спровођења Плана
6. Приказ коришћене методологије у изради Стратешке процене и тешкоће у изради Стратешке процене
7. Приказ начина одлучивања
8. Закључна разматрања до којих се дошло током израде Извештаја
9. Литература.

7.2. ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА

Током израде Извештаја о стратешкој процени РПП АПВ услед специфичности Плана и карактеристика постојећег стања животне средине на планском подручју, садржај предметног Извештаја је у одређеној мери модификован, прилагођен основним карактеристикама Плана и обухвата процењивање стратешки значајних утицаја за развој Покрајине.

8. ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА

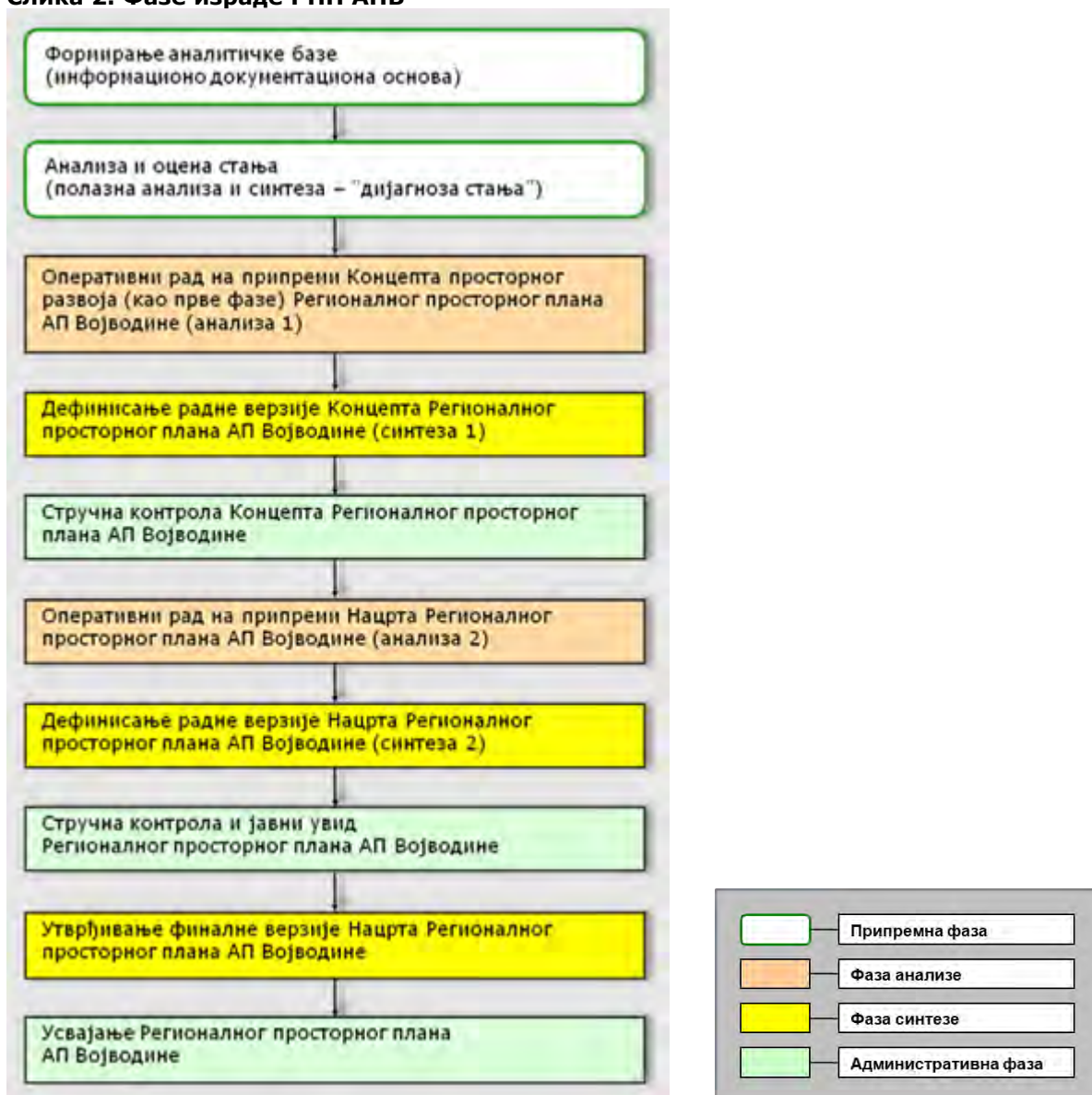
Методологија израде РПП АПВ урађена је у сарадњи експертског тима и стручног тима ЈП Завода за урбанизам Војводине (слика 1.).

Слика 1. Синтезни тим РПП АПВ-а

Фазе израде Плана представљене су на Слици 2.

Слика 2. Фазе израде РПП АПВ

Као прва фаза РПП АПВ урађен је Концепт РПП АПВ од стране ЈП Завода за урбанизам Војводине 2010. године.

Комисија за стручну контролу и контролу усклађености РПП АП Војводине, донела је *Извештај о извршеној стручној контроли Регионалног просторног плана Аутономне Покрајине Војводине – Концепт плана* којим је донет позитиван закључак о упућивању Регионалног просторног плана у даљи поступак прописан Законом, а који се односи на приступање фази израде Нацрта плана.

У самом процесу одлучивања током израде Концепта и Нацрта плана била је укључена Влада Аутономне Покрајине Војводине, учешћем ресорних секретаријата, научних институција, јавних предузећа и великог броја заинтересованих органа и организација, локалних самоуправа и др, а сви су координисани од стране ЈП Завода за урбанизам Војводине (Слика 3.), кроз многобројне састанке одржане у циљу усклађивања свих захтева и активности у простору. Одржан је и велики број састанака Радних група ради обезбеђења техничких информација за процес израде Плана, укључујући идентификацију проблема животне средине и њихових узрока.

Слика 3. Инститucionalно окружење

Стратешка процена утицаја Плана на животну средину, интегрисана је као процес у све фазе израде РПП АПВ чиме је било омогућено интегрисање циљева и принципа одрживог развоја у све фазе израде Плана (од почетних циљева, преко дефинисања стратешких опредељења и утврђивања планских решења), а са циљем спречавања или ограничавања негативних утицаја на животну средину, здравље људи, биодиверзитет, природна, културна и друга створена добра.

Сходно члану 18. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину омогућено је учешће заинтересованих органа и организација у току израде Извештаја о стратешкој процени, односно орган надлежан за припрему плана доставља на мишљење извештај о стратешкој процени органу надлежном за заштиту животне средине, заинтересованим органима и организацијама.

Заинтересовани органи и организације дужни су да доставе мишљење у року од 30 дана од дана пријема захтева.

Такође, чланом 19. дефинисано је да је орган надлежан за припрему плана и програма обавезан да обезбеди учешће јавности у разматрању извештаја о стратешкој процени.

Јавни увид и јавна расправа за Извештај организује се по правилу у оквиру излагања Плана на јавни увид и одржавања јавне расправе у складу са Законом о планирању и изградњи и Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину.

8.1. ПРИКАЗ РАЗЛОГА ЗА ИЗБОР ОДГОВАРАЈУЋИХ ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА ТОКОМ РАЗМАТРАЊА ВАРИЈАНТИХ РЕШЕЊА И ПРИКАЗ НАЧИНА НА КОЈИ СУ ПЛАНСКА РЕШЕЊА УСКЛАЂЕНА СА ЗАШТИТОМ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Одговарајућа планска решења у смислу избора варијантног решења које ће имати позитиван утицај на даљи просторни развој подручја Покрајине, припадају Варијантном решењу број 2., односно подразумевају спровођење сценарија одрживог просторног развоја, које се заснива на начелима дефинисаним у законској регулативи из области просторног планирања и заштите животне средине.

Чланом 3. **Закона о планирању и изградњи** дефинисано је да се "Уређење и коришћење простора" заснива се на начелима:

- **Одрживог развоја;**
- Подстицању равномерног регионалног развоја;
- Усклађености социјалног развоја, економске и енергетске ефикасности и заштите и ревитализације животне средине и градитељског наслеђа;
- Природних, културних и историјских вредности;
- Реализације развојних приоритета и обезбеђења услова за рационално коришћење необновљивих природних ресурса и обновљивих извора енергије;
- Спречавања и заштите од природних и техничко-технолошких несрећа;
- Планирања и уређења простора за потребе одбране земље и изградњу објеката од посебног значаја за одбрану земље;

- **Учесћа јавности;**
- Сарадње између државних органа, аутономних територијалних заједница, јединица локалних самоуправа, привредних друштава, установа, невладиних организација, грађана и других учесника у просторном развоју;
- Усаглашености са европским стандардима и нормативима у области планирања и уређења простора у циљу стварања услова за трансграничну и међународну сарадњу и укључивање Републике Србије у процесе европских интеграција."

Уређење простора заснива се на **хоризонталној и вертикалној координацији**.

Хоризонтална координација подразумева повезивање са суседним територијама у току планирања ради решавања заједничких функција и интереса, као и повезивање и партиципацију свих учесника у просторном развоју јавног и цивилног сектора и грађана.

Вертикална координација подразумева успостављање веза свих нивоа просторног и урбанистичког планирања и уређења простора, од националног ка регионалном и даље ка локалном нивоу.

Паралелно са тим, **Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину**, члан 4. дефинише 5 основних начела стратешке процене:

1) **Начело одрживог развоја** - одрживи развој јесте усклађен систем техничко-технолошких, економских и друштвених активности у укупном развоју у коме се на принципима економичности и разумности користе природне и створене вредности са циљем да се сачува и унапреди квалитет животне средине за садашње и будуће генерације.

Разматрањем и укључивањем битних аспеката животне средине у припрему и усвајање одређених планова и програма и утврђивањем услова за очување вредности природних ресурса и добара, предела, биолошке разноврсности, дивљих биљних и животињских врста и аутохтоних екосистема, односно рационалним коришћењем природних ресурса доприноси се циљевима одрживог развоја.

2) **Начело интегралности** - политика заштите животне средине која се реализује доношењем планова и програма заснива се на укључивању услова заштите животне средине, односно очувања и одрживог коришћења биолошке разноврсности у одговарајуће секторске и међусекторске програме и планове.

3) **Начело предострожности** - свака активност мора бити спроведена на начин да се спрече или смање негативни утицаји одређених планова и програма на животну средину пре њиховог усвајања, обезбеди рационално коришћење природних ресурса и сведе на минимум ризик по здравље људи, животну средину и материјална добра.

4) **Начело хијерархије и координације** - процена утицаја планова и програма врши се на различитим хијерархијским нивоима на којима се доносе планови и програми. У поступку стратешке процене планова и програма повећани степен транспарентности у одлучивању обезбеђује се узајамном координацијом надлежних и заинтересованих органа у поступку давања сагласности на стратешку процену, кроз консултације, односно обавештавања и давања мишљења на план или програм.

5) **Начело јавности** - у циљу информисања јавности о одређеним плановима и програмима и о њиховом могућем утицају на животну средину, као и у циљу обезбеђења пуне отворености поступка припреме и доношења или усвајања планова и програма, јавност мора, пре доношења било какве одлуке, као и после усвајања плана и програма, имати приступ информацијама које се односе на те планове и програме или њихове измене.

Такође, ППРС, основни плански документ просторног планирања и развоја у Републици Србији који представља плански основ за израду Регионалног плана АПВ, у погледу заштите животне средине припремљен је као одржив, са предвиђеним одрживим развојем у погледу развоја привреде, равномерног регионалног развоја, развоја инфраструктуре и унапређења квалитета живота. Захтеви за заштитом животне средине уграђени су највећим делом и у планска решења РПП АПВ, како би био омогућен неопходан развој са минималним последицама на животну средину.

9. ЗАКЉУЧЦИ ДО КОЈИХ СЕ ДОШЛО ТОКОМ ИЗРАДЕ ИЗВЕШТАЈА О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ

Проблематика заштите животне средине у РПП АПВ разматрана је у оквиру планског документа али и у склопу Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину.

Примењена методологија је описана у претходном поглављу и сагласна је са претпоставкама које су дефинисане у оквиру Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, којим се дефинише садржина Извештаја о стратешкој процени утицаја.

Циљ израде Извештаја о стратешкој процени утицаја предметног плана на животну средину је сагледавање могућих значајних негативних утицаја планских решења на квалитет животне средине и прописивање одговарајућих мера за њихово смањење, односно довођење у прихватљиве оквири дефинисане законском регулативом. Да би се постављени циљ могао остварити, потребно је било сагледати постојеће стање животне средине и Планом предвиђене активности.

Резимирајући утицаје плана на животну средину и елементе одрживог развоја може се констатовати да ће већина утицаја планских решења имати позитиван утицај на конкретан простор. Мањи негативни утицаји, које је могуће очекивати реализацијом планских решења су ограниченог интензитета и просторних размера. Да би се овакви утицаји свели у оквири који неће оптеретити капацитет простора, потребно је спроводити мере за спречавање и ограничавање негативних утицаја плана на животну средину.

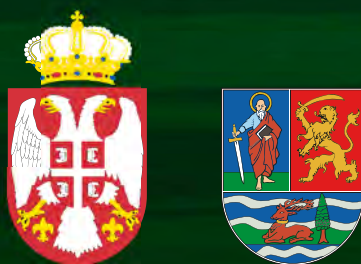
У варијанти да се РПП АПВ не донесе и да се развој настави по досадашњем тренду могу се очекивати само негативни ефекти код готово сваког сектора и ниједан позитиван ефекат у односу на циљеве стратешке процене утицаја.

У варијанти да се РПП АПВ имплементира, могу се очекивати бројни позитивни ефекти у сваком сектору, који отклањају већину негативних тенденција у развоју предметног простора ако се План не би имплементирао.

Извештај о стратешкој процени Регионалног просторног плана не може дати експлицитне одговоре на прихватљивост појединих планских решења. Таква планска решења морају се разрађивати и детаљно оцењивати приликом израде планске документације нижих хијерархијских нивоа као и пројектно техничке документације. Детаљнија анализа појединачних објеката и њихових утицаја на животну средину, разматраће се у оквиру стратешких процена утицаја планске документације на нижим хијерархијским нивоима и у оквиру процена утицаја појединачних објеката на животну средину.

Анализирајући РПП АПВ у целини, као и појединачна планска решења, на основу евалуације значајних утицаја може се закључити да имплементација Плана не изазива могуће стратешки значајне негативне утицаје на целом планском подручју, већ само на деловима (локалитетима, трасама) планског подручја на коме се реализују одређена планска решења. У случајевима где је процењено да може доћи до значајног потенцијално негативног утицаја, потребно је предузети одговарајуће мере заштите прописане овим Извештајем.

Б) ГРАФИЧКИ ДЕО

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА УРБАНИЗАМ,
ГРАДИТЕЉСТВО И ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ